

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1048

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΜΑΤΑ

69 ΤΤ Δ Β
Σημειώσεις - Γ. Κονιδάρη (Γ.)

ΚΑΛΟΣ ΡΟΜΟΣ

Σ ΕΝΟΠΟΥΛΟΥ-Γ.ΚΟΝΙΔΑΡΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΑΙ - Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο Καλός Δρόμος

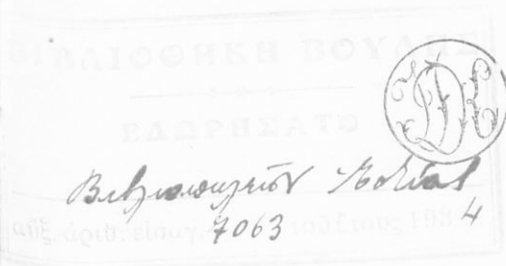
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ 1^η

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ Α. ΒΩΤΤΗ

Αριθ. έγκριτ. αποφάσεως $\frac{51231/51232}{20/8\ 34}$ 329

Αντίτυπα 7.000

Βιβλιοπωλείον Γούλας
4063

ΔΩΡΕΑΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ &
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46^α ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^α

1934

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν στή σελίδα αὐτήν τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

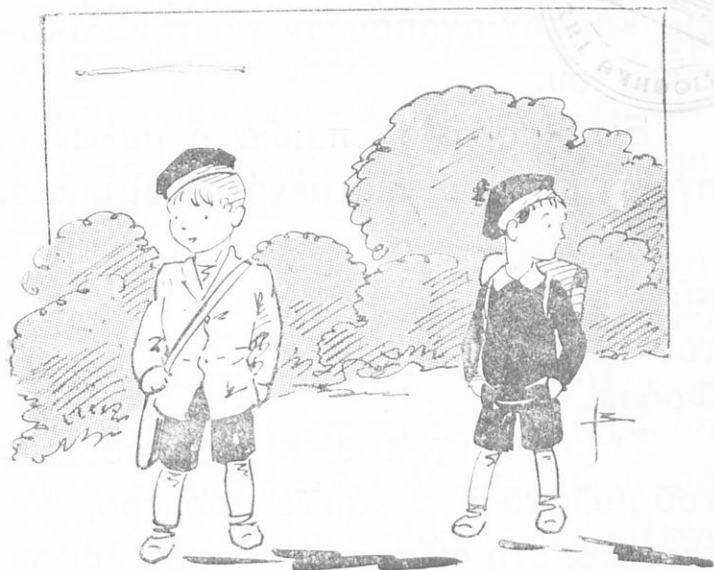
Βιτσίκου

Βιβλ. Βιτσίκου
8104

Ο ΚΑΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

002
ΕΠΕ
ΕΤΕΑ
1048

1. Ο Γεωργάκης και ο Κωστάκης.

Ο Γεωργάκης και ο Κωστάκης έζοϋσαν στὸν ἴδιο τόπο, ὅπου εἶχαν γεννηθῆ.

Ὁ τόπος αὐτὸς ἦτο ἡ Καρυδιά, μεγάλο καὶ ὄμορφο χωριὸ κοντὰ στὴ θάλασσα.

Πατέρας τοῦ Γεωργάκη ἦτο ὁ Θύμιος, ἓνας πτωχὸς μυλωνᾶς.

Μπαρμπαθύμιο τὸν ἔλεγαν στὸ χω-

ριό καί τόν ἀγαποῦσαν γιά τήν καλωσύνη του.

Εἶχε καί ἄλλα παιδιά ὁ μυλωνᾶς, ἀγόρια καί κορίτσια, μεγάλα καί μικρά.

Ὁ πατέρας ὁμως τοῦ Κωστάκη, ὁ κύρ Ἡλίας, ὁ πλούσιος, εἶχε μόνο αὐτόν τὸ γιό καί μιὰ μικρὴ κόρη, τὴ Φρόσω.

Τὸ σπιτάκι τοῦ Μπαρμπαδύμιου τοῦ μυλωνᾶ ἦτο κάπως ἀπόμερο, σάν ἐξοχικό, στὴ ρίζα ἑνὸς μικροῦ λόφου. Καί στὴν κορφή αὐτοῦ τοῦ λόφου ἦτο ὁ ἀνεμόμυλος.

Ἄλλὰ τὸ μεγάλο σπίτι τοῦ κύρ Ἡλία εὐρίσκετο στὴ μέση τοῦ χωριοῦ, δυὸ βήματα σχεδὸν ἀπὸ τὴν πλατεῖα.

2

Ὁ Γεωργάκης καί ὁ Κωστάκης εἶχαν τὴν ἴδια ἡλικία. Ἄλλ' ὁ Γεωργάκης ἦτο ὑψηλός, ξανθός, γαλανός, καλοδεμένος καί χειροδύναμος. Ὅσοι δὲν ἤξεραν τὰ χρόνια του, τὸν ἔκαμαν μεγαλύτερο.

Ὁ Κωστάκης πάλι ἦτο κοντός, μελαχρινός, μέ μαῦρα μάτια, ἀδύνατος καί μικροκαμωμένος. Ὅσοι τὸν ἔβλεπαν πρώτη φορά, τὸν ἔπαιρναν γιά μικρότερο.

Τὰ δυὸ παιδιά ἐγνωρίσθηκαν στὸ σχολεῖο. Ἐπήγαιναν στήν ἴδια τάξη, ἀλλὰ φίλοι δέν εἶχαν γίνεи ποτέ.

Γιατί ὁ Κωστάκης, τὸ κακομαθημένο πλουσιόπαιδο, ἔδειχνε περιφρόνηση στὸ πτωχόπαιδο τοῦ μυλωνᾶ. Καί τοῦ Γεωργάκη πάλι δέν τοῦ ἄρεσε ἡ περηφάνεια καί ἡ ἀκαταδεξιά τοῦ συμμαθητῆ του.

Σπάνια μιλοῦσαν οἱ δυὸ των καί ποτέ δέν ἔπαιζαν μαζί.

3

Στὴν ἀρχή, ὁ Γεωργάκης καί ὁ Κωστάκης, ἂν δέν ἦσαν φίλοι, δέν ἦσαν ὅμως καί ἐχθροί. Ὑστερα ἔγιναν. Γιατί ὁ Κωστάκης ἐζήλευσε τὸ Γεωργάκη πού ἐπήγαινε καλύτερα ἀπ' αὐτὸν στὰ μαθήματα καί τὸν ἐπαινοῦ-

σαν οί δάσκαλοί του και τόν Ίεκαμά-
ρωναν οί συμμαθητές του.

Ἄπο τῆ ζήλεια του, ὁ Κωστάκης
εἶχε ἀρχίσει νά τόν πειράζη και νά
τόν φορτώνεται.

Μιά μέρα, στά καλά καθούμενα,
τοῦ ἐκακομίλησε.

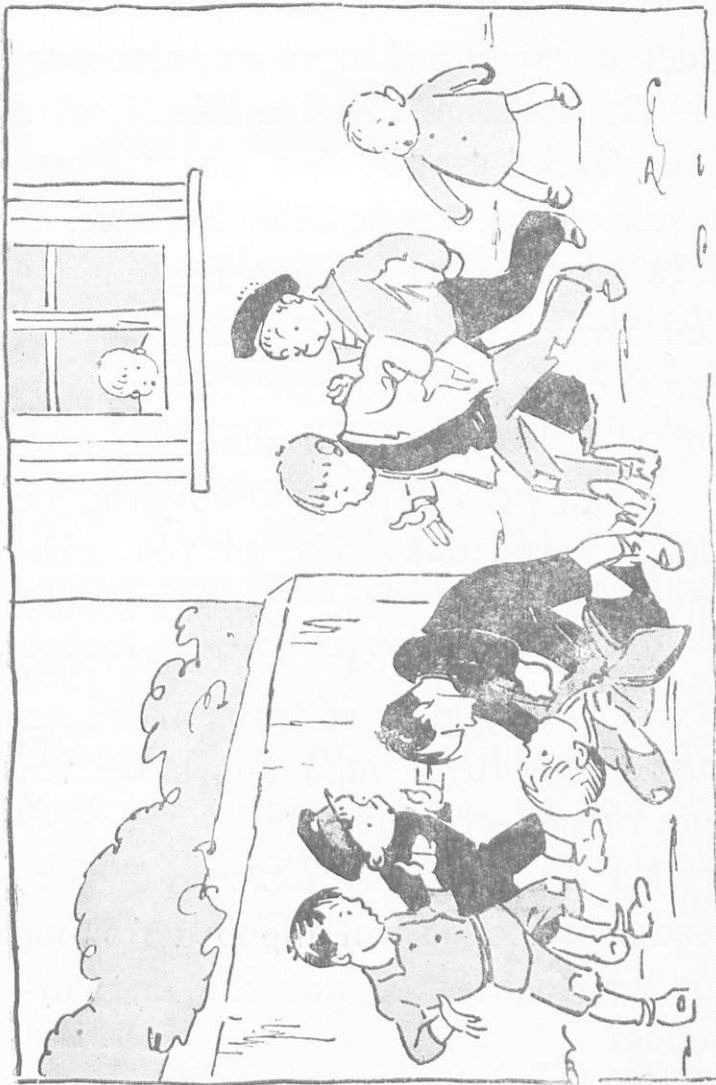
Ὁ Γεωργάκης ἐπειράχθηκε μέ τό
δίκιο του και ἐμαρτύρησε τόν Κω-
στάκι στό δάσκαλο.

Ὁ δάσκαλος ἐρώτησε τ' ἄλλα παι-
διά. Καί ἅμα ἐβεβαιώθηκε πώς ὁ Κω-
στάκης ἐκακομίλησε χωρίς αἰτία στό
συμμαθητή του, τόν ἐτιμώρησε ὅπως
τοῦ ἀξίζε.

4

Ἡ τιμωρία ἐρέθισε περισσότερο
τόν Κωστάκη. Καί τήν ἄλλη μέρα, στό
διάλειμμα, πού ὅλα τά παιδιά ἦσαν
στήν αὐλή τοῦ σχολείου και ἔπαιζαν,
ἀρχισε νά βρίζη τόν Γεωργάκη δυνατά
και νά τόν προκαλῆ.

«Ἰτήγαινε πάλι νά μέ μαρτυρήσης

«... Και τὸν Καστάκη ἀπὸ πάνω του νὰ τὸν δίνη γροθιές...» (Σελ. 10).

στό δάσκαλο, δειλέ! Βέβαια, δέν σου̃ βαστᾶ νά παραβγῆς μαζί μου. Μ' ἄν εἶσαι παλληκάρι, ἔλα νά παλαίσουμε».

Ὡ, καθόλου δειλὸς δέν ἦτο ὁ Γεωργάκης! Καθὼς ἦτο μάλιστα καὶ μεγαλόσωμος, γερὸς καὶ δυνατός, ἔβαζε κάτω ὅλα τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας του ὅταν ἐπάλαιαν. Πιο δυνατὸς δὰ ἦτο βέβαια καὶ ἀπὸ τὸν Κωστάκη, ἄν καὶ μ' αὐτὸν δέν εἶχε παλαίσει ποτέ.

Ἄλλὰ γιὰ νά εἶναι πιὸ δυνατὸς ἴσα ἴσα, δέν ἐκαταδέχθηκε νά τὸν κτυπήσῃ τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὸν ἔβρισε.

Καὶ γιὰ νά εἶναι πιὸ εὐγενικός, δέν ἐκαταδέχθηκε νά τοῦ μιλήσῃ καὶ αὐτὸς πρόστυχα, παρὰ ἐπῆγε καὶ τὸν ἐμαρτύρησε στό δάσκαλο.

Νά ὅμως ποὺ ὁ ἄλλος αὐτὸ τὸ ἐθεωροῦσε δειλία, καὶ μπροστά σ' ὅλους τὸν ἐφώναζε δειλὸ καὶ τὸν ἐπροκαλοῦσε!

Ἡ φιλοτιμία τοῦ Γεωργάκη δὲν ἤμποροῦσε πιά τὸ ὑποφέρει· καὶ εἶπε στὸν Κωστάκη: «Καλά! ἀφοῦ τὸ θέλεις ἔλα!»

Ὁ Κωστάκης ὤρμησε, καὶ τὰ δυὸ παιδιά, ἐκεῖ στὴ μέση τῆς αὐλῆς, ἀρπάχθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ παλαίουν.

Ὁ Κωστάκης μὲ θυμό, μὲ λύσσα. Ὁ Γεωργάκης μὲ γαλήνη, μὲ ἀπάθεια, σὰν ἀληθινὸ παλληκάρι.

Τ' ἄλλα παιδιά, ποὺ εἶχαν κάμει κύκλο καὶ ἔβλεπαν τὴν πάλη, ἦσαν βέβαια πὼς ὁ Γεωργάκης θὰ ἐνικοῦσε.

Καὶ ὅμως ὄχι! Σὲ λίγο εἶδαν τὸν Γεωργάκη νὰ πέφτη χάμω καὶ τὸν Κωστάκη ἀπὸ πάνω του, νὰ τοῦ δίνει γροδιές! Ἐτρεξαν καὶ τὸν ἐτράβηξαν.

«Μή! τοῦ ἔλεγαν, φθάνει!... Τὸν ἔρριξες κάτω, ἐτελείωσε. Εἶσαι νικητής».

— «Ἄ, ἔτσι;» ἔκαμε ὁ Γεωργάκης, καθὼς ἐσηκώνετο καὶ ἐτινάζετο, κα-

τακόκκινος. «Έτσι νικητής βγαίνει ο καθένας, φθάνει να τὸ καταδέχεται!»

Καὶ ἔρριξε στὸν ἀντίπαλό του μιὰ ματιὰ περιφρονητική. Οἱ ἄλλοι ἀπόρησαν.

6

«Μὰ τί ἔτρεξε;» ἐρώτησαν. «Τί ἐννοεῖς Γεωργάκη!»

— «Λοιπὸν δὲν ἐκαταλάβατε τίποτε;» ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Δὲν εἶδατε ποῦ μοῦ ἔβαλε τρικλοποδιά;»

Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίσταση, ὅπως πάντα, ὁ Γεωργάκης ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Καὶ ἡ ἀλήθεια ἦτο αὐτή:

Μὲ μεγάλη τέχνη, ὁ Κωστάκης, ἐκεῖ ποῦ ἐπάλαιαν στῆθος μὲ στῆθος, τοῦ ἔβαλε τρικλοποδιά καὶ τὸν ἔρριξε· ἀλλιῶς θὰ ἦτο ἀδύνατο νὰ τὸν νικήση.

«Ψέμματα λέγει!» ἐφώνησε ὁ Κωστάκης.

«Ὅχι, ἀλήθεια λέγει» ἐφώνησεν ὁ

Σωτήρης, ένας συμμαθητής των. «Είδα
τὸ πόδι του ἐγώ, τὸ εἶδα!»

Τὰ παιδιά τὸ ἐπαραδέχθηκαν. Ἔτσι
ἦτο. Μὲ ζαβολιά ὁ Κωστάκης ἔρριξε
κάτω τὸν Γεωργάκη. Ἡ νίκη του ἦτο
ψεύτικη.

Ἄλλ' αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε :

«Ξαναρχίζομε λοιπὸν νὰ ἰδῆτε;»

— «Ἐγὼ νὰ παλαίσω πιά μαζί του;»
εἶπε δυνατὰ ἐμπρὸς σ' ὅλα τὰ παιδιά ὁ
Γεωργάκης. «Ποτέ!»

— «Γιατί εἶσαι δειλός!» τοῦ ἐφώ-
ναξε ὁ Κωστάκης.

— «Ἄς εἶμαι!»

— «Νὰ ξαναπαλαίσετε καὶ νὰ προ-
σέχωμε ὅλοι», εἶπε ὁ Σωτήρης.

— «Ναί, ναί, ἐμπρὸς!» εἶπαν τ'
ἄλλα παιδιά.

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἐκτύπησε τὸ
κουδοῦνι.

«Ὁχι», εἶπε ὁ Γεωργάκης. «Ποτέ
πιά δὲν καταδέχομαι μ' αὐτόν!»

- Καὶ ἀνέβηκε στὴν τάξη πρῶτος.

«Χμ! πάει πάλι νὰ μαρτυρήση»,
ἔκαμε ὁ Κωστάκης. «Μὰ θὰ τοῦ δείξω
ἐγώ!...»

Ἦξι, ὁ Γεωργάκης δὲν ἐμαρτύρησε
πάλι τὸν Κωστάκη. Ἄλλ' ἀπὸ ἐκείνη
τὴν ἡμέρα δὲν τοῦ ἐξαναμίλησε. Οὔτε
καλημέρα. Ἔτσι τὰ δυὸ παιδιά, πού
δὲν ἦσαν ποτὲ φίλοι, ἔγιναν ἐχθροί.

2. Τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη.

1

Ἐπέρασε ἀρκετὸς καιρὸς χωρὶς νὰ
μιλήσουν τὰ δυὸ παιδιά.

Ἡ ζήλεια δὲν ἄφηνε τὸν Κωστάκη.
Ἐφαντάζετο πὼς ὁ Γεωργάκης τοῦ
εἶχε κάμει τὸ μεγαλύτερο κακό, ἐνῶ
τὰ καημένο τὸ παιδί δὲν τοῦ εἶχε κά-
μει τίποτε.

Ὁ Γεωργάκης πάλι, μὲ τὸ δίκιο
του, αἰσθάνετο μιὰ ἀποστροφή γιὰ τὸ
συμμαθητὴ αὐτὸν πού τοῦ ἐφέρθηκε
τόσο ἄσχημα.

Ἔωρες - ὦρες ὅμως τὸν ἐλυπεῖτο.

«Γιατί νὰ εἶναι ἔτσι αὐτὸ τὸ παιδί;» ἔλεγε μέσα του. «Γιατί νὰ μιλῇ ἄσχημα; Γιατί νὰ βάζη τρικλοποδιές; Γιατί νὰ λέγη ψέμματα; Ἐπιμωρήθηκε μιὰ φορά ἐξαιτίας μου, μὰ ἐγὼ δὲν ἔπταια.

»Τὸν ἐμαρτύρησα, γιατί μ' ἔβρισε στὰ καλά καθούμενα καὶ γιατί δὲν ἐκαταδέχθηκα νὰ τὸν κτυπήσω. Ἐπρεπε νὰ τὸ καταλάβη καὶ νὰ ἡσυχάση. Μὰ γιατί νὰ εἶναι τέτοιος;

»Νά, καὶ στὰ μαθήματά του δὲν πηγαίνει καθόλου καλά... Δὲν μελετᾷ καὶ βάζει τοὺς ἄλλους νὰ τοῦ σφυρίζουν ἀπὸ πίσω. Ὁ δάσκαλος ὅλο παράπονα κάνει στὸν πατέρα του. Κρίμα πὺ εἶναι καὶ πλουσιόπαιδο! Ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ ἦτο καλός, νὰ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ μὲ ἀγαπᾷ. Μὰ γιατί νὰ εἶναι τέτοιος; Κρίμα!»

Ἄλλὰ γιὰ νὰ συλλογίζεται αὐτὰ ὁ Γεωργάκης, θὰ πῆ πὼς ἀπὸ μέσα του δὲν ἐμισοῦσε τὸν ἐχθρό του, δὲν ἤθελε τὸ κακό του. Ὁ Κωστάκης ὅμως καὶ τὸν ἐμισοῦσε καὶ τὸ κακό του ἤθελε.

Μὲ τί χαρὰ ἐγελοῦσε, ὅταν καμιὰ φορά ὁ Γεωργάκης τὰ ἐμπέρδευε στὸ μάθημα καὶ ὁ δάσκαλος τοῦ ἔκανε παρατήρηση!

Πὼς ἐχαίρετο, ὅταν ἔκαμνε καὶ ὁ Γεωργάκης καμιὰ ἀταξία, καὶ ὁ διδάσκαλος τὸν ἐμάλωνε!

Πὼς ἐπροσπαθοῦσε σὲ κάθε περίσταση νὰ τὸν δυσκολεύη, νὰ τὸν ἐμποδίζη, νὰ τὸν βλάπτῃ! καὶ μὲ τί προθυμία τὸν ἐκατηγοροῦσε, καὶ στὸ σχολεῖο καὶ παντοῦ ὅπου ἐμιλοῦσαν γι' αὐτόν!

Θὰ ἔλεγε κανένας πὼς ἐγύρευε καὶ καλὰ τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ κάμῃ ἓνα μεγάλο κακό, νὰ τὸν καταστρέψῃ.

Καὶ ἡ εὐκαιρία αὐτῆ τοῦ παρουσιάζθηκε.

Μιά μέρα, στὸ σχολεῖο, ὁ Σωτήρης, ὁ συμμαθητῆς των, ἔχασε ἓνα πενηντάρι. Τοῦ τὸ εἶχε δώσει ὁ πατέρας του γιὰ νὰ ἀγοράσῃ βιβλία καὶ τετράδια.

Στὸ δρόμο, ὄχι, δὲν τοῦ εἶχε πέσει, τὸ ἐθυμάτο πολὺ καλὰ ὁ Σωτήρης. Εἶχε μάρτυρα καὶ τὸν Κωστάκη, ποὺ ὅταν ἔφθασαν μαζὶ στὸ σχολεῖο, τοῦ τὸ ἔδειξε μιὰ στιγμή, καὶ πάλι τὸ ἔχωσε, διπλωμένο, στὴν τσέπη του. Τί ἔγινε λοιπὸν τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη; Ποῦ τὸ ἔχασε, ποιὸς τοῦ τὸ ἐπῆρε;

Στὸ σχολεῖο ἔγιναν ἄνω - κάτω. Ἐψαξαν παντοῦ, στὴν εἴσοδο, στὴν αὐλή, στὴν τάξη, στοὺς διαδρόμους. Ἐρώτησαν ὅλα τὰ παιδιά, τὸ Μπαρμπακώστα τὸν ἐπιστάτη, τὴ γυναῖκα του, ποὺ ἐκάθοντο στὸ ἰσόγειο τοῦ σχολείου.

—Παιδιά του φέρνουμε από ένα δίδραχμο ό ένας; είπε ό Γεωργάκης (Σελ. 19).

Πουθενά πενηντάρι! Και κανείς
δέν τό είδε, κανείς δέν τό ήξερε!

4

Ό καημένος ό Σωτήρης έκλαιε
άπαρηγόρητα. Πώς θα τον έμάλωνε ό
πατέρας του γι' αυτή την άπροσεξία!

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καί δέν ἦτο μόνο τὸ μάλωμα πού ἐσυλλογίζετο, ἦτο καί ἡ στενοχώρια πού αἰσθάνετο τὸ παιδί. Γιατί ἤξερε πὼς ὁ πατέρας του δέν ἦτο πλούσιος, καί μὲ μεγάλη δυσκολία θὰ ἐμποροῦσε νὰ τοῦ δώσει ἄλλα λεπτά γιὰ τὰ βιβλία καί τὰ τετράδια πού ἔπρεπε νὰ ἀγοράση.

Ὁ Γεωργάκης τότε, πού σὰ πτωχό- παιδο καί αὐτὸς ἐκαταλάβαινε τὸν πόνο τοῦ Σωτήρη, ἐπρότεινε:

«Παιδιά, τοῦ φέρνομε αὐριο ἀπὸ ἓνα δίδραχμο ὁ ἓνας; Εἴμαστε εἴκοσι παιδιά. Τὸ πενηντάρι ἀπάνω κάτω θὰ γίνη. Δέν εἶναι σπουδαῖο πρᾶγμα ἓνα δίδραχμο!».

— «Κι ἂν βρεθῇ τὸ πενηντάρι;» ἐρώτησε ὁ Θάνος.

— «Τόσο τὸ καλύτερο» ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Ὁ Σωτήρης θὰ μᾶς δώσει πίσω τὰ δίδραχμά μας».

Ὁ Κωστάκης τότε ἔκαμε μιὰ ἄλλη πρόταση :

«Ἐγὼ λέγω νὰ ψαχθοῦμε ὅλοι!.. Κάποιος ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ ἐπῆρε τὸ πενηντάρι!».

Τὰ παιδιά ἐκοιτάχθηκαν. Ὁ δάσκαλος ἐθύμωσε.

«Τί λές ἐκεῖ! ἐφώναξε τοῦ Κωστάκη. Νομίζεις πὼς εἶναι κλέπτες οἱ συμμαθητές σου; Ντροπή!

— «Δὲν εἶναι βέβαια ὅλοι, ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, μὰ ἓνας μπορεῖ νὰ εἶναι!».

Ἀγανακτησμένα τὰ παιδιά γιὰ τὴν πρόστυχη ὑπόψία τοῦ Κωστάκη, ἄρχισαν, καὶ πρὶν τοὺς πῆ κανένας νὰ ἀδειάζουν φανερὰ τίς τσέπες των, νὰ τίς ἀναποδογυρίζουν, νὰ ξεφυλλίζουν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά των, νὰ δείχνουν ἀκόμη καὶ τὰ καπέλλα των, ὅσα εἶχαν καπέλλα.

Τὰ κρημένα τὰ παιδιά, πὼς ἔκα-

μναν για να χαθῆ ἢ κακῆ ἐκείνη ὑποψία. Εἶχαν πειραχθῆ πολὺ.

«Ήσυχία, ἡσυχία!» τοὺς ἐφώναζε ὁ δάσκαλος. «Εἶναι περιττό! Ξέρω καλά πὼς κανεῖς ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐμποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶγμα. Φθάνει εἶπα!»

Μὰ τὰ παιδιά δὲν ἄκουαν τίποτε. Θὰ ἤθελαν καὶ νὰ γδυθοῦν ἀκόμη γιὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν ἀθωότητά των.

6

Μόνο ὁ Γεωργάκης ἐστέκετο ἀμίλητος καὶ ἀκίνητος. Δὲν ἐκαταδέχετο αὐτός, οὔτε νὰ μιλήσῃ, οὔτε νὰ ψαχθῆ. Καὶ ἐκοίταζε τὰ ἄλλα παιδιά σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε: «Δὲν ντρέπεσθε; Πῶς κάμνετε ἔτσι; Ἐπρεπε νὰ εἶσθε πιὸ περήφανοι...»

Τὰ παιδιά ὅμως δὲν ἔκατάλαβαν, γιὰτὶ ἐστέκετο ἔτσι ὁ συμμαθητῆς των. Δὲν ἐννοοῦσαν πὼς ἀπὸ περηφάνεια δὲν ἤθελε, δὲν ἐκαταδέχετο νὰ κάμη σὰν τοὺς ἄλλους.

«Γιατί δὲν ψάχνεται καὶ ὁ Γεωργάκης;» ἔλεγαν μέσα των.

Καὶ ὁ Κωστάκης, δείχνοντάς τον, εἶπε δυνατά: «Γιατί δὲν ψάχνεται καὶ ἐκεῖνος ἐκεῖ;»

Τὸ ἄκουσε ὁ Γεωργάκης καὶ ἀποκρίθηκε:

«Μὰ μήπως ἐψάχθηκε καὶ αὐτὸς ποὺ μιλεῖ;»

Ἄλήθεια, ὁ Κωστάκης, ποὺ εἶχε κάμει τὴν πρόταση, ἔκρινε περιττὸ νὰ ψαχθῆ καὶ αὐτὸς, μὲ τὴν ἰδέα πὼς ἓνα πλουσιόπαιδο δὲν ἐμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ ὑποψιασθῆ.

— «Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ κλέψω ἐγὼ ἓνα πενηντάρη!» εἶπε.

— «Καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη» ἐφώναξε ὁ Γεωργάκης. «Ὁ πατέρας μου μπορεῖ νὰ εἶναι πτωχός, μὰ μοῦ οἰκονομεῖ ὅ,τι χρειάζομαι. Μὰ καὶ νὰ μὴν εἶχα νὰ φάγω, ποτέ μου δὲν θὰ ἔπαιρνα ἓνα ξένο πρᾶγμα».

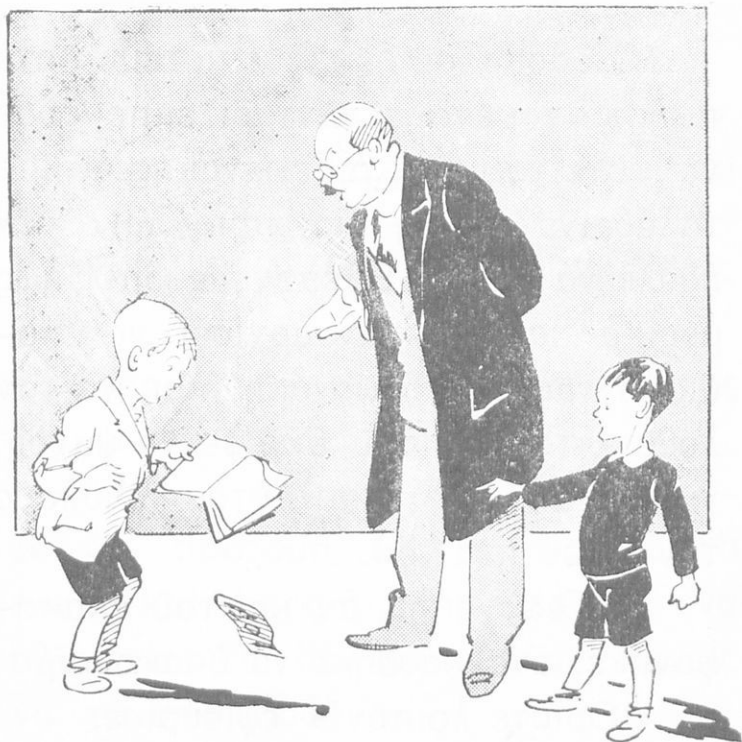
Ὁ δάσκαλος δὲν θὰ ἐπίστευε ποτὲ πῶς τὸ χαμένο πενηντάρι ἐμποροῦσε νὰ τὸ εἶχε πάρει ὁ Γεωργάκης. Ἐκαταλάβαινε ἀκόμη γιὰ ποιὸ λόγο δὲν ἤθελε νὰ ψαχθῆ. Βλέποντας ὅμως πῶς μερικὰ παιδιὰ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ὑποψιάζονται τὸ Γεωργάκη καὶ νὰ τὸν λοξοκοιτάζουν, τοῦ ἔγνεψε νὰ ψαχθῆ, γιὰ νὰ ἀποδείξη καὶ αὐτὸς σ' ὅλους τὴν ἀθωότητά του.

Ὁ Γεωργάκης, ἂν καὶ τοῦ ἐκακοφάνηκε, ἀναγκάσθηκε νὰ ὑπακούσῃ.

«Ὅριστε λοιπόν!» ἐψιθύρισε.

Καὶ ἀναποδογύρισε τὶς τσέπες του βιαστικά. Ἐπειτα ἔπιασε νὰ ξεφυλλίσῃ καὶ τὸ βιβλίο του, ὅπως ἔκαμναν καὶ οἱ ἄλλοι. Μόλις ὅμως τὸ ἐξεφύλλισε λίγο, τὸ πενηντάρι ἔπεσε ἀπὸ τὸ βιβλίο στὰ πόδια του!

«Νά το!» ἐφώνησε ἀμέσως ὁ Κωστάκης.

Τὸ πενηντάρι ἔπεσε στὰ πόδια του! (σελ. 23)

«Δέν σᾶς τὰ ἔλεγα ἐγώ; Γι' αὐτὸ δέν ἐψάχνετο...»

Ὁ Γεωργάκης, κόκκινος σάν τὴ φωτιά, ἐγύρισε καὶ τοῦ ἔρριξε μιὰ ματιά. Ἐπειτα ἔγινε ἄσπρος σάν τὸ κερι καὶ δέν ἔβγαλε μιλιὰ.

Μὰ οὔτε τὰ ἄλλα παιδιά ἐμιλοῦσαν.

Ἄκίνητα, σαστισμένα, ἐκοίταζαν τὸ πενηντάρι στὰ πόδια του. Ἄ, γι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤθελε νὰ ψαχθῆ! Καλὰ τοῦ τὸ εἶπε καὶ ὁ Κωστάκης.

«Σωτήρη» εἶπε ὁ δάσκαλος μέσα στὴ σιωπῆ. «Πάρε τὰ λεπτά σου!...»

Ὁ Σωτήρης ἐπλησίασε, ἐσῆκωσε τὸ χαρτί ἀπὸ χάμω καὶ τὸ ἔκρυψε καλά στὴν τσέπη του. Τὸ χέρι του ἔτρεμε. Ἐχαίρετο τὸ παιδί πού εὐρέθηκαν τὰ λεπτά του, μὰ δὲν ἤθελε νὰ βρεθοῦν μὲ τέτοιον τρόπο.

8

«Γεωργάκη!» ἐξακολούθησε ὁ δάσκαλος αὐστηρά. «Αὐτὸ δὲν τὸ ἐπερίμενα ποτὲ ἀπὸ σένα, οὔτε ἀπὸ κανένα μαθητή. Οὔτε θὰ τὸ ἐπίστευα, ἂν δὲν τὸ ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια μου».

«Μὰ τί λέγω; Καὶ τῶρ' ἀκόμα πού τὸ εἶδα, δὲν τὸ πιστεύω... Μὴν τὸ ἔκαμες ἔτσι, γι' ἀστεῖο;.. Μήπως κανεὶς ἄλλος;.. Ἐλα, μίλησε, τί σωπαίνεις;

Θέλω νά μου πῆς ἐσύ, πῶς εὐρέθηκε τὸ πενηντάρι μέσα στὸ βιβλίό σου; . . . Λέγε! . . . Δέν μιλάς; . . .»

Ὅχι, ὁ Γεωργάκης δέν ἐμιλοῦσε. Ἔτρεμε ὅλος, ἄλλαζε χίλια χρώματα, μὰ δέν ἐμιλοῦσε. Καί τὸ στόμα του τὸ ἐκρατοῦσε κλεισμένο σφικτά.

Δέν ἐκαταδέχετο νὰ δικαιολογηθῆ, δέν ἐκαταδέχετο νὰ πῆ πῶς δέν ἦτο κλέπτης. Ὁ δάσκαλος ἄς τὸ ἐκατά- λάβαινε μόνος του.

Καί ἡ μεγάλη συγκίνηση ἀκόμη, ἡ ἀγανάκτηση γιὰ τὴν ὑποψία, τοῦ ἔσφιγγε τὸ λαιμό, τοῦ ἔκοβε τὴ φωνή. Καί νὰ ἤθελε, ἐκείνη τὴ στιγμή δέν θὰ ἐμποροῦσε νὰ μιλήσῃ.

«Γεωργάκη, πρόσεξε καλά, θὰ μιλήσῃς ἢ ὄχι;»

Μιλιά ὁ Γεωργάκης.

«Τότε καλά» εἶπε ὁ δάσκαλος. «Αὐριο τὸ πρωῖ θὰ ἔλθῃς στὸ σχολεῖο μὲ τὸν πατέρα σου. Ἄκουσες; Θὰ μοῦ φέρῃς ἐδῶ τὸν πατέρα σου. Πρέπει νὰ

τοῦ μιλήσω. Μὴν ἔλθῃς μόνος σου, γιατί δὲν θὰ σὲ δεχθῶ. Φθάνει πιά, ἐτελείωσε. Τώρα τὸ μάθημά μας».

«Νὰ ὁ κλέπτης!»

1

Ὁ Γεωργάκης, ἀμίλητος, σὰ νὰ εἶχε βουβαθῆ, ἔσκυβε στὸ βιβλίο του ὅλη τὴν ὥρα, σὰ νὰ μὴν ἤθελε νὰ βλέπη κανένα. Οὔτε Κωστάκη, οὔτε Σωτήρη, οὔτε Θάνο, μὰ οὔτε καὶ τὸ δάσκαλο πού καὶ αὐτός τὸν ἐπέρασε γιὰ κλέπτη.

Μὰ μήπως εἶχε ἄδικο καὶ αὐτός; Μὲ τὰ μάτια του εἶδε τὸ πενηντάρι νὰ πέφτη ἀπὸ τὸ βιβλίο. Ἐπειτα ἦτο λίγος καιρὸς πού τὸν ἐγνώριζε.

Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα ὁ Γεωργάκης νὰ τελειώσῃ τὸ μάθημα καὶ νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ, νὰ μείνῃ μονάχος του, νὰ συλλογισθῆ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, τί νὰ πῆ τοῦ πατέρα του, πῶς νὰ τὸν φέρῃ αὔριο στὸ σχολεῖο...

Μὰ καὶ ἀπὸ τώρα αὐτὰ ἐσυλλογίζετο,

αὐτὰ εἶχε ὅλο στὸ νοῦ του, καὶ στὸ μάθημα γιὰ πρώτη του φορά, δὲν ἐπρόσεχε καθόλου.

2

Ἄμφιβολία δὲν εἶχε πῶς ὁ Κωστάκης, γιὰ νὰ τοῦ κάμη κακό, ἔχωσε τὸ πενηντάρι ἀνάμεσα στὰ φύλλα τοῦ βιβλίου του.

Μὰ ποῦ τὸ εὗρηκε καὶ αὐτός; Τοῦ ἔπεσε τοῦ Σωτήρη, τῆ στιγμῆ ποῦ τοῦ τὸ ἔδειξε, καὶ τὸ ἐσήκωσε κρυφά; Ἡ τοῦ τὸ ἐπῆρε ὕστερα μὲ τρόπο ἀπὸ τὴν τσέπη του;

Ἄδιάφορο! Γιὰ ἓνα ἦτο βέβαιος, πῶς ὁ Κωστάκης τὸ ἔκαμε. ὦ, κανεὶς ἄλλος στὴν τάξη δὲν θὰ ἐμποροῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶγμα, παρὰ ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἔρριξε μιὰ φορά μὲ τρικλοποδιά.

Μιὰ τρικλοποδιά δὲν ἦτο τάχα καὶ αὐτὸ ποῦ τοῦ ἔκαμε τώρα, γιὰ νὰ τὸν βγάλη κλέπτη; Γιατὶ τὸν ἐζήλευε ὁ Κωστάκης, τὸν ἐμισοῦσε, ἤθελε τὸ κακό του.

Καί νά, τοῦ τὸ ἔκαμνε. Καί τί μεγάλο! Τί καί ἂν δέν τὸν ἐτιμωροῦσαν; Τί καί ἂν δέν ἐφώναζαν τὸ χωροφύλακα, νά τοῦ τὸν παραδώσουν νά τὸν πάη στή φυλακή;

Ἐφθανε πὼς τὰ παιδιά ὅλα εἶχαν τώρα τὴν ἰδέα, καί δὰ τὴν εἶχαν βέβαια γιὰ πάντα, πὼς αὐτός, αὐτός εἶχε πάρει τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη.

Ἐφθανε πὼς καί ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος τὸ ἐπίστευε. Ὅλοι αὐτοί, καί ὅσοι ἄλλοι θὰ τὸ ἐμάθαιναν, θὰ τὸν ἐπεριφρονοῦσαν.

Τὰ παιδιά θὰ τὸ ἔλεγαν καί στὰ σπίτια των. Ὁ δάσκαλος θὰ τὸ ἔλεγε καί στὸ καφενεῖο. Ὁ ἐπιστάτης δὰ τὸ ἔλεγε καί στὸ καπηλειό.

Σὲ λίγο ὅλη ἡ Καρυδιά θὰ τὸν ἤξερε γιὰ κλέπτη!

Ποιὸς δὰ τοὺς ἔλεγε πὼς δέν εἶναι;
Ποιὸς θὰ ἔπειθε τὰ παιδιά ἐκεῖνα
πὼς τὸ πενηντάρι, ποὺ εἶχε πέσει ἀπὸ

τὸ βιβλίον του, δὲν τὸ εἶχε βάλει ἐκεῖ μέσα αὐτός;

Θὰ ἦσαν τόσο βέβαιοι ὅλοι! Καὶ γι' αὐτὸ μάλιστα, θὰ ἔλεγαν τώρα μὲ τὸ νοῦ των, ὁ Γεωργάκης εἶχε προτείνει νὰ δώσουν τοῦ Σωτήρη ἀπὸ ἓνα δί-δραχμο. Ἐκαμνε τὸν καλό, γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὸ κακὸ ποῦ εἶχε κάμει.

Ὁ Γεωργάκης ἐκαταλάβαινε πὼς ὅ,τι καὶ ἂν ἔλεγε, ὅσο καὶ ἂν ἐφώναζε, ὅσο καὶ ἂν ἐδιαμαρτύρετο, κανεὶς δὲν θὰ ἐπίστευε πὼς ἦτο ἀθῶος. Τὸ εἶχαν ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια των, ἐνῶ αὐτὸς θὰ τοὺς ἔλεγε λόγια.

Καὶ θὰ τοὺς τὰ ἔλεγε ἀργά. Ἄν ἐμιλοῦσε τουλάχιστο τὴν ἴδια ἐκείνη στιγμή! Μὰ δὲν ἠμπόρεσε, δὲν ἠθέλησε, δὲν ἐκαταδέχθηκε... Τώρα ἦτο ἀργά. Οὔτε τὸν ἐρωτοῦσε πιά κανεὶς.

Ἦτο λυπημένος καὶ ἀπελπισμένος ἀπαρηγόρητα. Οἱ δυὸ ἐκεῖνες ὥρες τοῦ ἐφάνηκαν δυὸ χρόνια. Καὶ μόλις αἰσθάνθηκε ἓνα μικρὸ ξελάφρωμα, ὅταν

ἐκτύπησε τὸ κουδούνι γιὰ νὰ σχολά-
σουν.

4

Ἄφησε νὰ φύγουν ὅλα τὰ παιδιά καὶ ὕστερα ἔφυγε καὶ αὐτὸς τελευταῖος, μονάχος του.

Καθὼς ἔβγαινε, ὁ δάσκαλος, αὐστη-
ρὸς πάντα, συλλογισμένος, τὸν ἐστα-
μάτησε καὶ τοῦ εἶπε :

«Θὰ μοῦ πῆς τώρα ποὺ εἶμαστε οἱ
δυσὸς μας, πῶς εὐρέθησαν τὰ λεπτά τοῦ
Σωτήρη στὸ βιβλίο σου;»

—«Δὲν ξέρω», ἐψιθύρισε ὁ Γεωργά-
κης.

Ὁ δάσκαλος τὸν ἐκοίταξε καλὰ στὰ
μάτια. Δὲν τὰ ἐχαμήλωσε. Καὶ ἔπειτα
τοῦ εἶπε :

—«Καλά. Πήγαινε τώρα. Καὶ αὔριο
θὰ ἔλθης μὲ τὸν πατέρα σου!...»

Στὸ δρόμο, τοῦ ἐφαίνετο τοῦ Γεωρ-
γάκη πῶς ὅλοι τὸν ἐκοίταζαν καὶ σὰ
νὰ ἔλεγαν: «νὰ ὁ κλέπτης!» Καὶ ἐπή-
γαινε σκυπτός, ντροπιασμένος σὰ νὰ
εἶχε κλέψει ἀληθινά.

‘Ο Γεωργάκης ἐπήγχινε σκυπτός, ντροπιασμένος... (σελίς 32)

Ἐτρεχε ὅμως, γιά νά βγῆ πιό γρήγορα ἀπό τό χωριό, νά βρεθῆ στήν ἐρημιά, νά μήν τόν βλέπη κανείς, νά μή βλέπη κανένα.

Ἄ Κωστάκης, τήν ἴδια ὥρα, ἐγύριζε στό σπίτι του καμαρωτός σά νικητής, ἐνῶ εἶχε κάμει μιὰ τόσο κακή πράξη, χειρότερη καί ἀπό κλεψιά!...

Ὁ Κωστάκης, τὴν ἴδια ὥρα, ἐγύριζε καμαρωτὸς σὰ νικητὴς ...
(σελ. 32)

Στὸ δρόμο ὁ Γεωργάκης ἀπάντησε τὸν Παπαστέφανο, πού ἐπήγαινε στὴν ἐκκλησιά του νὰ διαβάσῃ ἔσπερινό.

Ὁ ἀσπρομάλλης γέροντας τὸν ἐχαιρέτησε μὲ τὴ συνηθισμένη του καλωσύνη. «Καλῶς τὸ παιδί μου, τοῦ εἶπε, καλῶς το!... Ἔ, πῶς τὰ ἐπήγες σήμερα στὸ σχολεῖο; Ἦξερες μάθημα, ἤξερες;... Σοῦ εἶπε εὖγε ὁ δάσκαλος;»

Ὁ Γεωργάκης τοῦ ἔγνεψε «ναί» καὶ αἰσθάνθηκε δάκρυα νὰ τοῦ ἀνεβαίνουν στὰ μάτια.

Μιά στιγμή τοῦ ἤλθε νὰ τρέξη, νὰ πέση στὰ πόδια τοῦ Παπαστέφανου, νὰ τοῦ τὰ εἰπῇ ὅλα, νὰ τοῦ γυρεύσῃ βοήθεια. Μὰ τὸ ἐμετάνιωσε καὶ ἐτράβηξε τὸ δρόμο του.

Θὰ τὸν ἐπίστευε τάχα ὁ παπᾶς; Ἡ δὲ ἐνόμιζε καὶ αὐτὸς πὼς τὸ εἶχε κάμει, μὰ ἔλεγε πὼς εἶναι ἀθῶος, γιὰ νὰ γλυτώσῃ αὐριο τὴν τιμωρία;

Καὶ ἄφησε τὰ δάκρυα του νὰ τρέξουν, τὰ πρῶτα δάκρυα ποὺ ἔχυνε στὴν ἀπελπισία του, γιὰτὶ ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή καὶ ἀμίλητος ἔμεινε καὶ ἀδάκρυτος.

6

Ἦτο ὁμως ὑποχρεωμένος νὰ μιλήσῃ, νὰ τὰ εἰπῇ ὅλα τοῦ πατέρα του. Δὲν ἐμποροῦσε νὰ κάμῃ ἀλλιῶς.

Θεέ μου! Καὶ ἂν δὲν τὸν ἐπίστευε

οὐτ' αὐτός; Ἄν δέν τόν ἐπίστευε οὐ-
τε ἡ ἴδια του ἢ μητέρα;

Τὸ ἐσυλλογίζετο καὶ τὸν ἔπιανε
φρίκη. Δέν τὸν ἐπείραζε πού δά τὸν
ἐμάλωναν, πού δά τὸν ἐτιμωροῦσαν·
τὸν ἐπείραζε πού δά τὸν ἐκαταφρο-
νοῦσαν. Κλέπτῃς!

Καλὰ στὸ σχολεῖο, καλὰ στὸ χωριό.
Μὰ οὐτε στὸ σπίτι του δέν δά ἐμπο-
ροῦσε νὰ κρατῆ σηκωμένο τὸ κεφάλι;

Τὸ ἔβλεπε, τὸ ἔβλεπε τώρα ἀπὸ πέ-
ρα τὸ μικρό του πτωχὸ σπιτάκι, ἀνά-
μεσα στὰ δενδράκια, ἐκεῖ στὴ ρίζα τοῦ
λόφου. Τὸ ἔβλεπε τώρα καὶ τὸ ἐφοβᾶ-
το! Καὶ ἐνῶ ἄλλη φορά, ὅταν ἐσχόλα-
ζε τὸ μεσημέρι ἢ τὸ βράδυ, ἔτρεχε
μόλις τὸ ἔβλεπε, ἔτρεχε μὲ χαρά, νὰ
φθάσῃ ὅσο ἐμποροῦσε πιὸ γρήγορα, νὰ
βρεθῇ κοντὰ στὴ μητέρα του, στὴ για-
γιά του καὶ στ' ἀδέλφια του, ἀπόψε
ἐκοντοστάθηκε σὰ νὰ ἤθελε νὰ γυρίσῃ
πίσω.

« Ὁχι, ἐσυλλογίσθηκε, δέν δά πάω

στό σπίτι... Τί θά εἰπῶ τῆς μητέρας μου πού θά μέ ἰδῆ κλαμένο καί θά μέ ρωτήσει; Καλύτερα πιό βράδυ, ὅταν θά ἔχη γυρίσει καί ὁ πατέρας μου».

Καί ἀντί νά ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του πρὸς τὸ λόφο, ἐτράβηξε κάτω πρὸς τὸ ἀκρογιάλι.

7

Τῆ στιγμῇ ἐκείνη ἐβασίλευε ὁ ἥλιος, μὰ στὴν κορυφῇ τοῦ λόφου ὁ ἀνεμόμυλος ἐγύριζε ἀκόμη τὰ ἄσπρα του πτερά.

Ἐκεῖ-πάνω θά εὑρίσκετο καί ὁ μωλωνᾶς, πού πολλές φορές, ὅταν ἦτο ἀνάγκη — καί ἀέρας — ἐδούλευε καί τῆ νύκτα.

«Εἶναι νωρίς ἀκόμη» ἐσυλλογίζετο ὁ Γεωργάκης.

Καί σιγὰ σιγὰ κατέβαινε πρὸς τὸ ἀκρογιάλι, κοιτάζοντας τῆ θάλασσα, τὴν ἀμμουδιά, τὰ βραχάκια, τίς καλύβες τῶν ψαράδων καί τίς ψαρόβαρκες.

Ἄλλη φορὰ τί ὄμορφα, τί γελαστά πού τοῦ ἐφαίνοντο ὅλα αὐτὰ στό ἡ-

λιοβασίλεμα! Μὰ ἀπόψε τὰ ἔβλεπε ἀλλιώτικα, ἄσχημα, θλιβερά.

Καρμιά παρηγοριά δέν τοῦ ἔδιναν.

Ἄπεναντίας τοῦ ἐμεγάλωναν τὴ λύπη.

Τότε τοῦ ἦλθε μιὰ ἄλλη ἰδέα.

Ἄφοῦ στοῦ σπίτι του ἐφοβᾶτο νὰ πάη καὶ ἀφοῦ ἔξω δέν τὸν ἐπαρηγοροῦσε τίποτε, ἐσυλλογίσθηκε ν' ἀνεβῆ στοῦ μύλο, νὰ βρῆ τὸν πατέρα του καὶ νὰ τοῦ μιλήσῃ ἐκεῖ.

Ἦστερα νὰ ἐγύριζαν στοῦ σπίτι μαζί.

Ναί, καλύτερα ἔτσι.

4. «Χά χά χά! αυτό ήτο;»

1

Καὶ ἐγύρισε, καὶ ἐπῆρε τὸ μονοπάτι γιὰ τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου καὶ τὸν ἀνεμόμυλο.

Καθὼς ἐπερνοῦσε πίσω ἀπὸ τὸ σπῆτι, ὅσο ἐμποροῦσε μακρύτερα, ἡ ἀδελφὴ του ἡ Ἄννούλα, ποὺ ἦτο στὸ λαχανόκηπο, τὸν εἶδε καὶ τοῦ ἐφώνησε:

— «Ἔ! Γεωργάκη!... Ποῦ πᾶς;...

— «Ἔχω δουλειὰ» τῆς ἀποκριθῆκε.

— «Μὰ δὲν πεινᾶς; Ἔλα μιὰ στιγμή νὰ φάγῃς τὸ ψωμί καὶ τὸ τυρί σου».

— «Δὲν πεινῶ! Ἔστερα».

Καὶ ἀλήθεια, μπουκιὰ δὲν θὰ ἐμποροῦσε νὰ βάλῃ στὸ στόμα του ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ Γεωργάκης. Εἶχε ξεχάσει μάλιστα ὅπως διόλου πὼς ὑπάρχει στὸν κόσμον ψωμί καὶ τυρί.

Τὸν ἐμυρίστηκε καὶ ὁ Μοῦρογος, τὸ σκυλὶ τοῦ σπιτιοῦ, τὸ ἀγαπημένο του, καὶ ἔτρεξε ὅπως πάντα νὰ τὸν προαπαντήσῃ μὲ χαρὰ.

«Πίσω!» τοῦ ἐφώνησε δυνατὰ. «Σπῆτι!»

Οὔτε τὸ Μοῦρογο δὲν ἤθελε σήμερα. Καὶ ὁ καημένος ὁ σκύλος ἐγύρισε μ' ἓνα παραπονιάρικο γρυλισμό.

Ὁ Γεωργάκης ἔφθασε στὸν ἀνεμόμυλο, τὴν ὥρα ποὺ ὁ ἥλιος, κατακόκκινος, ἐκρύβετο πίσω ἀπὸ τὸ πιὸ μακρινὸ βουνό. Στὴν ἡσυχία τοῦ δειλinoῦ, ἐκεῖ ἐπάνω, δὲν ἀκούετο παρὰ ὁ κρότος ποὺ ἔκαμναν τὰ πτερὰ τοῦ μύλου.

Πάντα τοῦ ἔκαμνε χαρὰ αὐτὸς ὁ κρότος.

Ἄποψε μόνον τοῦ ἐφαίνετο ἀλλιώτικος, μελαγχολικός, ὅπως ὅλα.

— « Έγώ εἶμαι ... καλησπέρα πατέρα » (σελ. 39).

2

Ὁ Μπαρμπαθύμιος, ἀλευρωμένος ὄλος, ἐκόθητο στή θύρα.

« Γεωργάκη, τοῦ εἶπε, ἐσὺ εἶσαι ; καὶ μένα μοῦ ἐφάνηκε πὼς ἦτο ὁ Ἄνδρέας, πὺν τὸν ἔστειλα σὲ θέλημα καὶ ἀκόμη νὰ φανῆ... ».

— « Έγώ εἶμαι » ἐψιθύρισε ὁ Γεωργάκης. « Καλησπέρα, πατέρα ».

Ὁ Μπαρμπαθύμιος, ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Γεωργάκη, ἐκατάλαβε πὸς τὸ παιδί εἶχε νὰ τοῦ εἰπῇ κάτι δυσάρεστο.

— «Ἔ, τί τρέχει ;» τὸν ἐρώτησε.

— «Τίποτε» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης, πού ἐκατάλαβε καὶ αὐτὸς τὴν ἀνησυχία τοῦ πατέρα. «Στὸ σπίτι εἶναι καλά.»

— «Μὴν εἶδες τὸν Ἀνδρέα καθὼς ἐρχόσουν ;»

— «Ἦχι».

Ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Γεωργάκη μεγαλύτερος. Μιά φορὰ ἐπήγαινε καὶ αὐτὸς στὸ σχολεῖο, δὲν ἔκανε ὅμως μεγάλα πράγματα, καὶ ὁ πατέρας του τὸν ἐτράβηξε γιὰ νὰ τὸν ἔξη βοηθὸ στὶς δουλειές του.

Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε ποτὲ γιὰ τὸ Γεωργάκη. Ἐπὶ γαινε τόσο καλά στὸ σχολεῖο αὐτός ! Κι ὅσο πτωχὸς καὶ ἂν ἦτο ὁ μυλωνᾶς, εἶχε σκοπὸ — πρῶτα ὁ Θεὸς — νὰ τὸν σπουδάσῃ ὅσο ἤθελε.

3

— «Ἦ, τὸν ἐξαναρώτησε, τινάζοντας τὰ γένηια του, τί νέα ἀπὸ τὸ δάσκαλο ;»

— «Ἦχι τόσο καλά» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης, κινώντας θλιβερὰ τὸ κεφάλι.

— «Καλὰ τὸ ἐκατάλαβα ἐγὼ !» ἐφώνησε ὁ Μπαρμπαθύμιος. «Εἶδα τὰ μοῦτρα σου ἀλλιῶτικα... Καὶ γιὰ νὰ ἔλθῃς ἐσὺ ἐδῶ ἐπάνω... Ἦλα, τί τρέχει ; Σὲ ἀδικόβαλε πάλι κανένα παιδί καὶ σὲ ἐμάλωσε ὁ δάσκαλος ;»

— «Κάτι χειρότερο» ἐψιθύρισε ὁ Γεωργάκης. «Μὰ γι' αὐτὸ ἦλθα... νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ.»

— «Γιὰ στάσου.»

Καὶ ὁ Μπαρμπαθύμιος ἐμπῆκε στὸ μύλο, ἐσταμάτησε τὴν μυλόπετρα — εἶχε τελειώσει πιά τὸ ἄλεσμα — καὶ ἐξαναβγήκε, τινάζοντας τὴν ῥοῦχα του.

Τὰ πτερὰ ἔκαμαν ἀκόμη δυὸ τρία γυρίσματα καὶ μ' ἓνα τριζιμο δυνατό ἐστάθησαν ἀκίνητα. Ἐπειτα ἔγινε τόσο βαθειὰ σιωπή, πὺν ὁ Γεωργάκης ἐτρόμαξε. Τοῦ ἐφάνηκε σὰ νὰ εἶχε σταθῆ ὁ κόσμος !

— «Λέγε!» τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του.

Καὶ ὁ Γεωργάκης, κρατώντας μὲ κόπο τὰ κλάματα, τοῦ ἐδιηγήθηκε πὺς ὁ Σωτήρης ἔχασε ἐκεῖνο τὸ καταραμένο πενηντάρι, πὺς εὐρέθηκε ὕστερα μέσα στο βιβλίον του, χωρὶς νὰ ξέρη κανεὶς ποιὸς τὸ ἔβαλε, καὶ πὺς ὅλοι, καὶ ὁ δάσκαλος ἀκόμη, ἐνόμισαν πὺς τὸ εἶχε κλέψει καὶ τὸ εἶχε κρύψει αὐτός !

4

Ἄκουσε μὲ προσοχὴ ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία ὁ Μπαρμπαθύμιος, μὰ οὔτε στιγμή δὲν τοῦ ἐπέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ ἰδέα πὺς ὁ γιὸς του εἶχε πάρει τὸ πενηντάρι. Κλέπτῃς ὁ Γεωργάκης ; Αὐτὸς πὺν καὶ δεκάρα νὰ εὗρισκε χάμω, δὲν ἠσύχαζε ἂν δὲν εὗρισκεν ἐκεῖνον πὺν τὴν ἔχασε νὰ τοῦ τὴ δώση ; Ὅχι δά !..

Καὶ στο τέλος ὁ καλὸς Μπαρμπαθύμιος ἔβαλε τὰ γέλια.

«Χὰ γὰ γὰ !.. Αὐτὸ ἦτο ; εἶπε, καὶ μοῦ ἔκοψες τὸ αἶμα πὺς κάτι ἔτρεξε ;.. Ἔλα, ἔλα, μὴν κλαίῃς, παιδί μου. Θὰ ἔλθω ἐγὼ αὔριο στο σχολεῖο, θὰ μιλήσω μὲ τὸ δάσκαλο καὶ θὰ τὰ διορθώσω ὅλα. Μόνο θέλω γὰ μοῦ εἰπῆς, ποιὸ παιδί ὑποψιάζειςαι ἐσὺ πὺς σοῦ ἔπαιξε αὐτὸ τὸ ἄσχημο παιγνίδι ; Ποιὸ παιδί σ' ἐχθρεύεται καὶ ἐσοφίσθηκε αὐτὸν τὸν τρόπο γὰ νὰ σοῦ κάμη κακό ;»

5

Ὁ Γεωργάκης ἦτο σχεδὸν βέβαιος γὰ τὸν Κωστάκη. Μὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομά του. Τὸ

κάτω-κάτω, μήπως τὸν εἶχε ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του ; Μιὰ ὑποψία εἶχε καὶ αὐτός. Πῶς θὰ ἔκαμνε καὶ τὸν ἄλλο νὰ τὸ παραδεχθῆ, νὰ τὸ πιστεῦσῃ ;

«Ὅχι», ἀποκριθῆκε. «Ἐγώ, μὲ τὰ μάτια μου, δὲν εἶδα κανένα.»

— «Τὸ ξέρω πῶς δὲν εἶδες. Μὰ ποιὸν ὑποψιάζεσαι, ἐρώτησα.»

— «Κανένα... Ἐγὼ δὲν ἔχω στὸ σχολεῖο κανέναν ἐχθρό.»

Ἐπειτα ὁμως τὸ ἐσυλλογίσθηκε. Αὐτὸ πού ἔλεγε τώρα στὸν πατέρα του δὲν ἦτο ἀλήθεια. Καὶ ἐπρόσθεσε:

— «Δηλαδή... ἐκεῖνος ὁ Κωστάκης... ὁ γιὸς τοῦ κυρ Ἡλία, δὲν μὲ χωνεύει καὶ μοῦ κόμνει καμμιὰ φορὰ ἱστορίες... μὰ δὲν πιστεύω νὰ μοῦ ἔκαμε καὶ αὐτή... δηλαδή... δὲν τὸν εἶδα, σοῦ λέγω, μὲ τὰ μάτια μου...»

— «Καλά, καλά, φθάνει!» τὸν ἔκοψε ὁ πατέρας του. «Ἐγὼ ἐκατάλαβα. Ἐσὺ δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ μοῦ εἰπῆς τίποτ' ἄλλο. Μόνο ἀπόψε νὰ διαβάσῃς τὰ μαθήματά σου καὶ νὰ κοιμηθῆς ἤσυχος. Τὰ ἄλλα εἶναι δική μου δουλειά. Ἐμπρός, πᾶμε!»

6

Τῆ στιγμῆν ἐκείνη ἐφάνηκε καὶ ὁ Ἄνδρέας. Ἐκλείδωσαν τὸ μύλο καὶ κατέβηκαν καὶ οἱ τρεῖς.

Ὁ Γεωργάκης ἦτο τώρα ξαλαφρωμένος. Νὰ πὺ δὲν τὸν ὑποψιάστηκε καὶ ὁ πατέρας του, ὅπως εἶχε φοβηθῆ μιὰ στιγμῆ. Καὶ νὰ πὺ τοῦ ἔλεγε νὰ εἶναι ἤσυχος, γιὰτὶ αὐριο θὰ τοῦ τὰ ἐδιόρθωνε...

Πῶς; μὲ τί τρόπο; Γι' αὐτὸ δὲν τὸν ἔνοιαζε τώρα τὸ Γεωργάκη. Τοῦ ἔφθανε πὺ ὁ πατέρας του ἦτο βέβαιος πῶς ἦτο ἀθῶος καὶ πὺ θὰ τὸν εἶχε βοηθό. Ἀλήθεια, ἐμποροῦσε νὰ μὴ φοβᾶται.

Βράδυ πιά, ἔφθασαν στὸ σπιτάκι καὶ σὲ λίγο ἐκάθισαν νὰ φάγουν.

7

Ὁ μυλωνᾶς εἶχε πολλὰ παιδιά. Τὸ μεγαλύτερό του ἦτο ὁ Χαράλαμπος· εἶχε γίνει ψαρᾶς καὶ ἐδούλευε στὴν ψαρόβαρκα τοῦ καπετὰν Λευτέρη.

Ἔπειτα ἤρχετο ὁ Ἀνδρέας, ποὺ εἶπαμε τί δουλειὰ ἔκαμνε.

Ἔπειτα ἡ Ἀννούλα, μεγάλη κοπέλα, ποὺ ἦτο στὸ σπῖτι τὸ δεξιὸ χέρι τῆς μητέρας καὶ τῆς γιαγιάς της.

Ἔπειτα ὁ Γεωργάκης, καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν τὰ μικρά, ἡ Ρήνη καὶ ὁ Πάνος.

Ἐνα μεγάλο τραπέζι ἐγέμιζε πέρα μ' ὅλα αὐτὰ τὰ παιδιά, μικρὰ καὶ μεγάλα, ποὺ μὲ τὸν πατέρα, τὴ μητέρα καὶ τὴ γιαγιά, ἔκαμναν μιὰ οἰκογένεια «ἀπὸ ἐννιὰ στόματα», ὅπως ἔλεγε ὁ μυλωνᾶς.

Πτωχή, ἀλήθεια, μὰ τί καλὴ καὶ ἀγαπημένη οἰκογένεια. Ἐχαιρόσουν νὰ τὴ βλέπης μαζευμένη τὸ βράδυ στὴ ζέστη τοῦ τζακιοῦ καὶ στὸ φῶς τοῦ λύχνου, νὰ δειπνᾷ καλόκαρδα, μὲ ἀστεῖα καὶ μὲ γέλοια.

Μόνο ὁ Γεωργάκης δὲν εἶχε ἀπόψε τόση ὄρεξη. Ἐπροσπαθοῦσε ὅμως νὰ κάμη καὶ νὰ φαίνεται ὅπως πάντα, γιατί ὁ πατέρας τοῦ εἶχε συστήσει νὰ μὴν εἰπῆ τίποτε στοὺς ἄλλους— ἦτο περιττὸ—οὔτε νὰ δείξη καμμιὰ στενοχώρια.

Ἔπειτα, κατὰ τὴ συμβουλή του, ἐδιάβασε τὰ μαθήματά του καὶ ἐπλάγιασε νὰ κοιμηθῆ.

Ἦσυχος;

Ἔ, ὄχι καὶ ὅλως διόλου. Πάντα τοῦ ἔμενε καὶ μιὰ ἀνησυχία, πάντα αἰσθάνετο ἓνα βᾶρος...

Τὶ θὰ ἐγίνετο αὔριο;

5. Τὰ πράγματα ἀλλάζουν

1

Καὶ ὁμοῦς, τὴν ἄλλην ἡμέρα, μόλις ἔφθασε στὸ σχολεῖο μὲ τὸν πατέρα του, ὁ Γεωργάκης ἐκατάλαβε πὼς τὰ πράγματα ἦσαν διαφορετικά... πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ χθές.

Δὲν εἶχε κτυπήσει ἀκόμη τὸ κουδούνι καὶ τὰ παιδιά, ὅσα εἶχαν πάει νωρίτερα, ἐπερίμεναν στὴν αὐλή. Ὁ Μπαρομπαθύμιος ἀνέβηκε ἐπάνω νὰ μιλήσῃ μὲ τὸ δάσκαλο καὶ ὁ Γεωργάκης ἔμεινε κάτω μὲ τὰ παιδιά.

Μερικὰ τὸν ἐκαλημέρισαν, ἄλλα τοῦ ἐχαμογέλασαν ἀπὸ μακριά, καὶ ὅλα τὸν ἐκοίταξαν μὲ συμπάθεια.

Ὁ Κωστάκης δὲν εἶχε πάει ἀκόμη. Ὁ Σωτήρης ὁμοῦς ἦτο ἐκεῖ καὶ ἐπλησίασε ἀμέσως τὸ Γεωργάκη καὶ τοῦ εἶπε σιγά:

— «Τὸ πενηντάρι δὲν μοῦ τὸ εἶχες πάρει ἐσύ. Ἐμεῖς ξέρουμε ποιὸς σοῦ τὸ ἔκαμε αὐτό, γιὰ νὰ σοῦ κάμῃ κακό».

— «Ποιοὶ ἐσεῖς;» ἐρώτησε ὁ Γεωργάκης.

— «Νά, ἐγώ, ὁ Θάνος καὶ ὅλα τὰ παιδιά... Τὰ εἶπαμε προτύτερα... Ὁ Κωστάκης τὸ ἐπῆρε, πού τοῦ τὸ εἶχα δεῖξει κιόλα... ναι, ναι, αὐτός».

Τότε ἐκατάλαβε ὁ Γεωργάκης τὴν ἀλλαγὴ ἐκείνη τῶν παιδιῶν. Χθές, στὴν ἀρχή, ὅταν εἶδαν τὸ πενηντάρι μὲ τὰ μάτια των νὰ πέφτῃ ἀπὸ τὸ βιβλίο του, ἐσάστισαν καὶ ἐνόμισαν πὼς τὸ εἶχε κλέψει αὐτός. Ἐπειτα ἐσυλλογίσθησαν καλύτερα, καὶ σιγὰ σιγὰ εὗρθησαν μοναχά των, ἐμάντευσαν τὴν ἀλήθεια. Ἐπειτα τὰ εἶπαν μετὰξὺ των καὶ εὗρέθησαν σύμφωνα πὼς ὁ Κωστάκης εἶχε κάμει τὸ θαῦμα.

— «Εμείς ξέρουμε ποιος τὸ ἔκαμε αὐτὸ...» (σελ. 44)

2

Ὁ Γεωργάκης ἐχάρηκε πολὺ. Ἐκρυψε ὁμως τὴ χαρὰ του καὶ σοβαρὰ ἀποκρίθηκε στὸ Σωτήρη.

— «Σιγά!.. Αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ ξέρετε... Μήπως τὸν εἶδατε μὲ τὰ μάτια σας; Ἐγὼ βέβαια δὲν ἐπῆρα τὸ πενηντάρι, αὐτὸ μόνο ξέρω καλά. Κάποιος ἄλλος, γιὰ νὰ παίξει, σοῦ τὸ ἐπῆρε καὶ τὸ ἐκρυψε στὸ βιβλίο μου. Ποιὸς τὸ ἔκαμε ὁμως; Ὁ δάσκαλος ἄς τὸν βρῆ

καὶ ἄς τὸν τιμωρήσῃ. Ἰσα ἴσα γι' αὐτὸ θὰ μιλοῦν τώρα μὲ τὸν πατέρα μου».

— «Ναί», εἶπεν ὁ Σωτήρης, «μὰ ἐμεῖς εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἄλλος ἀπὸ τὸν Κωστάκη δὲν ἐμποροῦσε νὰ σοῦ κάμῃ τέτοιο κακό. Τὶ ἐκατάλαβε ὁμως; Μὲ τὴν κακία του ἔμεινε. Τὸν ἐκαταλάβαμε».

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἔφθασε καὶ ὁ Κωστάκης. Εἶχε τὸ συνηθισμένο του θάρρος, ὑπερήφανο καὶ ἀκατάδεκτο ὕφος καὶ ἐφαίνετο, ὅπως πάντα, πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

«Καλημέρα» εἶπε δυνατὰ, καθὼς ἔμπαινε στὴν αὐλή.

Ἀπρόθυμα τὰ παιδιά, μουδιασμένα, ἀποκρίθηκαν στὸ χαιρετισμό του. Καὶ τότε ὁ Γεωργάκης ἐπαρτήρησε πὼς κανένας δὲν ἐπλησίασε νὰ μιλήσῃ τοῦ Κωστάκη, παρὰ ὅλοι τὸν ἀλόφευγαν μὲ τρόπο, ἢ τὸν ἐκοίταζαν ὅπως κοιτάζομε ἕναν ἄνθρωπο πού ἔχει κάμει κρυφὰ μιὰ κακὴ πράξη. Τὸ εἶδε καὶ ἐκεῖνος, τὸ ἐκατάλαβε ἴσως, καὶ ὄχι μόνο δὲν ἐτόλμησε νὰ πῆ τίποτε πειρακτικὸ γιὰ τὸ Γεωργάκη, παρὰ καὶ ἐβίβηθη ν' ἀνεβῆ στὴν τάξη μοναχός του.

«Τὸν εἶδες;» ἐψιθύρισε ὁ Σωτήρης σκουντώντας τὸ Γεωργάκη. «Ἐφυγε γιὰ νὰ μὴν τοῦ εἰποῦμε τίποτε.»

Σὲ λίγο ἐκτύπησε τὸ κουδούνι καὶ τὰ παιδιά ἀνέβηκαν ὅλα.

Στὴ σκάλα, ὁ Γεωργάκης ἀπαντήθηκε μὲ τὸν πατέρα του πού ἔφευγε.

«Πάω στὴ δουλειά μου» τοῦ εἶπε. «Πήγαινε καὶ σὺ στὴ δική σου. Ὅπως σοῦ εἶπα καὶ χθές, μὴ σὲ μέλη...»

— «Μὰ τί σοῦ εἶπε ὁ δάσκαλος;» τὸν ἐρώτησε σιγὰ ὁ Γεωργάκης.

— «Ἐγὼ ξέρω τί μοῦ εἶπε, ἔννοια σου!»

Καὶ ὁ Μπαρμπαθίμιος ἔφυγε, χωρὶς νὰ εἰπῆ ἄλλο λόγο στὸ γιό του.

Στὴν τάξη, ὁ δάσκαλος ἐμπῆκε καὶ ἀνέβηκε στὴν ἔδρα πιὸ σοβαρὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Τὰ παιδιὰ ἐσηκώθησαν ἀμέσως καὶ ὁ Θάνος, ποὺ ἦτο ἡ σειρὰ του, εἶπε τὴν προσευχή.

Ἔστερα τὰ παιδιὰ, ἐξανακάθισαν καὶ ἔγινε μεγάλη ἡσυχία. Γιατὶ ὅλοι κάτι ἐπερίμεναν.

Καὶ νά, ἀμίλητος ὁ δάσκαλος τοὺς ἐκοίταξε πρῶτα ἕναν ἕνα. Ἔπειτα ἐσήκωσε τὴ φωνή του καὶ τοὺς ἐμίλησε ἔτσι :

— « Παιδιὰ, ξέρετε ὅλοι τι ἔτρεξε χθὲς τὸ ἀπόγευμα ἐδῶ μέσα. Καὶ ὁ Πάνος ἀκόμη καὶ ὁ Πέτρος, ποὺ ἔλειπαν, θὰ τὸ ἔμαθαν. Κάποιος, γιὰ χωρατὸ βέβαια, ἐπῆρε ἕνα πενηντάρι τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ ἔκρυψε μέσα στὸ βιβλίο τοῦ Γεωργάκη.

» Δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ πὼς ἐκεῖνος ποὺ ἔκαμε αὐτὸ τὸ πρῶγμα, ὅποιος καὶ ἂν εἶναι, τὸ ἔκαμε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ βλάβῃ τὸ συμμαθητὴ του, νὰ μᾶς κάμῃ νὰ τὸν πάrouμε γιὰ κλέπτη. Ἐνα παιγνίδι ἦτο, ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐγέλασε μιὰ στιγμή, μὰ ὕστερα τὸ ἐκαταλάβαμε.

» Ἄσχημο παιγνίδι βέβαια, μὰ πάντα παιγνίδι. Τὸν παρακαλῶ λοιπόν, ἐκεῖνον ποὺ τὸ ἔκαμε, νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

» Ἐχει χρέος νὰ τὸ κάμῃ! Γιατὶ μπορεῖ ἀκόμη κανεὶς ἀπὸ σᾶς νὰ ἀμφιβάκλῃ, νὰ ἔχῃ ὑποψία πὼς ὁ Γεωργάκης ἐπῆρε τὸ πενηντάρι.

» Ὅχι! καὶ ἡ παραμικρὴ, ἡ τελευταία αὐτὴ ὑποψία πρέπει νὰ λείψῃ, καὶ ὅποιος ἔκαμε τὸ ἄσχημο παιγνίδι, χωστᾶ τώρα νὰ τὸ εἰπῇ. Ἀλλιῶτικα θὰ ἀποδείξῃ πὼς τὸ ἔκαμε μὲ σκοπὸ, καὶ ὅταν θὰ φανερωθῇ, θὰ εἶναι ἀργά. Λοιπόν, ἄς μιλῆσῃ. Ἄς τὸ εἰπῇ. Ἐμπρός!»

Ὁ δάσκαλος ἐσώπασε, μὰ κανένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ δὲν ἐμίλησε.

«Ἐμπρός!» ξαναεἶπε ὁ δάσκαλος. «Κανεῖς δὲν μιλεῖ! Κανεῖς λοιπὸν δὲν τὸ ἔκαμε;... Ἡ ὅποιος τὸ ἔκαμε, θέλει νὰ νομίζωμε ἀκόμη τὸ Γεωργάκη κλέπτη; Ἄδύνατο! Δὲν τὸ πιστεύω!...»

Τὰ παιδιὰ, σιωπηλά, ἐγύριζαν τὰ κεφάλια των, ἐκοιτάζοντο μεταξύ των, ἐγνέφοντο κιόλα, καὶ ὕστερα ἐκοίταζαν τὸν Κωστάκη. Ὅλα τὸν Κωστάκη.

Ὁ δάσκαλος τὸ ἐπαραγέρησε.

«Ἐ!» τοὺς ἐφώνησε, «ποῦ κοιτάζετε; Γιατί; Ξέρετε, ὑποψιάζεσθε κανέναν ἐσεῖς; Ποιόν; Ποιὸς νομίζετε νὰ τὸ ἔκαμε;»

Μιλιά πάλι τὰ παιδιὰ. Ἐξακολουθοῦσαν νὰ κοιτάζουν τὸν Κωστάκη. Αὐτὸς ὁμως ἀψηφοῦσε τὰ βλέμματά των καὶ δὲν ἐκοίταξε παρὰ τὸ δάσκαλο κατάματα.

Ὁ δάσκαλος ἐρώτησε τότε τὸ Γεωργάκη:

«Γιὰ πές μου ἐσύ... Γιατί κοιτάζουν ὅλοι τὸν Κωστάκη;»

— «Δὲν ξέρω» ἐψιθύρισε ὁ Γεωργάκης.

— «Ἐσὺ ὑποψιάζεσαι κανένα;»

— «Ὁχι».

— «Ὅτε τὸν Κωστάκη;»

— «Δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι βέβαιος... γιὰ κανένα! Ὅπως εἶπα πρωύτερα καὶ τοῦ Σωτήρη, ἓνα πράγμα ξέρω μονάχα, πὼς τὸ πενηντάρι δὲν τοῦ τὸ ἐπῆρα ἐγώ».

Ὁ δάσκαλος ἐγύρισε σιτὸν Κωστάκη:

«Καὶ σύ, πού σέ κοιτάζουν ὅλοι; Ποιὸς νομίζεις πῶς τὸ ἔκαμε αὐτό;»

— «Ὁ Γεωργάκης!» ἀποκρίθηκε χωρὶς τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ ὁ Κωστάκης.

— «Δηλαδή;»

— «Νά, ἔκλεψε τὸ χαρτί καὶ τὸ ἔκρυψε στὸ βιβλίό του».

— «Μὰ τὸν εἶδες;»

— «Μάλιστα, εἶδα τὸ χαρτί νὰ πέφτη ἀπὸ τὸ βιβλίό του».

— «Χμ! αὐτὸ τὸ εἶδαμε ὅλοι· δὲν εἶδαμε ὅμως καὶ τὸ Γεωργάκη νὰ τὸ παίρνῃ. . .»

— «Δὲν ξέρω. Μὲ ἐρωτήσατε γιὰ τὴν ἰδέα μου καὶ σὰς τὴν εἶπα».

— «Ὡστε ἐσύ ἔχεις τὴν ἰδέα πῶς ὁ Γεωργάκης, ὁ συμμαθητὴς σου, εἶναι κλέπτης;»

— «Δὲν ξέρω . . . μπορεῖ νὰ τὸ ἔκαμε γιὰ χωρατό. Νὰ μὴ φορτώνεται ὅμως τώρα καὶ ἄλλους, γιὰ νὰ μὴν τιμωρηθῇ αὐτός!»

Ὁ δάσκαλος ἐκίνησε τὸ κεφάλι του.

«Φθάνει» εἶπε. «Βλέπω πῶς ἐκεῖνος πού τὸ ἔκαμε, δὲν ἐννοεῖ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ. Δὲν θέλω τώρα νὰ πῶ πῶς τὸ ἔκαμε ὁ Κωστάκης, γιὰτὶ δὲν τὸ ξέρω. Θὰ τὸ μάθω ὅμως. Δὲν ὑπάρχει κρυφὸ πού νὰ μὴ γίνεταί στὸ τέλος φανερό. Τὸ μάθημά μας τώρα».

6. "Ὅχι καὶ ὄχι!

1

Τὸ μάθημα ἔγινε ὅπως πάντα. Μόνο πού συχνὰ πυκνὰ ὁ δάσκαλος ἐκρυφοκοίταζε πότε τὸ Γεωργάκη καὶ

πότε τὸν Κωστάκη, σὰ νὰ ἤθελε νὰ μαντεύσῃ ἀπὸ τὴ φυσιογνωμία των τί ἔκρυβαν στὴ ψυχὴ των.

Κάποτε τὰ βλέμματά των ἐδιασταυρώνοντο. Ὁ Κωστάκης ὁμως ἐβιάζετο τότε καὶ κατέβαζε τὰ μάτια του ἢ τὰ ἐγύριζε ἀλλοῦ· ἐνῶ ὁ Γεωργάκης ἐκοίταζε τὸ δάσκαλο ἀπλὰ καὶ ἴσια.

Στὶς δέκα, ὅταν ἐκτύπησε τὸ κουδούνι, ὁ δάσκαλος ἄφησε τὰ παιδιὰ νὰ κατεβοῦν στὴ αὐλή, ἐκράτησε ὁμως τὸ Σωτήρη καὶ τὸν ἐπῆρε μαζί του στὸ γραφεῖο.

2

«Πές μου ἐσὺ τώρα, τὸν ἐρώτησε, ποιὰ εἶναι ἡ ἰδέα σου; Νομίζεις πῶς τὸ πενηντάρι σοῦ τὸ ἐπῆρε ὁ Γεωργάκης;»

— «Ὁχι!» ἐφώναζε ζωνερά ὁ Σωτήρης.

— «Ἀλλά; πῶς εὐρέθηκε στὸ βιβλίό του;»

— «Ὁ Κωστάκης τοῦ τὸ ἔβαλε!»

— «Μὰ εἶσαι βέβαιος;»

— «Ἐγώ;... κόβω τὸ κεφάλι μου!»

— «Μὰ γιατί; ἀπὸ τί;... Πές μου καθαρά, μὴ φοβᾶσαι.»

Καὶ ὁ Σωτήρης εἶπε καθαρά τὴν ἰδέα του:

Μόνο ὁ Κωστάκης ἐμποροῦσε νὰ κάμῃ τέτοιο πράγμα, ὁ Κωστάκης πὺ ἐξήλενε τὸ Γεωργάκη, καὶ δὲν τοῦ ἐμιλοῦσε, καὶ μιὰ φορὰ πὺ ἐπάλαισαν, τὸν ἔριξε κάτω μὲ τρικλοποδιά.

— «Ἐπειτα, ἐπρόσθεσε ὁ Σωτήρης, μόνο ὁ Κωστάκης ἤξερε πῶς ἐγὼ εἶχα στὴν τσέπη μου πενηντάρι. Γιατὶ σ' αὐτὸν μόνο τὸ εἶχα δείξει τὴν ὥρα πὺ ἐμπαίναμε στὴν τάξη.

«Ἐγὼ μάλιστα λέγω, πῶς ἐκείνη τὴ στιγμή θὰ μοῦ

ἔπεσε, καὶ ἐκεῖνος τὸ ἐσήκωσε κρυφά, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ σκοπὸ του».

3

Ὅταν ἄκουσε ἀπὸ τὸ Σωτήρη ὅλα αὐτὰ—ποῦ τὸ πρῶτὸ τοῦ τὰ εἶχε εἰπεῖ σχεδὸν τὰ ἴδια, καὶ ὁ πατέρας τοῦ Γεωργάκη,—ὁ δάσκαλος ἐβεβαιώθηκε πιά πῶς ὁ ἔνοχος ἦτο ὁ Κωστάκης.

Ἐκραξε ὕστερα στὸ γραφεῖο του καὶ δυὸ τρία ἄλλα παιδιὰ, καὶ εἶδε πῶς ὅλα εἶχαν τὴν ἰδέα τοῦ Σωτήρη : Ὁ Κωστάκης τὸ ἔκαμε !

Ἐκρινε τότε περιττὸ νὰ ρωτήσῃ καὶ ἄλλους. Δὲν ἔμενε παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν κακίη του πράξῃ καὶ ὁ ἔνοχος ὁ ἴδιος.

Τὸ μεσημέρι λοιπόν, ὅταν ἐκτύπησε πάλι τὸ κουδούνι καὶ τὰ παιδιὰ ἐσηκώθηκαν νὰ φύγουν, ὁ δάσκαλος εἶπε τοῦ Κωστάκη νὰ μείνῃ. Καὶ ἀφοῦ ἔφυγαν ὅλοι, τὸν ἐπῆρε στὸ γραφεῖο του καὶ ἔκλεισε καὶ τὴ θύρα.

4

«Κοίταξέ με στὰ μάτια!» τοῦ εἶπε.

Ὁ Κωστάκης ἐσήκωσε μιὰ στιγμή τὰ μάτια του καὶ πάλι τὰ κατέβασε φοβισμένος.

— «Γιατί δὲν μὲ κοιτάξεις;» τὸν ἐρώτησε ὁ δάσκαλος.

Ὁ Κωστάκης μιλιὰ.

— «Νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ἐγώ!» ἐξακολούθησε ὁ δάσκαλος. «Δὲν μὲ κοιτάξεις, γιατί κάτι μοῦ κρύβεις καὶ φοβᾶσαι μὴ φανερωθῇ, μὴν τὸ διαβάσω στὰ μάτια σου. Τοῦ χάκου ὁμοῦ, ἐγὼ τὸ ἐδιάβασα. Τὸ κρυφὸ σου ἐφανερώθηκε !

»Καὶ θέλεις νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ καὶ αὐτό; Ἐσύ, ἐσύ

ἐπῆρες τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ ἔκρουψες στὸ βιβλίο τοῦ Γεωργάκη, γιὰ νὰ τὸν βγάλῃς κλέπτη. Ἐσύ!»

— «Ὅχι!» ἐφώνησε ὁ Κωστάκης.

— «Μὰ δὲν μοῦ λέγεις», ἐξακολούθησε ὁ δάσκαλος, «μὲ τὸ Γεωργάκη δὲν εἶσθε μαλωμένοι;»

Καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὁ Κωστάκης ἐδοκίμασε νὰ τὸ ἀρνηθῆ.

— «Τί μαλωμένοι;» ἐπιθύρισε.

— «Νά, ἐχθροί, πῶς τὸ λέγουν;» ἔκαμε μὲ ἀνυπομονησία ὁ δάσκαλος.

— «Τί ἐχθροί;» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, σηκώνοντας τοὺς ὄμους. «Ἐκεῖνος δὲν μοῦ μιλεῖ, ἀπὸ τὴν ἡμέρα πὺ ἐτσακωθήκαμε καί . . .»

— «Καὶ τὸν ἔροξες μὲ τρικλοποδιά!» ἀποτελείωσε ὁ δάσκαλος.

— «Ἐγώ; Λέγει ψέματα!»

Ἔτσι ὁ Κωστάκης τὰ ἀρνεῖτο ὅλα, ὅλα. Ἀκόμη καὶ πῶς τοῦ ἔδειξε τὸ πενηντάρι ὁ Σωτήρης, οὔτε αὐτὸ δὲν ἐθέλησε νὰ τὸ ὁμολογήσῃ καθαρά.

— «Δὲν θυμοῦμαι» εἶπε.

— «Μὰ καλά, ὁ Σωτήρης δὲν μᾶς τὸ εἶπε μπροστά σου; Πῶς δὲν τοῦ ἔλεγες ἐκεῖνη τὴ στιγμή πῶς λέγει ψέματα;»

— «Δὲν θυμοῦμαι . . . δὲν ξέρω . . . ὄχι».

Ἄλλο λόγο δὲν ἔλεγε πιά ὁ Κωστάκης: Ἡ ὄχι, ἢ δὲν ξέρω, ἢ δὲν θυμοῦμαι. Μισὴ ὥρα τὸν ἐρωτοῦσε ὁ δάσκαλος· μὰ ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τοῦ πάρῃ μιὰν ὁμολογία.

Στὸ τέλος τοῦ εἶπε:

— «Ἐλα τώρα! Βλέπεις πῶς τὰ ψέματά σου δὲν περνοῦν. Θὰ ὁμολογήσῃς πῶς τὸ ἔκαμες καὶ θὰ ὑποσχεθῆς πῶς δὲν θὰ τὸ ξανακάμῃς, γιὰ νὰ σὲ συχωρέσω;»

Ὁ Κωστάκης τώρα ἐβουβάθηκε. Χλωμός, μὲ τὰ χεῖλια σφιγμένα πεισματικά, μὲ τὰ μάτια ἀκίνητα, οὔτε ναὶ ἔλεγε οὔτε ὄχι. Καὶ ὅταν μὲ τὴν ἐπιμονή του ὁ δάσκαλος τὸν ἀνάγκασε, ἀνοιξε πάλι τὸ στόμα του καὶ εἶπε :

«Ὅχι! δὲν τὸ ἔκαμα ἐγώ!... Δὲν μπορῶ νὰ ὁμολογήσω πρᾶγμα ποὺ δὲν ἔκαμα».

5

Ὁ δάσκαλος ἀπελπίσθηκε.

— «Πρόσεξε καλά, Κωστάκη!» τοῦ ἐφώναξε. «Πρόσεξε καλά!... Δὲν σὲ τιμωρῶ ὅσο αὐστηρὰ σοῦ ἀξίζει, ὄχι γιατί δὲν εἶμαι βέβαιος, παρὰ γιατί λυποῦμαι τὸν πατέρα σου καὶ γιατί ἐλπίζω, ἐλπίζω ἀκόμη, πῶς μὲ ὅλα αὐτά, τὸ μετανοιώνεις ἀπὸ μέσα σου καὶ δὲν θὰ τὸ ξανακάμης.

» Ἔχεις ὅμως πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλαττώματα!.. Δὲν θὰ μπορέσης νὰ ζήσης στὸν κόσμο, ἂν δὲν διορθωθῆς. Ἐπειδὴ ὁ πατέρας σου εἶναι πλούσιος, νομίζεις πῶς ἐσύ δὲν ἔχεις ἀνάγκη κανένα;

» Κάμνεις πολὺ μεγάλο λάθος. Κωστάκη! Πτωχὸς ἢ πλούσιος, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἴσιος. Ἐπειτα, τὰ πλούτη καμμιά φορὰ τὰ παίρνει ἡ τύχη καὶ ἀλίμονο σ' ἐκεῖνον ποὺ δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο ἀπὸ αὐτά!

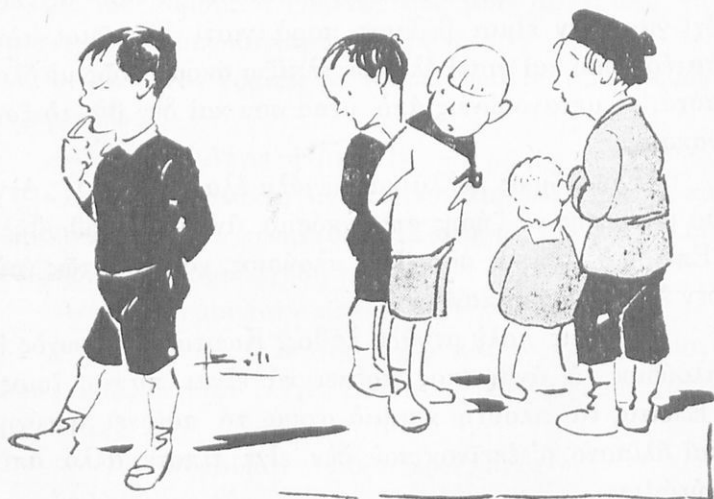
» Ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέγω, πῶς ἀντὶ νὰ ζηλεύης καὶ νὰ ἐχθρεύεσαι ἔτσι τὸ Γεωργάκη, θὰ ἔκαμνες καλύτερα νὰ τὸν ἔπαιρνες γιὰ παράδειγμα. Ἀκούεις; γιὰ παράδειγμα. Κοίταξε μόνο πῶς ἐφέρθηκε ὁ Γεωργάκης σ' αὐτὴ τὴν περίσταση καὶ πῶς ἐφέρθηκες ἐσύ! Ἐκεῖνος, ἂν καὶ βέβαιος γιὰ σένα, εἶπε: Δὲν ξέρω, δὲν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου κανένα. Ἐσύ, ἂν καὶ ἤξερες τὴν ἀθωότητά του,

τὸν ἑκατηγόρησες γιὰ κλέπτη. Καὶ τώρα ἀκόμη πὸ τὰ
ξέρω ὅλα, ἐπιμένεις πῶς δὲν ἔκαμες τίποτε. Καὶ θὰ ἦθε-
λες, θὰ ἐχαιρόσουν, ἂν, ἀντὶ νὰ τιμωρήσω ἐσένα, ἔδιω-
χνα γιὰ κλέπτη τὸ Γεωργάκη. Γιὰ σκέψου το καλά. Αὐ-
τὸ μόνο σοῦ λέγω. Καὶ πῆγαινε· θὰ τὰ ξαναποῦμε!»

6

Καὶ τὰ ξαναεἶπαν. Μὰ τίποτε.

Ὅσους τρόπους καὶ ἂν ἐμεταχειρίσθηκε ὁ δάσκαλος,
ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ κάμη τὸν Κωστάκη νὰ ὁμολογήσῃ
καὶ νὰ γυρεύσῃ συχώρεση.

Τὰ παιδιὰ ἀποστράφηκαν τὸν Κωστάκη . . . (σελ. 55)

Ὅχι ἔλεγε καὶ ὄχι. Μὰ μὲ τέτοια ἐπιμονή, πὸ ὁ
δάσκαλος ἄρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ. Μὴ δὲν ἦτο αὐτός; Μὴν
τὸ εἶχε κάμει κανένας ἄλλος, καὶ οἱ ὑποψίες ἔπεσαν στὸν
Κωστάκη, γιὰ τὴν ἔχθρα πὸ ἔτυχε νὰ ἔχῃ μὲ τὸ Γεωρ-
γάκη;

Αὐτὸ πιά μόνο ὁ Θεὸς ἐμποροῦσε νὰ τὸ ξέρη καὶ ὁ Κωστάκης ὁ ἴδιος.

Τὰ παιδιὰ ὁμως ἦσαν πολὺ βέβαια. Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀποστράφηκαν τὸν Κωστάκη καὶ ἐσυμπάθησαν περισσότερο τὸ Γεωργάκη.

7

Στὴν τάξη, γιὰ πολὺν καιρὸ, ἐμιλοῦσαν γιὰ τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη· ἔπειτα, σιγὰ σιγὰ, ἄρχισαν νὰ τὸ ξεχνοῦν. Στὸ τέλος, δὲν τὸ ἐθυμᾶτο ἴσως παρὰ μόνο ὁ Γεωργάκης.

Μπορεῖ τώρα νὰ τὸ ἐθυμᾶτο καὶ ὁ Κωστάκης· αὐτὸς ὁμως ἀπὸ τότε εἶχε παύσει ὅλως διόλου νὰ τὸ ἀναφέρει στὶς ὀμιλίαι του μὲ τὰ παιδιὰ. Θὰ ἔλεγε πῶς τοῦ ἄρεσε καλύτερα νὰ ξεχασθῆ. Καὶ μάλιστα ἐδοκίμασε καὶ νὰ τὰ φτειάσῃ μὲ τὸ Γεωργάκη.

Μιὰν ἡμέρα, ἔξαφνα, τοῦ ἐμίλησε φιλικὰ. Μιὰν ἄλλη ἡμέρα τοῦ ἐχάρισε ἓνα γιάλινο βῶλο. Καὶ ἀπὸ τότε τὰ δυὸ παιδιὰ ἐκαλημερίζοντο πάλι στὸ σχολεῖο καὶ ἐμιλιῶντο. Ὅχι βέβαια πολὺ, ἀλλὰ ὅσο ἔφθανε γιὰ νὰ μὴν τοὺς λέγουν πιά οἱ ἄλλοι ἐχθροὺς.

Ἀπὸ μέσα του ὁμως ὁ Κωστάκης δὲν εἶχε παύσει νὰ ζηλεύῃ τὸ Γεωργάκη, καὶ ἴσως μάλιστα τώρα τὸν ἐζήλευε περισσότερο ἀπὸ πρῶτα. Γιατὶ τὴ ζήλεια του τὴν εἶχε κάμει νὰ μεγαλώσῃ ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ δασκάλου, πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν πάρῃ «γιὰ παράδειγμα».

«Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε!» ἐσυλλογίζετο ὁ Κωστάκης. «Νὰ πάρωμε γιὰ παράδειγμα τὸ γιὸ τοῦ μυλωνᾶ».

Καὶ ὁμως! θὰ ἤρχετο ἡμέρα πού θὰ τὸν ἔπαινε...

7. Ἡ κληματαριά καὶ ὁ σκύλος.

1

Οἱ ἡμέρες ἐπερνοῦσαν.

Φυσικά, ὁ Γεωργάκης δὲν ἐμποροῦσε νὰ συλλογιζέται ὄλο τὰ ἴδια. Εἶχε πρῶτα πρῶτα τὰ μαθήματά του. Ἄ, ὄλα κι' ὄλα! κανέννας Κωστάκης καὶ κανέννας Σωτήρης δὲν θὰ τὸν ἔχαμναν νὰ τὰ παραμελήση.

Ἐπειτα εἶχε καὶ τὶς ἀσχολίες του στὸ σπίτι καὶ στὸ περιβολάκι, γιατί τοῦ ἄρεσε νὰ κάμνη λίγο καὶ τὸν κηπουρό.

Εἶχε ἀκόμη καὶ τὰ παιγνίδια του, γιατί τοῦ ἄρεσε καὶ νὰ παίξει, σὰν παιδὶ πού ἦτο, ὅταν εἶχε καιρό.

Μιὰ Κυριακή, τὸ πρῶτ', ἀφοῦ ἐγύρισαν ὄλοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ ὁ Γεωργάκης ἔπαιζε στὴν αὐλὴ μὲ τὰ ἀδέλφια του, ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε:

«Ἐλα νὰ μὲ βοηθήσης καὶ σὺ νὰ κλαδεύσωμε σήμερα καὶ νὰ δέσωμε τὴν κληματαριά».

2

Ἦτο μιὰ μεγάλη κληματαριά, ἀπέξω ἀπὸ τὸ σπιτάκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου, πού ἐσκέπαζε τὴ μισὴ σχεδὸν αὐλὴ.

Τὶ ὄμορφα πού ἦτο, ἀπὸ τὴν ἀνοιξὴ ὡς τὸ φθινόπωρο, ὅταν ἡ κληματαριά εἶχε τὰ φύλλα της καὶ ἔρορχνε μιὰ πυκνὴ καὶ δροσερὴ σκιὰ στὴν αὐλὴ! Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἐμαζεύοντο ὄλοι καὶ ἐκάθοντο. Ἦτο, σὰ νὰ ποῦμε, τὸ σαλονάκι των τὸ καλοκαιρινό.

Τὸ χειμῶνα ὅμως ἡ κληματαριά δὲν εἶχε φύλλα.

Πρὶν κόψουν καὶ τὰ τελευταῖα της σταφύλια, τὰ φύλλα της ἄρχιζαν νὰ κιτρινίζουν καὶ νὰ πέφτουν.

Τῆς τὰ ἔπαιρναν οἱ βροχῆς καὶ οἱ ἄνεμοι. Καὶ λίγο-λίγο ἀπόμενε ἡ κρεβατίνα μὲ τὶς βέργες γυμνές.

Μὰ καὶ ἡ κρεβατίνα ἐχαλοῦσε. Καὶ ἔπρεπε, μιὰ φορὰ τὸ χρόνο, νὰ τὴ διορθώνουν, νὰ τὴ στερεώνουν, νὰ τῆς ἀλλάζουν τὰ σάπια καλάμια, κάποτε καὶ τὰ ξύλα.

Καὶ αὐτὸ τὸ ἔκαμναν τὴν ἐποχὴ ποῦ ἐκλάδευαν τὴν κληματαριὰ γιὰ νὰ πετάξῃ καινούργιους βλαστούς, καινούργιες βέργες, καὶ νὰ γεμίση πάλι φύλλα καὶ σταφύλια.

3

Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἐργασία ἔκαμαν ἐκείνη τὴν Κυριακὴ ὁ Μπαρμπαθύμιος, ὁ Ἄνδρέας καὶ ὁ Γεωργάκης. Καὶ ὡς τὸ μεσημέρι, ποῦ θὰ ἐκάθοντο νὰ φάγουν, ἡ ἄφυλλη κληματαριὰ ἦτο κλαδευμένη καὶ δεμένη γερὰ μὲ σπάγους ἐπάνω στὴ διορθωμένη καὶ στερεωμένη κρεβατίνα τῆς.

Ὁ Γεωργάκης ἴδρωσε καὶ ἐκουράσθηκε κάμποσο, μὰ ἦτο εὐχαριστημένος. Ἀγαποῦσε πολὺ τὴν κληματαριὰ ἐκείνη, ποῦ τὴν ἔλεγε δική του, γιὰτὶ τὴν εἶχαν φυτεύσει ἴσια ἴσια τὸ χρόνο ποῦ ἐγεννήθηκε. Καὶ ἐσυλλογίζετο τὴν ἀνοιξή, ποῦ θὰ τὴν ἔβλεπε πάλι γεμάτη, φουντωμένη, χρυσοπράσινη, νὰ λάμπη στὸν ἥλιο καὶ νὰ ῥίχνη τὴν εὐεργετικὴ τῆς σκιά.

«Καὶ πότε θὰ ἀρχίσῃ νὰ κλαίῃ;» ἐρώτησε τὸν πατέρα του στὸ τραπέζι.

— «Μὰ νά, τώρα σὲ λίγο . . .»

— «Μὰ γιὰτὶ κλαίει ἡ κληματαριὰ;» ἐρώτησε ἡ μικρὴ Ρήνη.

«Γιὰτὶ τῆς πονεῖ τὸ κλάδευμα» τῆς ἀστειεύθηκε ὁ πατέρας τῆς. «Γιὰ, νὰ σὲ ἐκλαδεύαμε καὶ σένα καὶ θὰ ἐβλέπαμε ἂν θὰ ἔκλαιες ἢ ὄχι».

— «Μπά!» ἔκαμε ὁ μικρὸς Πᾶνος. «Αὐτὴ κλαίει καὶ ὅταν τῆς κόβουν τὰ νύχια».

— «Φαντάσου λοιπὸν νὰ τῆς ἔκοβαν μαζὶ καὶ κανένα δάκτυλο!» ἐγέλασε ὁ Μπαρμπαθύμιος.

Ἀλήθεια, ἡ κλαδευμένη κληματαριὰ θὰ ἄρχιζε σὲ λίγο νὰ στάζῃ... τσοῦπ! τσοῦπ!... Ἀπὸ τὴν ἄκρη κάθε κλαδιοῦ τῆς θὰ ἔπεφτε κάθε τόσο μιὰ σταλαματιὰ σὰ δάκρυ.

Ὁ Γεωργάκης τὸ ἐθυμᾶτο. Ἦτο ἓνα νεράκι διάφανο, κατακάθαρο, καὶ ἀπὸ αὐτὸ μάλιστα ἢ γιαγιά του ἔκατάφερε πάντα νὰ μαζεύῃ λίγο σ' ἓνα φιαλίδιο, γιατί ἐπίστευαν πῶς εἶναι γιατρικὸ γιὰ τὰ μάτια.

4

Τὴν ἀνοιξὴ λοιπὸν, ἡ κληματαριὰ, ποὺ ἔμοιαζε τώρα τὸ χειμῶνα μὲ σκελετό, θὰ ἐπρασίνιζε πάλι, θὰ ἐφούντωνε, θὰ ἐγέμιζε.

Θὰ ἐπετοῦσε, μαζὶ μὲ τὰ φύλλα, καὶ τὶς πράσινες ψαλίδες τῆς, ποὺ θὰ ἐστριφογύριζαν σὰ φιδάκια, καὶ μὲ αὐτὲς τὰ νέα κλωνάρια θὰ ἀρπάζοντο ἀπὸ τὰ καλάμια τῆς κρεβατίνας.

Τὶ δύναμη, ἀλήθεια, ποὺ ἔχουν αὐτὲς οἱ ψαλίδες! Τρουφερές, λεπτές, μαλακὲς στὴν ἀρχή, δυναμώνουν ἅμα στριφθοῦν, χονδραίνουν, ξυλιάζουν καὶ γίνονται πιὸ γερὲς καὶ ἀπὸ τὸ γερότερο σπάγο.

Ὁ Γεωργάκης εἶχε παρατηρήσει πῶς τέτοιες ψαλίδες πετᾶ καὶ τὸ περιπλοκάδι, καὶ ἄλλα φυτὰ ποὺ σκαοφιώνουν.

Ὅστερα ἀπὸ τὰ φύλλα, ἡ κληματαριὰ θὰ ἐπετοῦσε καὶ λουλούδια, κάτι μικρὰ ἄσπρα λουλούδια ἐπάνω σὲ τσαμπιά. Ὁ Μπαρμπαθύμιος τότε θὰ τὴν ἐθειάφιζε, θὰ τὴν ἐρράντιζε μ' ἓνα φάρμακο γιὰ νὰ μὴν κάμῃ σκου-

λήκι. Καὶ τὰ λουλούδια θὰ ἔδεναν—κάθε λουλουδάκι καὶ μιὰ ρώγα—καὶ θὰ ἐγίνοντο σταφύλια.

Πρῶτα μικρά, πράσινα, ἄγουρα, ξινά, σηκωμένα καὶ αὐτὰ ψηλά, σὰν τὰ φύλλα. Ἔπειτα, σιγὰ σιγὰ, θὰ ἐμεγάλωναν, θὰ ἐχόνδραιναν, θὰ ἐβάραιναν, θὰ ἐκρεμοῦσαν ἀπὸ τὸ ἴδιο των τὸ βάρος. Καὶ μὲ τὸ πρῶτο λάλημα τοῦ τζίτζικα, θὰ ἐμαύριζαν οἱ ρῶγες των, θὰ ἐγλύκαιναν, θὰ ὠρίμαζαν. Ὅπως τὸ ἔλεγε καὶ τὸ τραγουδάκι :

*Τζίτζικας ἐλάλησε
μαύρη ρώγα ἐφάνηκε.*

5

Ἀλήθεια, μαῦρο, χονδρόρωγο καὶ γλυκὸ ἦτο τὸ σταφύλι ποῦ ἔκαμνε ἡ κληματαριά τοῦ Γεωργάκη. «Ἐπτάκοιλο» τὸ ἔλεγαν. Καὶ στὴν Καρυδιά τὴν εἶχαν γιὰ τυχερὴ τὴ βέργα της, καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἔκαμναν τὰ νυφικὰ στεφάνια! Συχνὰ ἐπήγαιναν καὶ τοὺς ἐζητοῦσαν πότε βέργα γιὰ στεφάνια, πότε φρέσκα φύλλα γιὰ ντολμάδες.

Πόσα σταφύλια! Ἐκοβαν, ἔτρωγαν, ἐχάριζαν καὶ ἀκόμη ἡ κληματαριά εἶχε, καὶ ἀκόμη ἔκαμνε καινούργια.

Καὶ ἦρχετο μιὰ ἐποχὴ, κατὰ τὸ φθινόπωρο, ποῦ ἔβλεπες στὴν κρεβατίνα ἐκείνη φύλλα κίτρινα, ξερά· φύλλα πράσινα, παλιά· φύλλα χρυσοπράσινα, καινούργια· λουλούδια, σταφύλια ἄγουρα, σταφύλια ὠριμα, ὅλα μαζί!

Ἰ! Ἄ! πῶς τὴν ἀγαποῦσε ὁ Γεωργάκης τὴν κληματαριά του! Αὐτὴν περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ δένδρα καὶ τὰ δενδράκια ποῦ εἶχε στὴν ἀλλή καὶ στὸ περιβόλι.

Καὶ πάλι, περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ ζωντανὰ τοῦ σπιτιοῦ—γάτες, κότες, πάπιες, περιστέρια—καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμη τὸ γαϊδουράκι τοῦ Μπαρμπαθύμιου, τὸ στακτερὸ

—ὁ Γεωργάκης ἀγαποῦσε περισσότερο τὸ σκύλο του, τὸ Μοῦργο.

6

Καὶ αὐτὸς δικός του ἦτο, σὰν τὴν κληματαριά.

Πῶς; Μὴν ἐγεννήθηκε τὴν ἴδια ἡμέρα μὲ τὸ Γεωργάκη;

“Ὁχι δά!” Ἄν ἦτο ἔτσι, θὰ ἦτο τώρα σκύλος γέρος, ἐνῶ ὁ Μοῦργος ἦτο σκύλος νέος, οὔτε πέντε χρονῶν. Μὰ εἶχε τὴν ἱστορία του:

Τὸν εἶχε προῶτα ἕνας ζητιᾶνος καὶ τὸν ἔπαιρνε μαζί του ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό. Νὰ εἰποῦμε καλύτερα, ὁ σκύλος ἔπαιρνε τὸ ζητιᾶνο, γιατί ὁ κακομοίρης ἦτο γέρος κουτσὸς καὶ μισότυφος.

Μιὰν ἡμέρα, στὴν Καρυδιά, ὁ γεροζητιᾶνος εὗρέθηκε πεθαμένος στὰ скаλιά τῆς ἐκκλησιᾶς, μὲ τὸ σκύλο νὰ οὐρλιάζει ἀποπάνω του.

Ἐθαψαν τὸ νεκρὸ καὶ ἐπροσπάθησαν νὰ παρηγορήσουν τὸν ἔρημο σκύλο μὲ λίγο ψωμί ἢ μὲ κανένα κόκκαλο. Τίποτε! Ἄπὸ τὴ λύπη του ὁ σκύλος δὲν ἤθελε οὔτε νὰ φάγη, μὰ οὔτε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ ἀφέντη του.

7

Σὲ λίγες μέρες ἦτο Ψυχασάββατο. Ὁ Γεωργάκης ἐπῆγε στὸ κοιμητήρι μὲ ἄλλα παιδιά.

Ἐκεῖ εἶδε τὸ σκύλο τοῦ ζητιάνου, ποὺ εἶχε ἀκούσει τὴν ἱστορία του. Ἦτο λιγνὸς ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ἀπὸ τὴ θλίψη, πεσοὶ καὶ κόκκαλο, ὁ δυστυχισμένος, καὶ ὄλο ἔκλαιε ἐπάνω στὸν τάφο, σὰ νὰ ἐπαρακαλοῦσε νὰ τὸν θάψουν καὶ αὐτὸν ἐκεῖ ποὺ εἶδε νὰ θάψουν τὸν ἀγαπημένο του πτωχὸ ἀφέντη.

Ἡ ἀφοσίωση αὐτὴ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση στὸ Γεωργάκη, τὸν ἐσυγκίνησε βαθιά. Καὶ ἐπλησίασε τὸ σκύλο καὶ ἄρχισε νὰ τὸν χαδεύη, νὰ τοῦ γλυκομιλῇ καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὸν κάμῃ νὰ φάγῃ λίγο παξιμάδι πὺ εἶχε στὴν τσέπη του.

Περίεργο πρᾶγμα! Τόσοι καὶ τόσοι εἶχαν προσπαθήσει νὰ κάμουν τὸ ἴδιο μὲ τὸ σκύλο ἐκεῖνο, μὰ δὲν τὸ ἐκατάφεραν. Ὁ Γεωργάκης τὸ ἐκατάφερε.

Ὁ σκύλος ἐδέχθηκε τὸ παξιμάδι . . . (σελ. 61).

Ἀπὸ τὰ χέρια του ὁ ἀπαρηγόρητος σκύλος ἐδέχθηκε τὸ παξιμάδι, τὸ ἔφαγε, ἔτσι σὰ νὰ ἤθελε μόνο νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ ἔπειτα ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ ἐκοίταζε τὸ παιδὶ κουνώντας τὴν οὐρά του.

Ὁ Γεωργάκης τότε ἀπομακρύνθηκε καὶ τὸν ἐφώνασε :

«Μουῖργο! . . . ἔλα ἐδῶ! . . . Ἔλα!»

Ὁ σκύλος ἐδίστασε μιὰ στιγμή. Ἐγύρισε καὶ ἔσφιξε μιὰ ματιὰ πίσω του, στὸν τάφο. Ἐπειτα ἐξανακοίταξε τὸ παιδὶ πὺ τὸν ἐπροσκαλοῦσε. Καὶ ἀποφασιστικὰ ἐπῆγε κοντὰ του.

«Έτσι, εὔγε!» τοῦ εἶπε ὁ Γεωργάκης χαδεύοντας τον. «Ναί, μὰ δὲν ἔχω ἄλλο παξιμάδι μαζί μου. Ἄν θέλῃς, πρέπει νὰ πάμε σπίτι νὰ σοῦ δώσω. Ἔλα! ἔλα μαζί μου!»

Καὶ ἐξεκίνησε τὸ παιδί. Καὶ ὁ σκύλος τὸ ἀκολούθησε ὡς τὸ σπίτι.

«Ἄ!» ἐφώνησε ἡ Θύμιανα. «Τὶ παλιόσκυλο εἶναι αὐτὸ πού μου ἐκουβάλησες; Τὶ τὸ θέλεις; διώξε το!»

— «Ἄφησε, μητέρα, καὶ νὰ ἰδῆς τί ὠραῖο σκυλί θὰ γίνῃ αὐτὸ πού βλέπεις!» ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Εἶναι τὸ σκυλί τοῦ ζητιάνου, πού ἀκούσθηκε σ' ὅλη τὴν Καρυδιά. Κανέναν δὲν ἠθέλε. Ἐμένα ὅμως μὲ ἀγάπησε καὶ μὲ ἀκολούθησε. Ἰσα ἴσα, πού δὲν ἔχομε τώρα σκυλί. Ἐγὼ λέγω νὰ κρατήσωμε τὸ Μοῦργο».

8

Τὸν ἐκράτησαν, τὸν ἐπεριποιήθηκαν. Καὶ σὲ λίγον καιρὸ ὁ Μοῦργος ἐπῆρε ἐπάνω του, ἐγέμισε, ἔγινε ἓνας ὁμορφος σκύλος.

Ἦτο, ἀλήθεια, καὶ τόσο ἔξυπνος, πού καθὼς ἔλεγαν ὅλοι, δὲν τοῦ ἔλειπε παρὰ μόνο ἡ μιλιὰ. Ὅλη του τὴν ἀγάπη τὴν εἶχε ρίξει, ἀπὸ τὸν πρῶτο του ἀφέντη, στὸ Γεωργάκη καὶ στοὺς δικούς του. Δυὸ χρόνια τὸν εἶχαν.

Αὐτὸς ἦτο ὁ Μοῦργος, ὁ πιστὸς σκύλος, ὁ φύλακας τοῦ σπιτιοῦ καὶ ὁ ἀγαπημένος τοῦ Γεωργάκη.

Ὅσοι ἔβλεπαν μὲ τί χαρά, μὲ τί τρέλα ὑποδέχτο τὸ παιδί σὰν ἐγύριζε στὸ σπίτι, τοῦ ἔλεγαν :

«Πῶς σ' ἀγαπᾷ ὁ Μοῦργος!»

— «Μὰ καὶ ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ» ἀπαντοῦσε ὁ Γεωργάκης.

Δὲν ἤξερε ὅμως πῶς τὴν ἀγάπη του ἴσα ἴσα καὶ τὴν Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καλωσύνη του εἶχε μυρισθεῖ ὁ σκύλος τότε πού τόν πρωτοεῖδε στό κοιμητήρι· καί ἀμέσως τόν ἐξεχώρισε ἀπό τοὺς ἄλλους, ἐδέχθηκε τὸ ψωμί του, τὰ χάρδια του, ἀποφάσισε νὰ τόν ἀκολουθήσῃ, καί γι' ἀγάπη του μόνο ἐξαναγύρισε στὴ ζωὴ, αὐτὸς πού δὲν ἐποθοῦσε τότε παρὰ τὸ θάνατο.

Τὸ προαίσθημά του, τὸ δυνατὸ προαίσθημα τοῦ σκύλου, τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν θὰ τὸ ἐμετάνοιωνε, ἂν ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνο τὸ παιδί. Καί δὲν ἐγελάσθηκε. Ὁ Μοῦργος ἦτο εὐτυχισμένος.

8. Τὸ περιβολάκι.

1

Ἡ αὐλὴ μὲ τὴν κληματαριὰ ἦτο μπροστά· τὸ περιβολάκι ἦτο πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Μικρὸ μὰ περιποιημένο καὶ αὐτὸ σὰν τὸ σπίτι· τακτικό, χωρισμένο σὲ λαχανόκηπο καὶ σὲ δενδρόκηπο· περιφραγμένο μὲ χαμηλὸ τοιχάκι, προσήλιο καὶ προφυλαγμένο ἀπὸ τὸ βοριά, γιὰτὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ πλαγιά τοῦ λόφου, ἀμέσως μετὰ τὸ τοιχάκι, ἄρχιζε νὰ ὑψώνεται σχεδὸν κάθετη.

Μὰ καὶ τὸ περιβολάκι τὸ ἴδιο, ἐκεῖ στὴ ρίζα τοῦ λόφου, ἦτο λιγάκι ἀνηφορικό. Σ' ἓνα μέρος μάλιστα εἶχε καὶ σκαλίτσα μὲ τρία πέτρινα σκαλιά.

Ὁ λαχανόκηπος ἔκαμνε πατάτες, ντομάτες, ἀγγούρια, λάχανα, πεπόνια, καρπούζια κολοκύθια, χίλια δυό.

Ὁ δενδρόκηπος πάλι εἶχε ἀγλαδιές, συκιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, κερασιές, ἀμυγδαλιές καὶ μιὰ γαζία. Καὶ ἀνάμεσα στὰ δένδρα καὶ στὰ λαχανικά, ἓνα σωρὸ ἀγριόχορτα καὶ ἀγριολούλουδα, ραδίκια, χαμομήλια, μαργαρίτες, ἀκόμη καὶ τσουκνίδες.

Ὁ Γεωργάκης, πού τοῦ ἄρεσε, καθὼς εἶπαμε, ἡ κηπουρική, ἐπεριποιεῖτο μὲ τὸν πατέρα του καὶ μὲ τὸν Ἄνδρέα τὰ δένδρα καὶ τὰ λαχανικά, τὰ ἐπότιζε, τὰ ἐκλάδευε, τὰ ἐκορφολογοῦσε.

Μὰ τὰ ἀγριόχορτα καὶ τὰ ἀγριόλούλουδα ἦσαν τὸ παιγνίδι του. Καὶ πότε ἔκαμνε γιορλάντες ἀπὸ μαργαρίτες μὲ τὰ μικρά του τὰ ἀδέρφια καὶ πότε ἔκοβε τσουκνίγες καὶ ἐκυνηγοῦσε τὴ Ρήνη καὶ τὸν Πᾶνο, τάχα γιὰ νὰ τοὺς ἀγκυλώσῃ... Τί ξεφωνητὰ τότε, τί γέλια, τί χαρά!...

2

Τὶς Κυριακές, τὶς γιορτὲς καὶ τὸ καλοκαίρι, πού δὲν εἶχε σχολεῖο, τὶς περισσότερες ὥρες του τὶς ἐπερνοῦσε παίζοντας ἢ δουλεύοντας στὸ περιβολάκι.

Ἐκεῖ μέσα πρῶτα ἐνοιωθε πῶς ἦρχετο ὁ χειμῶνας ἢ πῶς ἐγύριζε ἡ ἀνοιξη.

Καὶ ἦταν πάντα ξαφνικό, ἐκεῖ πού δὲν τὸ ἐπερίμενε.

Ἐνα πρωῖ, ἓνα ὠραῖο πρωῖ, πού ὁ ἥλιος ἐσιγοπερπατοῦσε λαμπρὸς σὲ ἀσυννέφιαστο οὐρανό, ὁ Γεωργάκης βγαίνοντας στὸ περιβόλι, ἔβλεπε χάμω στὸ χῶμα μερικὰ κίτρινα φύλλα, ξερά, πεσμένα ἀπὸ δένδρα.

«Μπά!» ἔκαμνε, «ἀπὸ τώρα ὁ χειμῶνας;»

Ἄλλο πρωῖ πάλι, κρῦο, παγερό, χειμωνιάτικο πρωῖ, πού ὁ ἥλιος ἔπαιζε κρυφτὸ μὲ τὰ σύννεφα καί, καθὼς λέγουν, ἦτο «ἥλιος μὲ δόντια», ὁ Γεωργάκης ἔβγαине στὸ περιβόλι καὶ ἔβλεπε σὲ μιὰ ἀμυγδαλιὰ τὰ πρῶτα ἄσπρα λουλούδια.

«Μπά!» ἔκαμνε «ἀπὸ τώρα ἀνοιξη;»

Ἐθλίβετο ὅταν ἔβλεπε τὰ πρῶτα κίτρινα φύλλα.

Γιατὶ ἤξερε πῶς σὲ λίγον καιρό, ὅλο σχεδὸν τὸ περιβόλι θὰ ἐκιτρινίσει, θὰ ἐμαδιέτο, θὰ ἐξεραίνεται.

Θὰ τὸ ἔκαμνε σὲ κακὸ χάλι ὁ χειμῶνας μὲ τὶς πα-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γωνιές του, μὲ τὰ χιόνια του, μὲ τοὺς ἀνέμους του καὶ μὲ τὶς βροχές του.

Κάπου κάπου θὰ ἔβλεπες κανένα φύλλο, κάπου κάπου κανένα λουλούδι. Καὶ ὄλο κλώνους γυμνοὺς σὰν ξεράδια. Καὶ τὸ χῶμα ἀκόμη γυμνό. Οὔτε ἀγριόχορτα οὔτε ἀγριολούλουδα. Παρὰ μόνο τὰ λιγιστὰ ἐκεῖνα ποὺ βαστοῦν καὶ τὸ χειμῶνα.

Μὰ πῶς ἀναγάλλιαζε ἡ ψυχὴ τοῦ Γεωργάκη, ὅταν ἔβλεπε τὰ πρῶτα λουλούδια τῆς ἀμυγδαλιᾶς!

Ἡ ἀνοιξη, ἦρχετο ἡ ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι, ἡ χαρά, ἡ εὐτυχία!

Καὶ νά, σὲ λίγες ἡμέρες καὶ οἱ δυὸ ἀμυγδαλιᾶς ἦσαν κίτασπρες ἀπὸ λουλούδια, σὰ χιονισμένες. Ἀργότερα ἐγέμιζαν μὲ τριανταφυλλιά λουλουδάκια καὶ οἱ ροδακινιές, καὶ μὲ ἄσπρα, πὺ ἀσπρα ἀπὸ τῆς ἀμυγδαλιᾶς, οἱ βερικοκκιές...

Καὶ ἄρχιζε πιά τὸ πανηγύρι.

Ἐγύριζαν καὶ τὰ χελιδόνια.

Τί ὄμορφο ποὺ ἦτο τότε τὸ περιβολάκι! Γεμᾶτο φύλλα, γεμᾶτο λουλούδια, γεμᾶτο πεταλοῦδες.

Καὶ χάμω χλόη πράσινη, πυκνὴ, καὶ ἓνα σωρὸ πάλι ἀγριολούλουδα, μαργαρίτες, χαμομήλια, παπαροῦνες, καὶ... φρέσκες τσουκνίδες γιὰ τὰ παιγνίδια καὶ τὰ κυνηγητά.

3

Ἐπειτα ἄρχιζαν τὰ ὄπωρικά.

Νά τὰ πρῶτα κεράσια καὶ τὰ πρῶτα βερίκοκκα, καὶ τὰ μούσμουλα, καὶ τὰ κορόμηλα. Ἐπειτα καὶ τὰ σῦκα, ἔπειτα καὶ τὰ σταφύλια.

Χωριστὰ τὰ καρπούζια καὶ τὰ πεπόνια, τὰ ἀγγουράκια καὶ οἱ ντομάτες, οἱ μπάμιες καὶ οἱ μελιτζάνες, καὶ

ὄλα τὰ καλὰ τοῦ λαχανόκηπου, δῶρα τῆς γῆς, εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ἄπο λίγα εἶχαν, ἀλλ' ἀπο ὄλα. Καὶ ἂν δὲν τοὺς ἐπερίσσευαν γιὰ νὰ πουλοῦν, τοὺς ἔφθαναν ὁμως γιὰ νὰ τρώγουν. Ποτὲ σχεδὸν δὲν ἀγόραζαν ἀπέξω οὔτε ὀπωρικὰ οὔτε λαχανικά.

Τὸ μεγαλύτερο, τὸ ψηλότερο δένδρο στὸ περιβολάκι ἦτο μιὰ κορομηλιά, πὺ ἔκαμνε κάτι μικρά, τόσα δὰ κορόμηλα. Καὶ καμμιὰ φορὰ ὁ Γεωργάκης ἀποροῦσε.

«Ἰδές! τέτοιο δένδρο καὶ νὰ κάμνη τοὺς μικρότερους καρποὺς ἀπ' ὄλα! Ἔτσι καὶ ἡ θεώρατη ἐλιά κάμνει τὶς μικρὲς ἐλίτσες. Ἐνῶ ἡ καρπουζιά, ἡ πεπονιά, ἡ κολοκυθιά, φυτὰ τιποτένια, πὺ σύρνουνται χάμω, κάμνουν τόσο μεγάλους καρπούς!»

— Μιὰν ἡμέρα ὁμως, ἐκεῖ πὺ ἦτο ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὴν κορομηλιά, ἓνα μικρὸ ξερὸ κορόμηλο ἐκόπηκε ἀπὸ τὸ κλαδί της καὶ ἔπεσε στὴ μῦτη του.

Τὸν ἐπόνεσε ἀρκετά· καὶ ὁ Γεωργάκης, τρίβοντας τὴ μῦτη του, ἐσυλλογίσθηκε: «Τί θὰ ἐπάθαινα τώρα ἂν ἡ κορομηλιά ἔκαμνε καρπούζια;»

Καὶ γελώντας ἐπρόσθεσε:

«Τί ἀσυλλόγιστος ἦμουν! Ἐμποροῦσε ποτὲ ἓνα πελώριο καρπούζι ἢ ἓνα πελώριο πεπόνι νὰ κρατιέται κρεμασμένο ἀπὸ τὸ κλαδί ἐνὸς ψηλοῦ δένδρου; Αὐτὰ ἀκουμβοῦν χάμω καὶ μεγαλώνουν ὅσο θέλουν, καὶ ἡ γῆ βαστᾷ τὸ βάρος των, καὶ κανεὶς δὲν κινδυνεύει νὰ τὰ δεχθῆ κατακέφαλα. Ὅλα στὴ φύση εἶναι καλὰ καμωμένα!»

9. Παραμονές Χριστουγέννων.

1

Ἐπέρασαν ὡς δυὸ μῆνες ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε ἡ ἱστορία μὲ τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη.

Ὁ χειμώνας εἶχε μῆ γιὰ καλὰ. Ἐπλησίαζαν πιά τὰ Χριστούγεννα.

Τὸ μεγάλο βουνό, ἐκεῖ πέρα ποὺ ἐβασίλευε ὁ ἥλιος, ἐφαίνεται ἄσπρο, χιονισμένο. Ἐκαμνε κρύο τσουχτερό. Καὶ κάμποσα παιδιά, ποὺ δὲν ἐφυλάγοντο, εἶχαν κρουλογήσει.

Στὸ σχολεῖο κάθε ἡμέρα ἀπουσίες, πότε ἔλειπε ὁ ἕνας, πότε ὁ ἄλλος. Ἦσαν ἄρρωστοί. Σὲ λίγες ἡμέρες ὁμοῦς ἐγίνοντο καλὰ καὶ ἐξαναπήγαιναν.

Μιὰν ἡμέρα ἔλειψε καὶ ὁ Κωστάκης. Οὔτε τὸ πρῶτ ἐφάνηκε, οὔτε τὸ ἀπόγευμα. Ἐλειψε καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα καὶ τὴν ἄλλη. Τότε ἔμαθαν πῶς καὶ αὐτὸς ἦτο ἄρρωστος. Μὰ ἡ ἀρρώστια του, ἔλεγαν, ἦτο βαρεία. Εἶχε πάθει πλευρίτη.

«Γιὰ φαντάσου νὰ πεθάνη!» εἶπε ὁ Σωτήρης τοῦ Γεωργάκη.

— «Μὴν τὸ λέγης, καημένε!» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης.

— «Ἄς εἶναι», ξαναεἶπε ὁ Σωτήρης, «τὸν τιμωρεῖ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ κακὸ ποὺ σοῦ ἔκαμε».

Μὰ οὔτε αὐτὸ δὲν τὸ ἐπαραδέχθηκε ὁ Γεωργάκης.

«Καὶ τί κακὸ μοῦ ἔκαμε ;» εἶπε. «Μπορεῖ νὰ ἠθέλησε νὰ μοῦ κάμη, μὰ δὲν τὸ ἐπέτυχε».

2

Ὅστούσο ἡ ἀρρώστια τοῦ Κωστάκη ἐβαστοῦσε.

Κάθε ἡμέρα ὁ δάσκαλος καὶ τὰ παιδιά ἐρωτοῦσαν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸν Πᾶνο, πὸν ἦτο γείτονας τοῦ ἀρρώστου, καὶ ἐμάθαινε πάντα γι' αὐτόν.

«Τὰ ἴδια!» τοὺς ἔλεγε.

Καὶ ὁ Γεωργάκης ἐψιθύριζε: «Ὁ καημένος!»

Γιατὶ ἀλήθεια δὲν ἤθελε νὰ πεθάνῃ ὁ Κωστάκης.

Ἐπιτέλους μιὰν ἡμέρα ὁ Πᾶνος τοὺς εἶπε:

«Καλύτερα εἶναι! Μοῦ εἶπαν πῶς σὲ λίγες ἡμέρες θὰ σηκωθῇ».

Καὶ ὁ Γεωργάκης εἶπε μέσα του: «Δόξα σοι ὁ Θεός!»

Ἦλθε ὁμως καὶ ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, τὸ σχολεῖο ἔκλεισε καὶ ὁ Κωστάκης δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη.

Καθὼς ἔμαθαν, εἶχε σηκωθῆ πιά ἀπὸ τὸ κρεββάτι μὰ πολλὰς ἡμέρας ἀκόμη δὲν θὰ ἔβγαινε ἔξω, γιατί ἔκαμνε κρῦο καὶ τὸ παιδί, ἀδύνατο ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, ἐμποροῦσε νὰ ξανακυλήσῃ.

Ἔτσι τὰ Χριστούγεννα θὰ τὰ ἐπερνοῦσε κλεισμένος στὸ σπίτι. Δὲν θὰ ἐπήγαινε οὔτε στὴν ἐκκλησιά, νὰ ἀκούσῃ τὸν ὄρθρο, τὴ λειτουργία καὶ νὰ μεταλάβῃ.

Καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὁ Γεωργάκης τὸ ἐσυλλογίσθηκε. Καὶ ἐλυπήθηκε τὸν ἐχθρό του, πὸν θὰ ἔχανε τὴ μεγάλη γιορτή. Γιατὶ ἦλθε στὴ θέση του μιὰ στιγμή καὶ ἐφαντάσθηκε πόσο δυστυχισμένος θὰ ἦτο αὐτός, ἂν τὸν ἀνάγκασε μιὰ ἀρρώστια νὰ κλεισθῆ στὸ σπίτι καὶ νὰ μὴ μπορῆ νὰ πάῃ μὲ τοὺς δικούς του στὴν ἐκκλησιά, τὴν ὥραία ἐκείνη νύκτα τῶν Χριστουγέννων...

Μὰ ὄχι, ὁ Γεωργάκης ἦτο καλά, καὶ ὅλοι οἱ δικοὶ του, πὸν ἐτοιμάζοντο νὰ γιορτάσουν μὲ χαρά.

Ἀπὸ ἡμέρες τώρα ἡ γιαγιά του, πὸν ἐβαστοῦσε καὶ ἔκαμνε ἀκόμη δουλειές, ἡ μητέρα του, καὶ ἡ Ἄννυβλα
Ἐψηφισμένη ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἔκαμναν τὶς ἐτοιμασίες· ἔπλυναν, ἐσιδέρωναν καὶ ἐδιόρθωναν ροῦχα.

Ἔρραψαν καὶ ἓνα καινούργιο φουστάνι τῆς Ρήνας.

Ἔφρειασαν καὶ ἓνα πανωφοράκι γιὰ τὸν Πᾶνο ἀπὸ παλιὸ σακκάκι τοῦ Χαράλαμπου.

Οἱ ἄλλοι θὰ ἐπερνοῦσαν μὲ ὅ,τι εἶχαν.

Ἔπειτα ἐζύμωσαν τὰ χριστόψωμα, τὰ ἔψησαν στὸ φουῦρνο καὶ ὄλο τὸ σπιτάκι ἐμοσχοβόλησε.

Πτωχό, ἀλήθεια, τὸ σπιτάκι, τοῦ Μπαρμπαθύμιου, μὰ τόσο καθαρὸ καὶ τακτικὸ, πὺ ἐφαίνεται σὰν ἀρχοντόσπιτο. Γιατί, καθὼς λέγουν, ἡ πάστρα εἶναι μισὴ ἀρχοντιά.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Γεωργάκης εἶχε τὶς ἐτοιμασίες του.

Ἔπρεπε νὰ βγῆ τὴν παραμονή, ὅπως κάθε χρόνο, νὰ εἰπῆ τὰ κάλανδα στὰ συγγενικά καὶ φιλικὰ του σπίτια, πὺ ἦσαν κάμποσα, σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μέσα στὸ χωριὸ καὶ ἀπέξω.

Ἔκαμε λοιπὸν ἀπὸ χαρτόνι, χαρτὶ καὶ ξυλαράκια μιὰ χαριτωμένη ἐκκλησίτσα, τῆς ἔβαλε μέσα ἓνα φαναράκι ἀναμμένο, τὴν ἐφορτώθηκε καὶ ἐξεκίνησε βράδυ βράδυ μὲ ἄλλα δυὸ παιδιά.

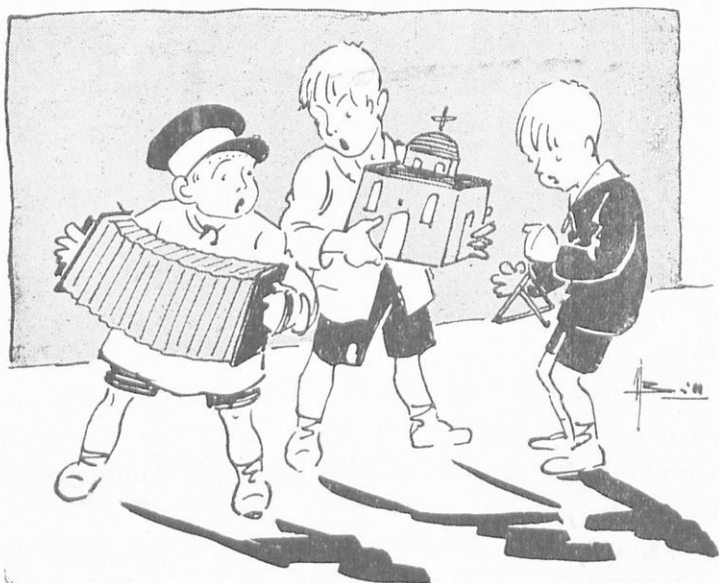
Ἦσαν δυὸ γειτονόπουλα, πὺ εἶχαν συμφωνήσει νὰ εἰποῦν τὰ κάλανδα μαζί.

Καὶ ἐγύριζαν τὰ σπίτια καὶ τὰ ἔλεγαν. Εἶχαν μάλιστα καὶ μιὰ φουσαρμόνικα, πὺ τὴν ἔπαιζε ὡραῖα ὁ μικρὸς Βαγγέλης, τὸ ἓνα γειτονόπουλο, καὶ ἓνα τρίγωνο πὺ τὸ ἐκτυποῦσε σὰν κουδούνι τὸ ἄλλο γειτονόπουλο, ὁ μικρὸς Σπύρος.

Ὁ Γεωργάκης ἐκρατοῦσε τὴν ἐκκλησίτσα του, πὺ τὴν ἐθαύμαζαν ὅσοι τὴν ἔβλεπαν, καὶ μὲ τὴ γλυκειὰ του φωνὴ ἐτραγουδοῦσε:

*Καλήν ἐσπέραν, ἄρχοντες, ἀν εἶναι ὄρισμός σας,
Χριστοῦ τῆ θεία γέννηση νὰ πῶ σὶ ἄρχοντικό σας...*

Παντοῦ ἐκαλοδέχοντο τὰ παιδιά, τὰ ἐφίλευαν καί,
κατὰ τὴ συνήθεια, τοὺς ἔδιναν καὶ ἀπὸ καμμιὰ δραχμῆ.
Κάπου κάπου καὶ δίδραχμο.

Ἵ Γεωργάκης ἐκρατοῦσε τὴν ἐκκλησίτσα του ... (σελ. 69).

Ἐγύρισαν κουρασμένα ἀλλ' εὐχαριστημένα, καὶ ἐμοιράσθησαν τὰ δῶρα των καὶ τὰ λεπτά των. Σαράντα δραχμῆς εἶχε στὸ μεριδίό του ὁ Γεωργάκης. Τί χαρά του! Θὰ τὶς ἐφύλαγε στὸν κουμπαρᾶ, καὶ πάλι τὴν Πρωτοχρονιά καὶ τὰ Θεοφάνεια, πὺ θὰ ἐξανάλεγε τὰ κάλανδα καὶ θὰ ἐμάζευε καὶ ἄλλα, θὰ τὰ ἔδινε ὅλα τοῦ πατέρα του. Ἴσως θὰ ἔφθαναν γιὰ νὰ τοῦ πάρη ἓνα καπέλο.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ θὰ ἐδειπνοῦσαν καὶ θὰ ἐπλάγιαζαν ἐνωρίτερα, γιὰ νὰ ξυπνήσουν νύκτα καὶ νὰ ὑπάγουν ὅλοι μαζί στὴν ἐκκλησιά. Μὰ τὰ χόρτα, ποὺ θὰ ἔτρωγαν μὲ τὶς ἐλιές, δὲν ἦσαν ἀκόμη βρασμένα.

«Παιδιά, τοὺς εἶπε τότε ἡ γιαγιά, ἐλάτε ἐδῶ, ὥσπου νὰ γίνῃ τὸ φαγί, νὰ σᾶς εἰπῶ μιὰν ἱστορία.

»Θὰ ξεχάσετε τὴν πεῖνα σας καὶ θὰ μάθετε τί ἔγινε ἐκείνη τῇ νύκτα, σὰν ἀπόψε, ποὺ ἐγεννήθηκε ὁ Χριστός».

— «Ναί, ναί γιαγιά, πές μας!»

Καὶ ὅλα τὰ παιδιά, ἀκόμη καὶ ὁ μέγας, ὁ Χαράλαμπος, ἐπερικύκλωσαν τὴ γιαγιά, γιατί ἤξεραν τί ὠραῖες ἱστορίες ἔλεγε.

Ἐκεῖ κοντὰ ἐξαπλώθηκε καὶ ὁ Μοῦργος, σὰ νὰ ἤθελε νὰ ἀκούσῃ καὶ αὐτός.

«Ἀλλὰ τὴν ξέρομε αὐτή, γιαγιά», τὴν ἐρώτησε ὁ Ἄνδρέας, «ἢ πρώτη φορὰ θὰ τὴν ἀκούσωμε;»

«Πρώτη» ἀποκρίθηκε ἡ γιαγιά. «Αὐτὴ δὲν σᾶς τὴν εἶπα ἄλλη φορὰ. Τὴν εἶχα ξεχασμένη καὶ εἶναι ἡ καλύτερη».

Τί χαρά των! Θ' ἄκουαν καινούργια ἱστορία καὶ χριστουγεννιάτικη.

Ἐκάθισαν γύρω γύρω, κοντὰ στὸ τζάκι. Τὸ πσυκάλι μὲ τὰ χόρτα τὰ μυρωδάτα ἐβράζε ἀχνίζοντας καὶ τραγουδώντας. Τὰ χριστόψωμα ἀπὸ τὸ ράφι ἐμοσχομύριζαν, καὶ μὲ τὰ σχέδια ποὺ εἶχαν ἐπάνω ἔμοιαζαν μὲ πρόσωπα γελαστά.

Ἐξω ἔπεφτε ψιλὸ χιονόνερο καὶ τὰ τζάμια τοῦωματιῶν ἦσαν ἀχνισμένα.

Τὰ παιδιά ἄκουαν ἤσυχα καὶ σιωπηλὰ καὶ ἡ γιαγιά ἔλεγε τὴν ἱστορία.

10. Ἡ Χριστουγεννιάτικη ἱστορία.

1

Μιὰ φορὰ καὶ ἕναν καιρό, ἦτο ἕνας ἄνθρωπος πὸν ἐγύριζε στὴ σκοτεινιά τῆς νύκτας γυρεύοντας φωτιά.

Ἐπήγαινε ἀπὸ θύρα σὲ θύρα, ἐκτυποῦσε παντοῦ καὶ ἐπαρακαλοῦσε :

« Ἀδέλφια, βοηθᾶτε με. Ἡ γυναίκα μου μόλις ἐγέννησε καὶ θέλω φωτιά νὰ τὴ ζεστάνω αὐτὴ καὶ τὸ μωρό ».

Ἡ νύκτα ὅμως ἦτο βαθειά. Ὅλοι ἐκοιμῶντο. Κανεὶς δὲν τοῦ ἀποκριθῆκε, κανεὶς δὲν τοῦ ἀνοιξε. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξακολούησε νὰ τριγυρίζῃ.

Ἐξαφνα εἶδε πέρα, μακριά, νὰ λάμπη κάποιον φῶς.

Ἐπροχώρησε, ἐβγήκε ἀπὸ τὸ χωριὸν καὶ εἶδε πῶς τὸ φῶς ἐκεῖνο ἦτο μιὰ μεγάλη φωτιά, ἀναμμένη ἔξω στὸν κάμπο.

Ἐπλησίασε ἀκόμη καὶ εἶδε ὀλόγυρα στὴ φωτιά ἄσπρα πρόβατα πὸν ἐκοιμῶντο, καὶ ἕνα γέρον βροσκὸ πὸν ἐφύλαγε πλαγιασμένος τὸ κοπάδι.

« Νά φωτιά! » εἶπε μέσα του ὁ ἄνθρωπος μὲ χαρὰ, « ὁ γεροβροσκὸς θὰ μοῦ δώσει ».

2

Τρία μεγάλα μανδρόσκυλλα, κοιμισμένα στὰ πόδια τοῦ γέροντος, ἐξύπνησαν μόλις ἄκουσαν τὰ βήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀνοιξαν ἀμέσως τὰ μεγάλα των στόματα γιὰ νὰ γαυγίσουν.

Ἄλλὰ περιεργὸ πρᾶγμα! κανένα γαυγισμὸν δὲν ἀκούσθηκε.

Τὰ σουβλερὰ δόντια των ἐγυάλιζαν κάτασπρα στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς. Τὸ μαλλί των ἦτο ἀνασηκωμένο ἀπὸ

θυμό και τὰ σαγόνια των ἐκινουῦντο πάντα σὰ νὰ ἐγαύ-
γιζαν, μὰ πάντα χωρὶς φωνή.

Ἔπειτα ὠρμησαν και τὰ τρία νὰ σπαράξουν τὸν ἄν-
θρωπο. Τὸ ἓνα τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ πόδι, τὸ δεύτερο ἀπὸ
τὸ χέρι και τὸ τρίτο ἀπὸ τὸ λαιμό. Μὰ περίεργο πρᾶγμα!
τὰ σαγόνια των ἔμειναν ἀκίνητα σὰ νὰ ἐπαράλυσαν, και
κανένα πόνου δὲν ἔνοιωσε ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ γιαγιά ἔλεγε τὴν ἱστορία (σελ. 71)

Ἔκαμε τότε νὰ πλησιάσῃ τὸ βοσκό, γιὰ νὰ τοῦ ζη-
τήσῃ φωτιά, ἢ και νὰ πάρῃ μόνος του λίγη, γιὰ νὰ μὴν
τὸν ξυπνήσῃ. Μὰ τὰ πρόβατα ἦσαν τόσο πολλὰ και τό-
σο κοντὰ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο ξαπλωμένα, πού τοῦ ἦτο ἀδύ-
νατο νὰ ἀνοίξῃ δρόμο.

Ἀναγκάσθηκε λοιπὸν νὰ περάσῃ πατώντας ἐπάνω
των. Μὰ περίεργο πρᾶγμα! οὔτε ἐξύπνησε κανένα πρό-
βατο οὔτε ἐκινήθηκε.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἔφθασε κοντὰ στὴ φωτιά, καὶ ὁ γεροβοσκὸς πού ἐλαγοκοιμᾶτο, ἐξύπνησε καὶ ἐσήκωσε τὸ ἀσπρόμαλλο κεφάλι του. Ἦτο ἓνας γέρος παρᾶξενος, κακὸς, σκληρὸς μὲ ὅλο τὸν κόσμο. Σὲ κανένα δὲν ἔκαμνε ποτὲ καλό.

Μόλις λοιπὸν εἶδε τὸν ξένο ἐκεῖνον ἄνθρωπο κοντὰ του, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ ποιὸς εἶναι καὶ τί θέλει, ἄρπαξε τὴ μακριὰ γκλίτσα του καὶ τοῦ τὴν ἐπέταξε γιὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ.

Ἡ γκλίτσα σφυρίζοντας ἐτράβηξε ἴσα νὰ βρῇ τὸν ἄνθρωπο στὸ κεφάλι, μὰ, περίεργο πρᾶγμα! πρὶν τὸν ἀγγίξῃ, ἄλλαξε δρόμο καὶ ἔπεσε χάμω.

Ὁ ἄνθρωπος τότε ἐπλησίασε τὸ βοσκὸ καὶ τοῦ εἶπε :

«Παλπούλη μου καλέ, κάμε μου μιὰ χάρη. Ἄφησέ με νὰ πάρω λίγη φωτιά, νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾷς. Ἡ γυναίκα μου μόλις ἐγέννησε καὶ θέλω νὰ τὴ ζεστάνω αὐτὴ καὶ τὸ μωρό της».

Τὸ πρῶτο πού ἐσκέφθηκε ὁ κακὸς γέρος, ἦτο νὰ τοῦ ἀρνηθῇ. Μὰ εἶδε τὴ γκλίτσα του πού δὲν τὸν ἐκτύπησε, εἶδε τὰ πρόβατα πού τὰ ἐπάτησε χωρὶς νὰ κινηθοῦν, εἶδε τὰ σκυλιὰ πού τὸν ἐκοίταζαν χωρὶς κὰν νὰ γαυγίζουν, καὶ ἀπόρησε καὶ ἐφοβήθηκε. Τί ἄνθρωπος ἦτο αὐτός :

«Καλὰ, τοῦ εἶπε, πάρε ὅ,τι θέλεις».

Ἡ φωτιά ἔσβηνε. Οὔτε κλαδιὰ ἔκαιαν πιά οὔτε κούτσουρα. Κάρβουνα μόνο ἀναμμένα ἐπάνω σ' ἓνα μεγάλο σωρὸ ἀπὸ στάκτη. Καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε οὔτε φαρᾶσι, οὔτε γαβάθα, οὔτε τίποτε ἄλλο γιὰ νὰ ἔπαιρνε μαζί του μερικά.

Τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ κακόγερος καὶ τοῦ ξαναεἶπε :

«Πάρε λοιπόν ! Γιατί δὲν παίρνεις ; Μακάρι πάρ' τα καὶ ὅλα !»

Καὶ ἀπὸ μέσα του ἐχαίρετο, πῶς ὁ ἄνθρωπος ποὺ τοῦ ἔκοψε τὸν ὕπνο, δὲν θὰ ἐμποροῦσε νὰ πάρῃ οὔτε ἓνα καρβουνάκι.

Μὰ ἐκεῖνος ἔσκυψε, ἀναμέρισε τὴ στάκτη, ἔβγαλε μὲ τὰ γυμνά του χέρια μερικὰ ἀναμμένα κάρβουνα καὶ τὰ ἐτύλιξε σὲ μιὰν ἄκρη τῆς κάπας του. Καὶ πάλι, περίεργο πρᾶγμα ! ἡ φωτιά δὲν τοῦ ἔκαυσε οὔτε τὰ χέρια οὔτε τὸ ροῦχο, καὶ ἐπῆρε μαζί του τὰ ἀναμμένα ἐκεῖνα κάρβουνα σὰν νὰ ἦσαν μῆλα ἢ καρύδια.

4

Ὅταν εἶδε ὅλα αὐτὰ τὰ θαύματα, ὁ γεροβοσκὸς ἐκυριεύθηκε ἀπὸ μεγάλο φόβο καὶ ἐρωτήθηκε ἀπὸ μέσα του :

«Τί νύκτα λοιπὸν εἶναι αὐτή, ποὺ τὰ σκυλιὰ δὲν δαγκάνουν, ποὺ τὰ πρόβατα δὲν φοβοῦνται, ποὺ ἡ γκλίτσα δὲν πληγώνει, ποὺ ἡ φωτιά δὲν καίει ;»

Ἐπειτα ἔκραξε τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔφευγε μὲ τὰ κάρβουνα καὶ τὸν ἐρώτησε :

«Δὲν μοῦ λέγεις τί εἶναι αὐτά ; . . . Γιατί ἀπόψε καὶ τὰ ζωντανὰ καὶ τὰ ἄψυχα ἀκόμη δείχνουν κάποια συμπίνοια ;»

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀποκρίθηκε : «Ἄν δὲν τὸ ἰδῆς μονάχος σου, ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ !»

Καὶ ἔφυγε βιαστικά, γιὰ νὰ προφθάσῃ νὰ ζεστάνῃ τὴ γυναίκα του καὶ τὸ μωρό της.

Ὁ βοσκὸς ὁμοῦς ἐσυλλογίσθηκε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ μάτια του τὸν ξένο, πρὶν μάθῃ τὸ μυστικὸ ἐκεῖνης τῆς νύκτας. Ἐσηκώθηκε λοιπὸν καὶ τὸν ἀκολούθησε ὡς τὸ σπίτι του.

Ἄς τὸ εἰποῦμε δηλαδὴ σπίτι, γιατί βέβαια δὲν ἦτο

οὔτε καλύβι. Ἦτο μία σπηλιὰ στὴ ρίζα ἐνὸς βουνοῦ, πὺν οἱ τοῖχοι τῆς ἔσταζαν γυμνοὶ καὶ κρούοι. Ἐκεῖ μέσα ἦτο ξαπλωμένη ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου καὶ τὸ νεογέννητο παιδί τῆς.

Ὁ γεροβοσκὸς εἶδε πῶς τὸ παιδί αὐτὸ ἐκινδύνευε νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸ κρού· καὶ μολονόνι σκληρός, ἐσυγκινήθηκε. Ἐξεκρέμασε τότε ἓνα σακκούλι πὺν εἶχε στὴ ράχη του, ἔβγαλε ἀπὸ μέσα μιὰν ἄσπρη προβιά καὶ τὴν ἔδωκε στὸν ἄνθρωπο λέγοντάς του :

«Ἐάπλωσε τὸ μωρὸ νὰ κοιμηθῆ ἔδῳ ἐπάνω. Ἡ προβιά θὰ τὸ ζεστάνῃ ὅσο καὶ ἡ φωτιά σου».

5

Σὲ λίγες στιγμῆς ὁ ἄνθρωπος εἶχε ἀνάψει μιὰ ὠραία φωτιά, πὺν ἔζεσταινε καὶ ἐφώτιζε ὅλη τὴ σπηλιά. Ἐπῆρε τότε καὶ τὴν προβιά τοῦ γεροβοσκοῦ, γιὰ νὰ ξαπλώσῃ τὸ νεογέννητο παιδί. Μά, περίεργο πρῶγμα! τὴν ἴδια στιγμή τὰ μάτια καὶ τὰ αὐτιά τοῦ γεροβοσκοῦ, πὺν εἶχε κάμη μιὰν ἐλεημοσύνη, ἄνοιξαν. Καὶ τότε εἶδε ἐκεῖνο πὺν δὲν ἐμποροῦσε νὰ ἰδῆ καὶ νὰ ἀκούσῃ πρωτύτερα :

Εἶδε ὀλόγυρά του μιὰ μεγάλη σύναξη ἀπὸ ἀγγέλους μὲ κάτασπρα σὰν τὸ χιόνι πτερά.

Καθένας τῶν ἐκρατοῦσε στὸ χέρι ἀπὸ ἓνα ὄργανο, καὶ ὅλοι μαζί, μὲ φωνῆς γλυκειῆς, καθαρῆς καὶ δυνατῆς, ἔψαλλαν χαρούμενα καὶ ἔλεγαν, πῶς τὴ νύκτα ἐκείνη, μέσα στὴ σπηλιά, εἶχε γεννηθῆ ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός, πὺν θὰ ἐλύτρωνε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες τῶν.

Καὶ τότε ἐκατάλαβε γιὰτὶ ἐκείνη τὴ νύκτα τὸ καθετί, ζωντανὸ ἢ ἄψυχο, εἶχε τόση χαρὰ μέσα του, πὺν δὲν ἤθελε νὰ κάμη τὸ ἐλάχιστο κακό. Καὶ ὁ σκύλος, καὶ τὸ πρόβατο, καὶ ἡ γκλίτσα, καὶ ἡ φωτιά.

Ἄκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ κακόγερος, ὁ σκληρός, πὺ ποτὲ στὴ ζωὴ του δὲν εἶχε κάμει μιὰ καλωσύνη, ἐσυμπόνεσε καὶ ἐχάρισε μιὰ προβιά.

Καὶ οἱ ἄγγελοι δὲν ἦσαν μόνο μὲς στὴ σπηλιά. Παντοῦ εὐρίσκοντο, ἄλλοι καθισμένοι στὸ βουνὸ καὶ ἄλλοι πετώντας στοὺς οὐρανοὺς.

Κατέβαιναν χιλιάδες, μυριάδες, ἀμέτρητοι καὶ ὅλοι ἐσταματοῦσαν γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ νεογέννητο παιδί.

Παντοῦ χαρά, παντοῦ ὄργανα, παντοῦ τραγούδια. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔβλεπε καὶ τὰ ἄκουε ὁ γεροβοσκὸς στὴ σκοτεινὴ νύκτα, ὅπου πρωτύτερα δὲν ἐμποροῦσε νὰ ἰδῆ καὶ νὰ ἀκούσῃ τίποτε.

Αἰσθάνθηκε τέτοια εὐτυχία πὺ εἶχαν ἀνοίξει τὰ μάτια του καὶ τὰ αὐτιά του, ὥστε ἔπλεσε γονατιστὸς καὶ εὐχαρίστησε μὲ τὴν καρδιά του τὸ Θεό.

«Θεέ μου, εἶπε, πὺ ἔστειλες τὸ Μεσσία νὰ λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες των, συχώρεσε καὶ ἐμένα τὸν ἁματωλό. Δὲν τὸ ἤξερα πῶς ἡ καλωσύνη κάμνει τὸν ἄνθρωπο τόσο εὐτυχισμένο! Ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐμπρὸς θὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ καλός!»

Καὶ ἐσήκωσε τὴ γέριχη φωνή του, πὺ καὶ αὐτὴ ἔγινε τὴ νύκτα ἐκείνη γλυκεῖα σὰν παιδιάτικη, καὶ ἔψαλλε μαζὶ μὲ τοὺς ἄγγέλους καὶ ὁ γεροβοσκός:

Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῶ...

11. Πανικός στην ἐκκλησιά. Φωτιά σ' ἓνα σπίτι.

1

Οἱ καμπάνες! οἱ καμπάνες! Ξυπᾶτε γιὰ τὴν ἐκ-
κλησιά!

Τί φαιδρὰ ποὺ ἐκτυποῦσαν μὲς στὴ νύκτα οἱ καμ-
πάνες!

Τί γλυκὰ ποὺ ἀκούοντο ἀπὸ μακριά!

Πῶς ἔδιωχναν τὸν ὕπνο καὶ πῶς ἐγέμιζαν χαρὰ τὶς
ψυχές!...

Ἐσηκώθηκαν, ἐντύθηκαν, ἐπῆραν μαζὶ τῶν καὶ ἓνα
φανάρι, γιὰ νὰ βλέπουν στὸ δρόμο καὶ ἐξεκίνησαν γιὰ
τὴν ἐκκλησιά.

Θὰ ἐπήγαιναν στὸν ἅϊ-Νικόλα, τὴ μεγάλη, τὴν και-
νούργια ἐκκλησιά τῆς Καρυδιᾶς, ποὺ ἦτο στὴ μέση σχε-
δὸν τοῦ χωριοῦ, στὴν πλατεῖα.

Ἐκλείσαν τὸ σπιτάκι καὶ τὸ ἄφησαν νὰ τὸ φυλάγη
ὁ Μοῦργος, γιὰτὶ θὰ ἐπήγαιναν ὅλοι, ὅλοι, ἀπὸ τὴ για-
γιὰ ὡς τὸν Πᾶνο, τὸ μικρότερο παιδί.

Τὸ ψιλὸ χιονόνερο, ποὺ ἔπεφτε ἀποβραδύς, εἶχε στα-
ματήσει. Ὁ οὐρανὸς ἦτο τώρα καθαρὸς καὶ γεμάτος
ἄστρα. Ἐκαμνε ὁμως κρύο, καὶ κάπου κάπου ἐφουσοῦσε
ἀέρας δυνατὸς καὶ παγωμένος.

«Παιδιά!» ἐφώναξε ἡ μητέρα «τυλιχθῆτε καλά!»

— «Δὲν κρυώνομε» ἀπαντοῦσαν τὰ παιδιά.

Καὶ ἀλήθεια δὲν ἐκρύωναν· τὰ ἐξέσταινε ἡ χαρὰ τῆς
γιορτῆς.

Ἡ νύκτα ἐκείνη, μὲ τὴν ἀστροφεγγιά, τοὺς ἐφαίνετο
ἡ πιὸ γλυκεῖα νύκτα ποῦ ἐμποροῦσε νὰ γίνῃ! Καὶ ἐβυ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μοῦντο τὴν ἱστορία τῆς γαγιαῖς καὶ ἐνόμιζαν πῶς βλέπουν παντοῦ ἀγγελάκια μὲ πτερὰ ἄσπρα σὰ χιόνι.

Τὰ περισσότερα ἦσαν μαζεμένα ἐκεῖ ἐπάνω, στὴν κορυφὴ τοῦ ψηλοῦ βουνοῦ, ποῦ ἄσπριζε χιονισμένη.

2

Ἐπέρασαν τὴν ἐρημιά, ἔφθασαν στὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χωριοῦ, καὶ σὲ λίγο εἶδαν μπροστά των τὴ μεγάλη ἐκκλησιὰ νὰ λάμπη καταφώτιστη. Οἱ καμπάνες τῆς δὲν ἔπαυαν νὰ κτυποῦν, σὰ νὰ ἔλεγαν:

«Ἐλάτε! Ἐλάτε γρήγορα καὶ θὰ ἀρχίσῃ ὁ ὄρθρος!... Ἐλάτε νὰ ἀκούσετε τὸ «Χριστὸς γεννᾶται». Ἐλάτε νὰ προφθάσετε τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ...»

Καὶ τὰ παιδιά, ὅσο ἐθυμοῦντο τὴν ἱστορία τῆς γαγιαῖς, ἐνόμιζαν πῶς θὰ μποῦν, ὅχι σὲ ἐκκλησιὰ, παρὰ στὴ σηλιὰ τὴν ἴδια ὅπου εἶχε γεννηθῆ ὁ Χριστὸς, φωτισμένη ὅλη ἀπὸ τὴ φωτιὰ ποῦ εἶχε ἀνάψει ὁ Ἰωσήφ μὲ τὰ κάρβουνα τοῦ γεροβοσκοῦ...

Καθὼς ἐπερνοῦσαν γιὰ νὰ ὑπάγουν στὴν ἐκκλησιὰ, εἶδαν καὶ τὸ ψηλὸ σπίτι τοῦ κυρ Ἡλία καὶ ὁ Γεωργάκης ἐθυμήθηκε τὸν Κωστάκη.

«Ὁ καημένος!» ἐσυλλογίσθηκε. «Μονάχα αὐτὸς δὲν θὰ εἶναι ἀπόψε στὴ λειτουργία».

Τὸ σπίτι ὅλο ἦτο κλειστὸ καὶ σκοτεινὸ. Μόνο ἓνα παράθυρο, στὸ ἐπάνω πάτωμα, ἦτο φωτισμένο. Θὰ ἦτο χωρὶς ἄλλο τὸ δωμάτιο τοῦ Κωστάκη. Ἐκεῖ μέσα θὰ ἀγρυπνοῦσε ὁ ἄρρωστος, ξυπνημένος ἀπὸ τὶς καμπάνες, καὶ θὰ ἐλυπᾶτο ποῦ δὲν ἐμποροῦσε νὰ βγῆ καὶ αὐτός, νὰ ὑπάγῃ στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τοὺς ἄλλους.

Γιατὶ ὅλοι βέβαια ἀπὸ τὸ σπίτι του θὰ ἐπῆγαν.

Καὶ θὰ τὸν ἄφησαν ἢ μόνο ἢ μὲ καμμιὰ ὑπηρετρια νὰ τὸν φυλάγῃ.

Αὐτὰ ἐσυλλογίσθηκε μιὰ στιγμή ὁ Γεωργάκης. Μὰ ὅταν ἐμπῆκε στὴν ἐκκλησιά, ἄρχισε νὰ συλλογίζεται ἄλλα. Καὶ σὲ λίγο εἶχε ξεχάσει ὅλως διόλου πῶς ἐζοῦσε στὸν κόσμον καὶ ἓνας Κωστάκης ποὺ τοῦ εἶχε κάμει κακό, ποὺ ἔπειτα εἶχε ἀρρωστήσει, ποὺ ἐκινδύνευσε νὰ πεθάνη, ποὺ ἐσώθηκε καὶ ποὺ εὐρίσκετο ἀκόμη κλεισμένος στὸ σπίτι, ἀδύνατος ἀπὸ τὴν ἀρρώστια.

Ἄν ἦτο δυνατό νὰ θυμᾶται καὶ νὰ συλλογίζεται τέτοια πράγματα τὴ νύκτα τῶν Χριστουγέννων μέσα στὴν ἐκκλησιά!

Τί ὄμορφα ποὺ ἦσαν ὅσα ἔβλεπε καὶ ὅσα ἄκουε!

Τὰ ἀναρίθμητα κεριά καὶ τὰ κανδήλια, ποὺ ἔκαμναν τόσο γλυκεῖα φωτοχυσία.

Ὁ Παπαστέφανος μὲ τὰ ἄσπρα του γένεια καὶ τὰ λαμπρὰ χρυσοκόκκινα ἄμφια.

Ὁ κόσμος ποὺ ἐπλημμύριζε τὴν ἐκκλησιά, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὅλοι χαρούμενοι μὲ τὰ γιορτινά των.

Οἱ γλυκόφωνοι ψαλμοί, ποὺ ἀνέβαιναν ψηλὰ μὲ τοὺς εὐωδιασμένους καπνοὺς τοῦ λιβανιστηριοῦ.

Τὸ «*Χριστὸς γεννᾶται*», ποὺ τὸ εἶπαν μὲ μιὰ ἀργή, κατανυκτικὴ μελωδία στὸν ὄρθρο.

Τὸ «*Ἡ Γέννησίς σου Χριστέ*», ποὺ τὸ εἶπαν πιὸ γοργά, πιὸ χαρούμενα στὴ λειτουργία.

Ὅλα αὐτὰ ἐκρατοῦσαν τὸ Γεωργάκη σὲ μιὰ μεγάλη συγκίνηση.

Ὁ νοῦς του ἀνέβαινε ψηλὰ μαζὶ μὲ τοὺς ψαλμοὺς, μαζὶ μὲ τοὺς εὐωδιασμένους καπνοὺς τοῦ λιβανιστηριοῦ. Ἐφθανε ὡς τοὺς ἀγγέλους, ποὺ τὸν εἶχε κάμει νὰ ἰδῇ ἢ ἱστορία τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐσυλλογίζετο τὸ γεροβοσκό, ποὺ ἀπὸ κακός, τὴ μαγικὴ ἐκείνη νύκτα, εἶχε γίνει

καλός, και τέτοιος είχε υποσχεθῆ νὰ μείνη σ' ὅλη του τῆ ζωῆ.

«Και ἐγὼ θέλω νὰ γίνω καλός» ἔλεγε μέσα του ὁ Γεωργάκης.

Γιατὶ δὲν τὸ ἤξερε πῶς ἦτο...

Ἡ λειτουργία ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ. Εἶπαν και τὸ «**Πάτερ ἡμῶν**».

Ὁ Γεωργάκης ἐπροχώρησε μὲ τὰ ἀδέρφια του, ἀσπάσθηκε τὶς ἅγιες εἰκόνες και ἀναψε ἓνα κεράκι στὴν εἰκόνα τῆς Γέννησης.

Ἄ, τί ὁμορφος πού ἦτο ὁ μικρὸς Χριστός, ζωγραφισμένος ἐκεῖ, στὴ μέση τῆς φάτνης, και πῶς ἔλαμπε, σὰν ἀληθινό, ἓνα ἀστρουλάκι ἀποπάνω του!

Ἐγονάτισε στὰ σκαλιὰ τῆς μεσιανῆς θύρας. Σὲ λίγο ἐβγήκαν τὰ Ἅγια. Ὁ Παπαστέφανος ἐδιάβασε μιὰν εὐχὴ, παρακαλώντας τὸ Θεὸ νὰ συχωρέσῃ τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων πού, γονατισμένοι τώρα, ἐπερίμεναν νὰ κοινωνήσουν. Και ὁ Γεωργάκης ἐσηκώθηκε νὰ κοινωνήσῃ.

Αἰσθάνετο πῶς τοῦ εἶχε συχωρεθῆ ἀλήθεια ὅ,τι κακὸ εἶχε κάμει ὡς τότε.

Ἐθυμήθηκε μάλιστα πού μιὰ φορά, τὸ βράδυ τὸν ἐπιασε νύστα και τεμπελιά, δὲν ἐμελέτησε τὰ μαθήματά του και, γιὰ νὰ μὴν ὑπάγῃ σχολεῖο τὴν ἄλλη μέρα, ἔκαμε τὸν ἄρρωστο. Ποτέ του δὲν θὰ τὸ ἔξανάκαμνε!

4

Δὲν εἶχαν κοινωνήσει ἀκόμη ὅλοι γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀπόλυση, ὅταν μέσα στὴν κοσμοπλημμυρισμένη ἐκκλησιά ἔγινε ἔξαφνα κάποιος θόρυβος.

Ἐνας ἄνθρωπος, πού εἶχε βγῆ ἔξω μιὰ στιγμὴ, ἔξα-

ναγύρισε, έρριξε μιὰ λέξη, μιὰ λέξη τρομερή, «Φωτιά!»
και έξανάφυγε άμέσως.

«Φωτιά! ποῦ!» έκαμε ένας άλλος.

«Φωτιά!» ειπε ένας τρίτος.

«Όλοι έκυριεύθηκαν από μεγάλο φόβο, πανικό...»

Αυτό έφθασε. Άλλοι έπετάχθηκαν έξω, για να ιδουν
ποῦ ητο η φωτιά, άλλοι ενόμισαν πως εκαιετο η εκκλη-
σια η ίδια και έβιάσθηκαν να φύγουν, να γλυτώσουν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀπὸ στόμα σὲ στόμα ἢ τρομερὴ λέξις ἐδιαδόθηκε ἀμέσως παντοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἐκυριεύθησαν ἀπὸ μεγάλο φόβο, ἀπὸ πανικό, καὶ ὄρμησαν στὴ θύρα νὰ φύγουν.

Καὶ ὅμως οὔτε φλόγες οὔτε καπνὸ ἔβλεπαν πουθενά. Ἔτσι γίνεται ὅταν πολλοὶ ἄνθρωποι εἶναι μαζεμένοι σὲ ἓνα μέρος κλειστό. Φθάνει τὸ παραμικρό, μιὰ λέξις, γιὰ νὰ φέρῃ τὸν πανικό. Καὶ ὁ πανικός φέρνει κακὰ μεγάλα!

Μὰ πάλι, σὲ τέτοια περίσταση φθάνει ἓνας ἄνθρωπος νὰ κρατήσῃ τὴν ἀταραξία του, γιὰ νὰ προλάβῃ αὐτὰ τὰ μεγάλα κακὰ. Καὶ τὴ νύκτα ἐκείνη, στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ ἁϊ-Νικόλα τῆς Καρουδιᾶς, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔσωσε τὸν κόσμον, ἦτο ὁ Παπαστέφανος.

Δὲν τὰ ἔχασε, δὲν ἐφοβήθηκε. Καὶ μὲ τὰ Ἅγια ἀκόμη στὸ χέρι, ἐσήκωσε τὴ βροντερὴ του φωνή:

«Σταθῆτε!» ἐφώνησε. «Ἡ ἐκκλησιὰ δὲν καίεται. Βλέπετε πουθενὰ φωτιά; Σταθῆτε!...»

Ἔγινε κάποια ἡσυχία καὶ ἐλευθερώθηκε ἡ θύρα, ποὺ εἶχε φραχθῆ ἀπὸ τοὺς στριμωγμένους ἐκεῖ ἀνθρώπους. Ἄλλοι ἄρχισαν νὰ γυρίζουν μέσα στὴν ἐκκλησιὰ, καὶ ἄλλοι νὰ βγαίνουν ἔξω χωρὶς δυσκολία.

Δὲν ἀκούοντο πιά μεγάλες φωνές, σπαρακτικὲς κραυγές. Οἱ πεσμένοι καὶ οἱ πατημένοι ἐσηκόνοντο. Μιὰ γοιὰ ποὺ εἶχε λιγοθυμήσει, τὴν ἐκουβάλησαν ἔξω νὰ πάρῃ ἀέρα.

Αὐτὰ ὅλα ἔγιναν σὲ ἓνα λεπτό.

Ὅχι, ἡ ἐκκλησιὰ δὲν ἐκαίετο. Ποῦ ἦτο λοιπὸν ἡ φωτιά, ποὺ εἶχε εἰπεῖ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος;

Δὲν ἄρχησαν νὰ τὸ μάθουν καὶ αὐτό.

Ἐκαίετο ἓνα σπίτι στὴ γειτονιά, ἓνα μεγάλο σπίτι, τὸ σπίτι τοῦ κυοῦ Ἡλίου, τοῦ πατέρα τοῦ Κωστάκη.

13. Ποιός δά τόν σώση;

1

Ὁ Γεωργάκης, πού τῆ στιγμῇ τοῦ πανικοῦ εὐρέθηκε κοντά στοῦ ἱερό, ἐφοβήθηκε καί αὐτός μιᾷ στιγμῇ, ἐσυμμάζευσε τὰ ἀδέλφια του καί ἔκαμε νά τρέξῃ, νά βρῆ τοὺς ἄλλους καί νά φύγουν.

Πρὶν ξεκινήσῃ ὅμως, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Παπαστέφανου καί ἀμέσως ἠσύχασε. Μὲ τὴν ἡσυχία του τότε, ἔκαμε τὸ σταυρό του καί ἐγύρισε πίσω, στὴ θέση πού εἶχε ἀφήσει τοὺς δικούς του.

Ἡ μητέρα του καί ἡ γιαγιά του, κατάχλωμες ἀκόμη, ἦσαν ἐκεῖ. Δὲν εἶχαν πάθει τίποτε σοβαρό· λίγο σπρωξίδι μονάχα, λίγο στρίμωγμα.

Ὁ πατέρας του ἔλειπε· εἶχε πάει στὴ θύρα νά ἰδῇ, νά μάθῃ, καί σὲ λίγο ἐγύρισε καί αὐτός, φέρνοντας τὴν εἴδηση πῶς ἐκαίετο τὸ σπίτι τοῦ κυρ Ἡλία.

«Καὶ ὁ Κωστάκης;» ἐφώνησε ἀμέσως ὁ Γεωργάκης.

Ὁ Κωστάκης βέβαια... ἦτο μέσα στοῦ σπίτι αὐτός, καί ἴσως μονάχος... Ἔφυγε; ἔβγηκε; τὸν ἔβγαλαν; ἐγλύτωσε; Ἡ ἔμεινε καί ἐκάηκε; Ἡ θὰ ἐκαίετο;

Κανείς δὲν ἤξερε.

«Τρέχω!» ἐφώνησε ὁ Γεωργάκης.

Καὶ ἀκράτητος, χωρὶς ἄλλη λέξη, ὤρμησε ἔξω.

Τὸ σπίτι τοῦ κυρ Ἡλία δὲν ἦτο καθαυτὸ ἐπάνω στὴν πλατεῖα, ὅπως ἡ ἐκκλησιά. Ἦτο πρὸ πέρα, στὴν ἀρχὴ τοῦ μεγάλου δρόμου πού ἔβγαζε στὴν πλατεῖα.

Βγαίνοντας καί κοιτάζοντας πρὸς τὰ ἐκεῖ, ὁ Γεωργάκης εἶδε ἀμέσως καπνό, καί ὅταν ἐπλησίασε τρεχάτος εἶδε καί φλόγες.

Ὁ κόσμος ἐστέκετο ὀλόγυρα πυκνὸς καί ἐκοίταζε μὲ Ψηφιοποίηθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σταυρωμένα τὰ χέρια. Κανείς δὲν ἤξερε τί νὰ κάμη. Κανείς δὲν ἠμποροῦσε νὰ δώσῃ βοήθεια.

Γιατὶ ἡ φωτιὰ εἶχε πιάσει ἀποκάτω, ἀπὸ τὸ ἰσόγειο. Καὶ σὲ λίγες στιγμὲς ἀπλώθηκε στὴ θύρα καὶ στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. Ἄδύνατο πιά νὰ ἀνεβῆ ἄνθρωπος ἐπάνω!

Τὰ χαμηλὰ παράθυρα ἔβγαζαν ὅλο καπνοὺς καὶ φλόγες, καὶ γιὰ νὰ φθάσῃ κανείς στὰ παράθυρα τοῦ ἐπάνω πατώματος, ὅσα δὲν ἔκαίοντο ἀκόμη, ἔπρεπε νὰ εἶχε σκάλα.

2

Ὁ Γεωργάκης ἀνοίξε δρόμο μέσ' στὸν κόσμον καὶ ἐπλησίασε ὅσο ἠμποροῦσε. Εἶδε τὸν κύρ Ἡλία νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιὰ του καὶ νὰ φωνάζῃ:

«Τὸ παιδί μου!... Θὰ καὶ τὸ παιδί μου!.. Μιὰ σκάλα!... φέρτε μιὰ σκάλα!.. καὶ ἓνα σχοινί!»

Τὸ δωμάτιο τοῦ μικροῦ ἀρρώστου, ἐκεῖνο ποὺ τὸ παράθυρό του ὁ Γεωργάκης τὸ εἶχε ἰδεῖ πρωτότερα φωτισμένο, δὲν εἶχε πιάσει ἀκόμη. Τὸ παράθυρο ἐφαίνετο τώρα ἀνοικτό, μὰ καὶ σκοτεινό. Ποιὸς νὰ τὸ εἶχε ἀνοίξει; Καὶ τί εἶχε γίνῃ τὸ φῶς τῆς λάμπας ἢ τῆς κανδήλας;

Ἐπιτέλους εὐρέθηκε καὶ ἦλθε μιὰ κουλούρα σχοινιὶ καὶ μιὰ σκάλα, ξύλινη σκάλα, παλιὰ καὶ κουτσή. Τὸ μόνο τῆς καλὸ ἦτο ποὺ ἔφθανε σχεδὸν ὡς τὸ παράθυρο ἐκεῖνο. Τὴν ἔστησαν, τὴν ἀκούμβησαν στὴν κορνίζα τοῦ τοίχου, καὶ ἔπειτα ἐστάθησαν καὶ ἐπερίμεναν... ποιὸς θὰ ἐτολμοῦσε νὰ ἀνεβῆ.

Ἔ, δὲν ἦτο τόσο εὐκόλο!

Τὸ παράθυρο εἶχε ἀρχίσει νὰ βγάξῃ καπνοὺς. Ἡ παλιόσκαλα ἐκείνη ἦτο ζήτημα ἂν θὰ ἐβαστοῦσε τὸ βάρος ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἐκινδύνευε καὶ αὐτὴ νὰ πιάσῃ

φωτιά από δίπλα. Και αν επρόφθανε κανείς να ανεβή, θα επρόφθανε ύστερα και να κατεβή;

«Το παιδί μου!...» εφώναζε ωστόσο ο πατέρας σαν τρελλός. «Ποιός... ποιός θα ανεβή να σώση το παιδί μου; Έγώ ο δύστυχος δέν μπορώ! Ποιός ανεβαίνει;...»

— Έγώ!» αποκρίθηκε ο Γεωργάκης.

Άρπαξε την κουλούρα το σχοινί από τα χέρια του ανθρώπου που το είχε φέρει και ώρμησε στη σκάλα.

«Ναί, ναί!» είπαν μερικοί. «Το παιδί είναι ελαφρό. Το παιδί θα μπορέση... Έμπρός, μικρέ!...»

Μα ο Γεωργάκης ούτε να τον ενθαρρύνουν επερίμενε, ούτε να τον εμποδίσουν. Άνέβαινε.

Με την κουλούρα περασμένη στο λαιμό, ανέβαινε.

Άφοβα, θαρρετά, γενναία, ανέβαινε.

Άποκάτω του εκρατουσαν τη σκάλα για να μην κινιέται, και ο Γεωργάκης σε λίγες στιγμές έφθασε στο άνοικτο παράθυρο και έπήδησε μέσα στο δωμάτιο.

3

Τώρα έκαίετο και αυτό. Εκεί πέρα, στο βάθος, είχε πιάσει το πάτωμα, ή θύρα και το κρεββάτι. Ένας καπνός πυκνός την έγέμιζε, και φλόγες έγλειφαν τους τοίχους.

Με γοργό βλέμμα ο Γεωργάκης έκοίταξε ένα γύρο παντού. Με το φως της χαρναγής και με τη λάμψη από τις φλόγες, ήμπορούσε να βλέπη καλά. Όχι, ο Κωστάκης δέν ήτο στο κρεββάτι, δέν ήτο πουθενά! Είχε βγή λοιπόν; είχε περάσει σε άλλο δωμάτιο; Και πού θα τον εύρισκε τώρα ο Γεωργάκης; Πώς θα επερνούσε από τη θύρα που έκαίετο;

Πνιγμένος από τον καπνό, απέλπισμένος, ετοιμάσθηκε να ανεβή στο παράθυρο, να κατεβή από τη σκάλα,

νά γλυτώση τούλάχιστο αὐτός. Μὰ καθὼς ἔκαμε νά γυρίση, τὸ πόδι του ἐσκόνταψε σὲ ἓνα σῶμα. Κοιτάζει χάμω καὶ βλέπει τὸν Κωστάκη, πεσμένο ἐκεῖ μπροστὰ στὸ ἀνοικτὸ παράθυρο!

Ὁ Γεωργάκης σκύβει, τὸν πιάνει, τὸν φωνάζει.

Τὸ παιδὶ ἦτο ξερὸ, ἀναίσθητο, ζωντανὸ ὅμως. Εἶχε λιγοθυμήσει μόνο, ἀπὸ τὸν καπνὸ βέβαια καὶ τὸ φόβο.

Ὁ Γεωργάκης βγαίνει βιαστικὰ στὸ παράθυρο καὶ φωνάζει κάτω :

«Ἐδῶ εἶναι!... Θὰ σᾶς τὸν κατεβᾶσω τώρα μὲ τὸ σχοινί!... Τὸ νοῦ σας!...»

— «Ζῆ; Ζῆ;»

— «Ναί, ἡσυχάσετε. Δὲν ἔπαθε τίποτε!»

4

Ἀποκάτω τοῦ φωνάζουν, τοῦ δίνουν ὀδηγίες. Μὰ ὁ Γεωργάκης δὲν ἀκούει. Ξέρει τί θὰ κάμῃ αὐτός. Μεγαλόσωμος καὶ χεροδύναμος καθὼς εἶναι, ἀρπάζει γρήγορα τὸν Κωστάκη, ποὺ σὰν λεπτὸς καὶ ἀδυνατισμένος κιάλα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, δὲν τοῦ εἶναι καθόλου βαρῦς. Τὸν δένει καλὰ ἀπὸ τὶς μασχάλες, τὸν σηκώνει, τὸν περνᾷ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει :

«Τὸ νοῦ σας!... πιάστε τον!...»

Καὶ τὸν ἀφήνει, κρατώντας τὸν μόνο ἀπὸ τὸ διπλὸ σχοινί.

Σιγὰ σιγὰ, μὲ προσοχή, λίγο λίγο, ἀφήνει τὸ σχοινὶ ὁ Γεωργάκης, καὶ ὁ κακόμοιρος ὁ Κωστάκης, κρεμασμένος καὶ πάντα λιγοθυμισμένος, σὰν ἓνα σακκί, κατεβαίνει.

Σιγὰ σιγὰ, μὲ προσοχή, λίγο λίγο, κατεβαίνει...

Ἔ, δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο ψηλὸ τὸ ἐπάνω ἐκεῖνο πάτωμα. Καὶ κάτω στὸ δρόμο ἔχουν βάλει ἓνα τραπέζι,

μιὰ καρέκλα ἐπάνω στὸ τραπέζι, καὶ στὴν καρέκλα ἔχει ἀνεβῆ ἓνας ἄνθρωπος...

Τί ἀγωνία! Μὰ ὁ Γεωργάκης ἀντέχει, κρατᾷ γερὰ τὸ σχοινί, τὸ ἀφήνει ὅπως πρέπει. Καὶ σὲ λίγο ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πού εἶναι ἀνεβασμένος στὴν καρέκλα, δέχεται τὸ ἀναίσθητο παιδί στὴν ἀγκαλιά του.

«Ἄς το!»

Ἄ, μὲ τί ἀνακούφιση ἀκούει αὐτὸ τὸ «ἄς το» ὁ Γεωργάκης! Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ ἄφηνε τὸ σχοινί πρὶν τοῦ τὸ εἰποῦν, πρὶν φθάσῃ ὁ Κωστάκης στὰ χέρια των. Γιατὶ εἶχε ἀποκάμει, καὶ τὸν ἔπνιγε ὁ καπνός, καὶ τὸν ἐφοβέριζαν ἀπὸ πίσω του οἱ φλόγες...

«Βαστᾶτε μου τὴ σκάλα!» φωνάζει μὲ ὅση δύναμη τοῦ ἔμεινε.

Καὶ ἀνεβαίνει στὸ παράθυρο, ξαπλώνεται μὲ τὴν κοιλιά, βρῖσκει μὲ τὰ πόδια του τὸ πρῶτο σκαλοπάτι, πιάνεται καὶ ἀρχίζει νὰ κατεβαίνει.

5

Οἱ φλόγες φθάνουν τώρα ὡς τὸ παράθυρο ἀπὸ τὸ δωμάτιο, καὶ σχεδὸν ὡς τὴ σκάλα ἀπὸ δίπλα.

Μὰ ὁ Γεωργάκης προφθαίνει.

Τὸν ἀρπάζουν καὶ αὐτὸν ἀπὸ τὰ μισὰ τῆς σκάλας καὶ τὸν κατεβάζουν.

«Ὁ Κωστάκης;» ρωτᾷ βιαστικά.

— «Ἐγλύτωσε» τοῦ ἀπαντοῦν. «Τὸν ἐπῆρε ὁ πατέρας του καὶ τὸν πηγαίνει στῆς θείας του».

Αὐτό, θὰ ἔλεγε, ἐπερίμενε νὰ ἀκούσῃ ὁ Γεωργάκης· καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς λιγοθυμισμένος.

Ἀπὸ τὴν κούραση, τὴ συγκίνηση, τὴν ἀγωνία, καὶ στὸ τέλος ἀπὸ τὴ χαρά.

—«Τὸ νοῦ σας!... πιάστε τον!...» (σελ. 87)

Τὸ ἄρρωστο παιδί, πού ἐκινδύνευσε ἀπὸ τρεῖς νὰ καὶ ζωντανό, εἶχε σωθῆ καὶ τὸ εἶχε σώσει αὐτός!

14. Μὲ ἔσωσε αὐτός!...

1

Ὅταν, μὲ τὰ πολλὰ τριψίματα καὶ τὰ πολλὰ ζεστάματα, συνῆλθε καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια του, ὁ Κωστάκης ἔδειξε μιὰ μεγάλη ἀπορία.

Τί ἔπαθε πάλι; Δὲν εἶχε γίνει καλά; Γιατὶ ἦσαν μαζευμένοι γύρω του, κοντά του, σκυμμένοι ἀπὸ ἐπάνω του, καὶ τὸν ἐκοίταζαν ἔτσι περίεργα, ἢ μητέρα του, ὁ πατέρας του, ἢ ἀδελφὴ του ἢ Φρόσω, ἢ θειά του ἢ Διαμαντίνα, τὰ ἑξαδέλφια του, ὅλοι; Καὶ γιατί ὁ κ. Πελοπίδας, ὁ γιατρός, τοῦ ἐκρατοῦσε τὸ χέρι, σὰ νὰ τοῦ ἐμετροῦσε τὸ σφυγμό;...

Στὴ λιγοθυμιά του, ὁ Κωστάκης τὰ εἶχε ξεχάσει ὅλα. Μὰ σὲ λίγες στιγμὲς τὰ ἑξαναθυμήθηκε. Ἐξαφνικὰ τρόμος καὶ φρίκη ἐξωγραφίσθηκαν στὸ πρόσωπό του, καὶ ἐτράβηξε ζωηρὰ τὸ χέρι του ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γιατροῦ καὶ ἔκαμε νὰ σηκωθῆ, νὰ πεταχθῆ, νὰ φύγη φωνάζοντας:

« Ἡ φωτιά!... ἡ φωτιά!... Καίεται τὸ σπίτι! »

Τὸν ἐκράτησαν, τὸν ἐξάπλωσαν πάλι στὸ κρεββάτι, τὸν ἠσύχασαν:

« Ὅχι, μὴ φοβᾶσαι!.. Εἶσαι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ φωτιά! Εἶσαι στὸ σπίτι τῆς θείας σου. Δὲς λοιπόν! »

Ἐκοίταξε γύρω καὶ ἔκαμε: « ἅ! » Ναί, δὲν ἦτο πιά στὸ σπίτι του, στὸ δωμάτιό του, στὸ κρεββάτι του ἦτο στὸ σπίτι τῆς θείας τῆς Διαμαντίνας, στὸ κρεββάτι τοῦ ἑξαδέλφου του τοῦ Τάκη.

Μά... πῶς αὐτό;... Ἐκεῖνος τώρα πιά τὸ θυμᾶται ἦτο στὸ δωματίό του, στὸ κρεββάτι του, ὅταν τὸν ἐκτόπησε ἡ μυρωδιὰ τῆς φωτιᾶς καὶ τὸν ἔπνιξε ὁ καπνός. Ἐκατάλαβε τότε πῶς ἐκαίετο τὸ σπίτι καὶ ἐσηκώθηκε. Ἐφώναξε τὸ Γιάννη, τὸ μικρὸ ὑπηρέτη, πού οἱ δικοί του τὸν εἶχαν ἀφήσει νὰ τὸν φυλάγη, γιὰ νὰ ὑπάγουν λίγο στὴ ἐκκλησιά, μὰ δὲν τοῦ ἀποκριθῆκε κανένας. Θὰ εἶχε φύγει καὶ ὁ μικρὸς ἢ θά... θὰ εἶχε καῆ.

Κατατρομαγμένος ὁ Κωστάκης ἀνοιξε τὴ θύρα νὰ βγῆ, νὰ κατεβῆ στὸ δρόμο. Ἄδύνατο. Δὲν εἶδε ἐμπρός του παρὰ καπνοὺς καὶ φλόγες.

Ἐξανάκλεισε μὲ ὀρμὴ τὴ θύρα σὰ νὰ ἤθελε νὰ ἐμποδίσει τὴ φωτιὰ νὰ μπῆ μέσα, καὶ ἔτρεξε στὸ παράθυρο. Τὸ ἀνοιξε, ἔσκυψε, ἄρχισε νὰ φωνάζη :

— « Βοήθεια!... βοήθεια!... Τὸ σπίτι καίεται!... Δὲν μπορῶ νὰ φύγω!... Πάρτε με ἀπεδῶ, μὴν καῶ! Θὰ καῶ!... »

Μιλιά! ψυχὴ! Ὅλοι ἦσαν στὴν ἐκκλησιά, Ποιὸς νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ ποιὸς νὰ τὸν ἰδῆ :

Τοῦ ἤλθε νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μὰ ἦτο τόσο ψηλά, πού θὰ ἐσκοτώνετο. Ἐξακολούθησε νὰ φωνάζη ὥσπου ἐβράχνιασε. Τίποτε.

Τοῦ ἤλθε τότε μιὰ ιδέα : Νὰ ρίξῃ κάτω στὸ δρόμο τὰ στρώματά του, τὸ πάπλωμά του, τὸ σκέπασμά του, καὶ ὕστερα νὰ πέσῃ καὶ αὐτός. Ἴσως ἔτσι δὲν θὰ ἐσκοτώνετο.

Καὶ ἐγύρισε νὰ πάῃ πάλι στὸ κρεββάτι. Μὰ ὁ ἀέρας ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ εἶχε σβῆσει τὸ κανδήλι, καὶ ὁ καπνὸς στὴ γωνιά ἐκεῖνη τοῦ δωματίου ἦτο τώρα τόσο πυκνός, πού δὲν ἔβλεπε ἀνάμεσα παρὰ τὰ σίδερα τοῦ κρεββατιοῦ.

Καὶ νά, ἔξαφνα μιὰ φλόγα, μιὰ γλώσσα φωτιᾶς, κέν

ἀπὸ τὸ πάτωμα, κὰν ἀπὸ τῆ θύρα, ἐκεῖ κοντὰ στὸ κρεββάτι!...

Ποῦ νὰ πάη; τί νὰ κάμῃ;... πῶς νὰ γλυτώσῃ; Δὲν τοῦ ἔμενε πιά παρὰ νὰ καῖ ζωντανός!...

Ὁ τρόμος, ἡ φρίκη, ἡ ἀγωνία, ἡ ἀπελπισία, τοῦ ἀφαίρεσαν ὅλη τὴ δύναμη, τὴ λίγη δύναμη ποῦ τοῦ εἶχε ἀφήσει ἡ ἀρρώστια.

Οὔτε νὰ φωνάξῃ πιά δὲν ἠμποροῦσε, οὔτε νὰ σταθῇ κὰν στὰ πόδια του. Τὰ μάτια του ἐθάμβωσαν, καὶ ἔπεσε χάμω, ἐκεῖ μπροστὰ στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἐλάνω στὸ κιλίμι.

Τὶ ἔγινε παρακάτω δὲν ἔθυμᾶτο.

2

Ποιὸς λοιπὸν ἐπῆγε καὶ τὸν ἐπῆρε ἀπεκεῖ;

Ποιὸς τὸν κατέβασε ἀναίσθητο; Ποιὸς τὸν ἐκουβάλησε στῆς θείας του; Ποιὸς τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὸ θάνατο, ποῦ τὸν εἶχε ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του;

«Ἐνα παιδί» τοῦ ἔλεγαν. «Ἐνα καλὸ παιδί. Αὐτὸ εὑρέθηκε ἐκεῖ μπροστὰ, αὐτὸ ἀνέβηκε μὲ τὴ σκάλα καὶ σὲ κατέβασε μὲ τὸ σχοινί».

Καὶ τοῦ ἐδιηγοῦντο σύντομα τὴ σωτηρία του.

«Ἐνα παιδί» ἐψιθύριζε ὁ Κωστάκης μὲ ἀπορία. «Μὰ ποῖο παιδί; ποῖο;...»

— «Θὰ τὸ βροῦμε, ἔννοια σου τώρα», τοῦ ἀπαντοῦσε ὁ πατέρας του.

Γιατὶ τὸ Γεωργάκη τοῦ Μπαρμπαθύμιου τοῦ μυλωνᾶ ὁ κὺρ Ἡλίας δὲν τὸν ἐγνώριζε. Οὔτε κανένας, τὴ φοβερὴ ἐκείνη στιγμὴ, ἐθυμίσθηκε νὰ τοῦ εἰπῇ τὸ ὄνομά του. Μὰ οὔτε ὁ ἴδιος ἐσυλλογίσθηκε, στὴν ἀγωνία του, νὰ ρωτήσῃ ποιὸς ἦτο ὁ μικρὸς σωτήρας τοῦ γιοῦ του. Τὸ γιό του μόνον ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά του, μισοζών-

τανο, καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν γλυτώσῃ. Γιὰ τὸ ἄλλο παιδί εἶχε καιρό. Καὶ ἔλεγε τώρα τοῦ Κωστάκη :

— «Θὰ τὸ βροῦμε. Ἐνα σωρὸ ἀνθρώποι τὸ εἶδαν. Κάποιος θὰ τὸ ξέρῃ. . . Ἴσως ἔλθῃ καὶ μονάχο του νὰ ζητήσῃ τὴν ἀμοιβή του. . . Πτωχὸ παιδί εἰσφαίνεται. . . Καὶ βέβαια δὲν θὰ τὸ ἀφήσωμε ἔτσι. Μᾶς ἔκαμνε τέτοιο καλὸ θὰ τοῦ τὸ πληρώσωμε, ἔννοια σου».

3

«Καὶ τὸ σπίτι;» ἐρωτοῦσε ὁ Κωστάκης.

Ἀλήθεια, τίποτε δὲν εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ κερὸ Ἥλια. Γιατὶ ἔτυχε νὰ πιάσῃ φωτιά σὲ ὦρα πού ὄλοι οἱ σπιτικοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μικρὸ ἄρρωστο, καὶ ὄλοι οἱ γείτονες ἔλειπαν.

Καὶ ἡ φωτιά εἶχε πιάσει ἀπὸ κάτω, ἀπὸ τὴ χορταποθήκη, ἴσως ἀπὸ κανένα ἀναμμένο ἀποσίγαρο πού κάποιος, περνώντας, τὸ ἔριξε ἀπόσεκτα μέσα ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ μικροῦ ἀνοικτοῦ παραθυριοῦ.

Τί μεγάλα κακὰ μπορεῖ νὰ φέρῃ καὶ ἡ πῦρ μικρὴ ἀπροσεξία! Πόσες φορὲς δὲν ἐκάηκε ὀλόκερο σπίτι, ὀλόκερη γειτονιά, ὀλόκερο χωριό, ἀπὸ ἓνα λύχνο, ἀπὸ ἓνα τσιγάρο, ἀπὸ ἓνα σπύρτο. . .

Ἡ φωτιά λοιπὸν ἐθέριευσε γογγύρα καὶ ἐπεριτύλιξε ὄλο σχεδὸν τὸ σπίτι σὲ λίγα λεπτά.

Ἦστρα ἀπὸ πολλὴ ὦρα—καὶ ἀφοῦ ἐσώθηκε πιά τὸ παιδί—ἔφθασε ἡ ἀντλία τοῦ Δημορχείου μὲ ἓνα βαρέλι θάλασσα. Μὰ οἱ φλόγες εἶχαν ἀρχίσει πιά νὰ πέφτουν μονάχες των, ἀφοῦ εἶχαν κάμει στάκτη ὅ,τι ἐκαίετο ἀπὸ τὸ σπίτι : ξύλο, πανί, χόρτο, μαλλί, βαμβάκι. Ἄν ἔμεναν παρὰ τὰ σίδηρα καὶ οἱ πέτρες.

Ἐνα μαῦρο ἐρεΐπιο πού ἐκάπνιζε.

Τὸ καλὸ ἦτο πού τὸ σπίτι τοῦ Κυρ Ἡλία τὸ ἐχώριζε ἀπὸ τὰ ἄλλα, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὁ κήπος του.

Καὶ ἔτσι ἔσβησε ἡ φωτιὰ χωρὶς νὰ πιάσῃ ἄλλο σπίτι.

4

Μὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ κυρ Ἡλίας, νὰ εἰποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἐφαίνετο πολὺ λυπημένος. Ἦτο πλούσιος, εἶχε καὶ ἄλλα δυὸ σπίτια στὴν Καρυδιά, καὶ ἀκόμη εἶχε ἀσφαλισμένο ἐκεῖνο πού τοῦ ἐκάηκε σὲ μιὰ πυρασφαλιστικῆ ἑταιρία. Αὐτὴ θὰ τοῦ ἔδινε τώρα ὅσα ἐχρειάζετο γιὰ νὰ τὸ ξανακτίσῃ καὶ νὰ τὸ ξανακάμῃ ὅπως ἦτο.

Ἐπειτα ἦτο στὴ μέση καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Κωστάκη.

«Ἄς ἐγλύτωσε τὸ παιδὶ καὶ ἄς ἐγίναν στάχτη ὅλα!» ἔλεγε καὶ ἐξανάλεγε ὁ κυρ Ἡλίας. «Ὅ,τι ἐκάηκε ξαναγίνεται· ἕνας Κωστάκης ὁμως πῶς θὰ ἐξαναγίνεται;»

Τὸ ἴδιο ἔλεγε ἡ μητέρα του καὶ ἡ μικρὴ Φρόσω καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς.

Καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν, καὶ τὸν ἐφιλοῦσαν, καὶ τὸν ἐχάδευαν, καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν ὀλοένα πῶς εἶναι, τί αἰσθάνεται, τί ἔχει...

«Καλὰ εἶμαι» τοὺς ἀπαντοῦσε· «νά, τώρα δὲν ἔχω τίποτε, μοῦ ἐπέρασαν ὅλα. Οὔτε τὸ κεφάλι δὲν μὲ πόνεῖ. Μὰ τὸ παιδὶ πού μὲ ἔσωσε, ποῖο ἦτο;»

Ὁ νοῦς του ὅλο ἐκεῖ! Στὸ παιδὶ πού τὸν εἶχε σώσει.

Ἐ, δὲν ἦτο μικρὸ πρᾶγμα νὰ ἰδῇ τὸ Χάρο μὲ τὰ μάτια, καὶ τὴν τελευταία στιγμὴ νὰ βρεθῇ κάποιος καί, μὲ κίνδυνο ἴσως τῆς ζωῆς του, νὰ τὸν ξαναγυρίσῃ στὴ ζωὴ! Τὸ σωτήρα του ἔπρεπε νὰ τὸν μάθῃ.

Τοῦ γάκου τοῦ ἔλεγαν νὰ ἡσυχάσῃ καὶ θὰ τὸν εὔρισκαν αὐριο. Ὅχι, ἐκεῖνος ἤθελε νὰ τὸν βροῦν ἀμέσως, σήμερα.

5

«Πήγαινε νὰ ρωτήσης», ἔλεγε τοῦ πατέρα του. «Πήγαινε νὰ μάθης».

— «Τώρα, τέτοια ὥρα; Ἄφησέ με, παιδί μου. Καὶ νᾶξερές τί κουρασμένος εἶμαι ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά!..»

— «Μὰ πῶς ἦτο; ... Ἐσὺ τὸν εἶδες βέβαια καλά!..»

— «Ναί, τὸν εἶδα... Ἦτο ἓνα παιδί στὴν ἡλικία σου... ἴσως κανένα χρόνο πιο μεγάλο».

— «Πτωχὸ εἶπες;»

— «Χμ! ὄχι πολὺ καλοντυμένο...»

— «Ψηλό, κοντό;.. ξανθό, μελαχροινό; πῶς ἦτο;»

— «Ψηλό, μεγαλόσωμο καὶ ξανθό... γαλανὸ μου φαίνεται, μὲ σγουρὰ μαλλιά... καλοκαμωμένο παιδί».

— «Ὁ Γεωργάκης!» ἐφώνηξε ἔξαφνα ὁ Κωστάκης. Αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ ἦλθε σὰν ἀστραπή.

— «Ποιὸς Γεωργάκης;...»

— «Δὲν ξέρω... ὕστερα θὰ σοῦ εἰπῶ... Πέ μου πρῶτα, ἦτο ἓνα παιδί πὸν ἔμοιαζε τοῦ Κώστα τῆς θείας Μαρίας;»

— «Καλὰ λές!... ναί, ὁ ἴδιος ὁ Κώστας... Μιὰ στιγμή μάλιστα μου ἐφάνηκε πῶς ἦτο αὐτός».

— «Ὁ Γεωργάκης!... Καὶ ἡ φωνή του ἦτο χονδρή, βαριά, ἔτσι σὰν ἀνδρῖκια;»

— «Ναί, ναί, γειά σου!»

— «Ὁ Γεωργάκης!... Καὶ στὸ δεξί του μάγουλο εἶχε μιὰ μικρὴ ἐλιά;».

— «Ἄ, πολλὰ γυρεύεις, Κωστάκη μου! Σὲ τέτοιες ὥρες βλέπει κανένας ἐλιές;»

— «Ἐχεις δίκιο. Μὰ ὅσα μου εἶπες φθάνουν. Ἐβεβαιώθηκα, εἶναι ὁ Γεωργάκης! ὁ γιὸς τοῦ Μπαρμπανθίμου τοῦ μυλωνᾶ! Ὁ ἐχθρός μου!»

— «Ὁ ἐχθρός σου; ... Ἔλα δά!»

— «Ναί, ναί! Οὔτε καλὴμέρα καλὰ καλὰ δὲν λέγομε!... Καὶ μὲ ἔσωσε αὐτός!... ὁ Γεωργάκης!»

15. Ὁ κακὸς φύλακας

1

Ἀπὸ τῆ στιγμῆ ποῦ ἔκαμε αὐτὴ τὴν ἀνακάλυψη, ὁ Κωστάκης δὲν ἠμποροῦσε πιά νὰ ἡσυχάσῃ.

Ἔκαμνε σὰν τρελός. Ἦθελε νὰ βγῆ ὁ ἴδιος ἔξω, νὰ ρωτήσῃ, νὰ μάθῃ, νὰ βεβαιωθῆ· καὶ ἔπειτα νὰ τρέξῃ, νὰ βρῆ τὸ σωτήρα του ὅπου καὶ ἂν ἦτο, καὶ στὸν ἀνεμόμυλο ἀκόμη... Τόσο, ποῦ γιὰ νὰ μὴν κάμῃ καμμιά τέτοια τρέλλα, ὁ πατέρας του ἀναγκάσθηκε νὰ τοῦ ὑποσχεθῆ πὸς θὰ ἐπῆγαινε γρήγορα.

Καὶ ἀλήθεια, κατὰ τὶς δέκα τὸ πρωῖ, ὁ κύρ Ἡλίας ἐβγήκε ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς του καὶ ἐπῆρε τοὺς δρόμους τῆς Καρυδιᾶς.

Νὰ εἰποῦμε τὴν ἀλήθεια, περισσότερο ἀπὸ τὸ σωτήρα τοῦ γιοῦ του, ὁ κύρ Ἡλίας ἐβιάζετο νὰ βρῆ κάποιον ἄλλον, ὅμι γιὰ νὰ τὸν ἀνταμείψῃ βέβαια, παρὰ γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὅπως τοῦ ἄξιζε :

Τὸ Γιάννη τὸν ὑπηρέτη, ποῦ τὸν εἶχε ἀφήσει νὰ φυλάγῃ τὸ σπίτι καὶ τὸν ἄρρωστο, καὶ ποῦ ἔφυγε κρυφὰ γιὰ νὰ πάῃ καὶ αὐτὸς στὴν ἐκκλησιά...

Ἄν ὁ φύλακας ἦτο πιὸ πιστός στὸ χρέος του, οὔτε τὸ παιδί θὰ ἐκινδύνευε νὰ καῖ, οὔτε τὸ σπίτι ἴσως θὰ ἔκαίετο. Γιατὶ μόλις θὰ ἐβλέπε φωτιά, ὁ Γιάννης θὰ ἔτρεχε νὰ εἰδοποιήσῃ, καὶ πρῶτα πρῶτα τὸν ἴδιο τὸν Κωστάκη, ποῦ θὰ ἐπρόφθανε νὰ κουκουλωθῆ, νὰ πεταχθῆ ἔξω, νὰ τρέξῃ στῆς θείας του.

Ἄλλὰ ὁ Γιάννης δὲν ἐσυλλογίσθηκε τίποτε. Οὔτε ἐφρανόσθηκε πῶς ἂν ἔλειπε μισὴ ὥρα, ἢμποροῦσε νὰ γίνη ὄλο ἐκεῖνο τὸ κακό. Καὶ ἀφοῦ εἶδε πῶς ὁ Κωστάκης, ποῦ εἶχε ξυπνήσῃ μὲ τὶς καμπάνες, ἔξανακοιμήθηκε πάλι, ἔφυγε κρυφά, βέβαιος πῶς καὶ ὅταν θὰ ἐγύριζε, θὰ τὸν εὔρισκε ἀκόμη νὰ κοιμᾶται. Ἔτσι ἐλογάριζε πῶς κανένας δὲν θὰ τὸ ἐμάθαινε ποῦ ἄφησε τὸ σπίτι γιὰ νὰ πάη καὶ αὐτὸς νὰ ἀκούσῃ λίγη χριστουγεννιάτικη λειτουργία.

Ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ὅπου ἐστέκετο σὲ μιὰν ἄκρη κρυμμένος μεσ' στὸν κόσμον, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἴδουν τὰ ἀφεντικά, ἐβγῆκε μὲ τοὺς πρώτους, μόλις ἀκούσθηκε ἡ φοβερὴ ἐκεῖνη λέξι «φωτιά». Ἐτρεξε πρὸς τὸ σπίτι ποῦ τὸν εἶχαν βάλει νὰ φυλάγῃ. Τὸ εἶδε ἀπὸ μακριὰ μεσ' στοὺς καπνοὺς καὶ τὶς φλόγες. Τότε, μόνο τότε, ἐκατάλαβε τὸ φταιξιμὸ του τὸ μεγάλο.

Καὶ τόσο ἐφοβήθηκε, ὥστε ἔφυγε ὅσο πιὸ γρήγορα ἢμποροῦσε· καὶ οὔτε στὸ σπίτι ἔξαναγύρισε, νὰ ἰδῇ τουλάχιστο τὴν ἀπόγινε, οὔτε στῆς θείας, ποῦ ἐπῆγαν ὄλοι ἐπῆγε, οὔτε πουθενὰ ἄλλοῦ ἐφάνηκε...

2

Ἄφαντος ὁ Γιάννης!

Ποῦ εἶχε πάει; ποῦ εἶχε κρυφθῆ;

Κανεὶς δὲν ἤξερε.

Ὁ κύρ Ἡλίας ἐρωτοῦσε, ἔψαχνε δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Τίποτε.

«Δὲν τὸ καταλαβαίνεις;» τοῦ ἔλεγε. «Ἐφοβήθηκε τὸ ξύλο καὶ ἐκρύφθηκε».

— «Ποῦ θὰ μοῦ πάη!» ἀπαντοῦσε ὁ κύρ Ἡλίας. «Τὸ ξύλο δὲν θὰ τὸ γλυτώσῃ. Ξέρω ἐγὼ ποῦ ἐπῆγε. Στῆς μητέρας του, στὰ Καμίνια. Μὰ θὰ πάω αὔριο καὶ

Ξενοπούλου—Κονιδάρη, Ὁ Καλὸς Δρόμος. Ἔκδ. 1η

θὰ τὸν πιάσω. Ἀλήθεια, ἐσώθηκε τὸ παιδί μου, μὰ τὸ σπίτι μου ἐκάηκε ἐξ αἰτίας τοῦ παλιόπαιδου. Καὶ ἐγὼ τὸ ξέρω τί ὄρες ἐπέρασα ἀλόψε...»

Ὡστόσο, μὲ ὄλο τὸ θυμό, καὶ τὴν ἔννοια γιὰ τὸ Γιάννη, ὁ κύρ Ἡλίας ἐθυμάτο νὰ ρωτᾶ καὶ γιὰ τὸ μικρὸ σωτήρα. Τίνος νὰ ἦτο ἐκεῖνο τὸ παιδί: Τὸ ἤξερε κανένας;... Ὁ πρῶτος, ὄχι, ὁ δεύτερος ὄχι, ὁ τρίτος ὁμως πὺ ἐρώτησε, τὸ ἤξερε. Ναί, ναί, ἦτο ὁ Γεωργάκης τοῦ Μπαρμπαθύμιου τοῦ μυλωνᾶ.

«Καλὰ τὸν ἐκατάλαβε καὶ ὁ Κωστάκης μου» ἀποκρίθηκε ὁ κύρ Ἡλίας. «Εἶναι μαζί στὸ σχολεῖο, στὴν ἴδια τάξη. Καὶ νὰ ἰδῆς πὺ καλά καλά δὲν μιλοῦνται. Ὁ χειρότερος ἐχθρὸς του, λέγει!»

«Καλέ, τί μοῦ λέγεις! Ἐχθρὸς του εὐρέθηκε νὰ τὸν γλυτώση;»

— «Ἐ καλά, ἔχθρες παιδιάτικες... Τὰ παιδιά σήμερα μαλώνουν καὶ αὔριο τὰ φτειάνουν».

Ἀλήθεια, ὁ κύρ Ἡλίας δὲν ἔδινε καὶ πολλή σημασία σ' αὐτὴ τὴ σύμπτωση. Γιατὶ δὲν ἐπίστευε γιὰ σοβαρὲς τὶς ἔχθρες τῶν παιδιῶν. Ἐπειτα καὶ ἡ πράξη αὐτὴ τοῦ Γεωργάκη, ὅσο σπουδαῖο ἀποτέλεσμα καὶ ἂν εἶχε, δὲν τοῦ ἐφαίνετο καὶ τόσο σπουδαία.

Τί ἔκαμε δηλαδή; Εὐρέθηκε ἐκεῖ μπροστὰ τὴν ὄρα πὺ ἔφεραν μιὰ σκάλα, καὶ σὰν παιδί πὺ ἦτο, ἐλαφρὸ καὶ σβέλτο, ἀνέβηκε. Οὔτε στὴ φωτιά ἐχώθηκε, οὔτε ἐκινδύνευσε καθόλου.

Ὅπως νὰ εἰπῆς ὁμως, μιὰ φορεσιά τοῦ ἄξιζε. Θὰ τοῦ τὴν ἔκαμνε καὶ αὐτὴν ὁ κύρ Ἡλίας, νὰ ξεπληρώση. Ὁ Κωστάκης ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἡσυχος. Καὶ ὕστερα πὺ θὰ ἐγύριζε στὸ σπίτι θὰ τοῦ ἔλεγε:

— «Τὸν εὐρήκαμε. Ὁ Γεωργάκης ἦτο, ὁ ἐχθρὸς σου! Χὰ χά χά!»

Ἔτσι ἐσυλλογίζετο ὁ κύρ Ἡλίας, γιατί ἦτο κάμποσο φιλάργυρος. Δὲν ἤθελε νὰ τοῦ κωστήσῃ καὶ πάρα πολλὰ ὁ σωτήρας τοῦ γιοῦ του.

3

Ἐπειτα ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἦτο ζεστός, — μὲ ὄλη τὴ νυκτερινὴ παγωνιά, εἶχε ξημερώσει ἀνέλπιστα μιὰ γλυκειὰ ἡμέρα σὰν καλοκαίρι, — ὁ κύρ Ἡλίας ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῆ γιὰ νὰ κάμῃ καὶ ἕναν περίπατο στὸ ἀκρογιάλι.

Ἔτσι ἔφθασε ὡς τὸ «Γλάρο», τὸ καφενεδάκι τοῦ κύρ Χρήστου τὸ παραθαλάσσιο. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἄλλοι Καρυδιῶτες εἶχαν τὴν ἴδια ἰδέα, εὐρῆκε στὴν αὐτὴν κάμποσους ποὺ ἔπιναν τὸν καφέ των καὶ ἠλιάζοντο ὥσπου νὰ ἔλθῃ μεσημέρι γιὰ νὰ ὑπάγουν στὰ σπίτια των καὶ νὰ καθίσουν στὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

Δὲν τὸν ἐσυμπαθοῦσαν καὶ πολὺ τὸν κύρ Ἡλία στὴν Καρυδιά, γιὰ τὴ φιλαργυρία του. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὅμως τὸν ἐχαιρέτισαν ὅλοι μὲ συμπάθεια, ὅχι γιατί τοῦ εἶχε καὶ τὸ σπίτι, παρὰ γιατί εἶχε κινδυνεύσει ὁ γιός του.

Εἶχαν μάθει ὅλα τὰ καθέκαστα. Μερικοὶ μάλιστα τὰ εἶχαν ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια των καὶ δὲν ἠμποροῦσαν παρὰ νὰ συμπονοῦν ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ ὅσο φιλάργυρος καὶ ἂν ἦτο, πάντα ἦτο πατέρας, καὶ καθέννας ἐφαντάζετο τὴν ἀγωνία ποὺ εἶχε περάσει.

Γιὰ τὴ φωτιά ἐμιλοῦσαν καὶ πρὶν πάῃ ὁ κύρ Ἡλίας, γι' αὐτὴν ἐξακολούθησαν νὰ μιλοῦν καὶ μαζί του καὶ ἐκεῖ ποὺ τὰ ἔλεγαν, ἐμπῆκε στὴν αὐτὴν τοῦ «Γλάρου» καὶ ὁ δάσκαλος.

Εἶχε κάμει καὶ αὐτὸς ἕναν περίπατο στὸν ἥλιο καὶ ἐπήγαινε τώρα νὰ καθίσῃ, νὰ ξεκουρασθῆ.

Καθὼς εἶδε τὸν κὺρ Ἡλία, ἔτρεξε κοντά του καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι.

«Ἀφοῦ ἐγλύτωσε τὸ παιδί», τοῦ εἶπε μὲ συγκίνηση, «τὰ ἄλλα διορθώνονται· ὑγεία νὰ εἶναι».

— «Ἔτσι λέγω καὶ ἐγώ», ἐψιθύρισε ὁ κὺρ Ἡλίας.

— «Ἔ, πῶς εἶναι τώρα ὁ Κωστάκης, συνήλθε;»

— «Συνήλθε, δάσκαλέ μου, καλὰ εἶναι. Γυρεύει καλὰ καὶ σώνει τὸ παιδί πὺ τὸν ἔσωσε».

— «Τὸ Γεωργάκη, ἔ;»

— «Ναί, ναί, αὐτόν... τὸ Γεωργάκη... τὸν ἐχθρό του... χὰ χὰ χὰ!...»

Καὶ γελώντας, ὁ κὺρ Ἡλίας ἄρχισε πάλι νὰ λέγη πῶς δὲν ἦτο δὰ καὶ κανένα σπουδαῖο ἐκεῖνο πὺ ἔκαμε τὸ παιδί τοῦ μυλωνᾶ.

Τὸ ἄκουσε καὶ ὁ δάσκαλος χωρὶς νὰ εἰπῆ τίποτε. Ὑστερα ὅμως ἐπῆρε κατὰ μέρος τὸν κὺρ Ἡλία καὶ τοῦ εἶπε σιγὰ σιγὰ γιὰ νὰ μὴν ἀκούουν οἱ ἄλλοι:

4

«Δὲν ἔχεις δίκιο, κὺρ Ἡλία. Ὁ Γεωργάκης ἔκαμε τὸ χρέος του ὅπως δὲν τὸ κάμνουν ὅλοι, καὶ μάλιστα στὴν ἡλικία του. Ἀψήφησε γενναῖα τὸν κίνδυνο τῆς ζωῆς του, γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ ἑνὸς ἄλλου πὺ ἐκινδύνευε. Μὰ ποιὸς ἦτο γι' αὐτόν ὁ ἄλλος, πόσο τὸν ἐχθρεύετο καὶ τί κακὸ τοῦ εἶχε κάμει, ἔ, αὐτὰ δὲν τὰ ξέρεις! Καὶ πρέπει, πρέπει νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ἐγώ.

»Θὰ σοῦ τὰ ἔλεγα καὶ ἀπὸ τότε. Μὰ δὲν σὲ ἐφώναξα στὸ σχολεῖο, ὄχι γιατί δὲν ἤμουν βέβαιος πῶς τὸ κακὸ ἐκεῖνο τὸ εἶχε κάμει ὁ Κωστάκης σου, παρὰ γιατί ἐπερίμενα πῶς θὰ τὸ ἐκαταλάβαινε σιγὰ σιγὰ μονάχος του, πῶς θὰ ἐμετάνιωνε καὶ θὰ τὸ ὡμολογοῦσε. Ἐπειτα ἦλθε ἡ ἀρρώστια του καὶ τὸ πρᾶγμα ἔμεινε ἔτσι. Γι'

αὐτὸ δὲν ἔμαθες τίποτε. Μὰ τώρα πρέπει νὰ τὰ μάθης ὅλα».

Καὶ ὁ δάσκαλος ἐδιηγήθηκε στὸν κύρ Ἡλία ὅλη τὴν ἱστορία γιὰ τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη.

Ὁ πατέρας τοῦ Κωστάκη ἀπόμεινε μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Καὶ ἐκατάλαβε πιά τι ἀξία εἶχε ἡ πράξη ἐκείνη τοῦ Γεωργάκη, ποὺ ἐξεπλήρωσε τέτοιο κακὸ μὲ τέτοιο καλὸ.

Καὶ ὁ δάσκαλος ἐδιηγήθηκε στὸν κύρ Ἡλία ὅλη τὴν ἱστορία... (σελ. 101)

Ἐκατάλαβε ἀκόμη καὶ γιατί ὁ γιὸς του ἔδειξε τόση ἐκπληξή, τόση συγκίνηση, τόση ταραχή, μόλις ἄκουσε ποιὸς τὸν εἶχε σώσει, καὶ ἔκαμνε σὰν τρελὸς γιὰ νὰ βεβαιωθῆ πῶς ἦτο αὐτός, ὁ Γεωργάκης, καὶ νὰ τὸν ἰδῆ.

«Νὰ τοῦ τὸν πᾶς, κύρ Ἡλία» ἐσυμβούλευσε ὁ δάσκαλος. «Ἄν θέλῃς μάλιστα, πηγαίνομε τώρα μαζί νὰ τὸν βροῦμε. Στὸ σπίτι του θὰ εἶναι, ἐκεῖ ζάτω ἀπὸ τὸν ἀνεμόμυλο. Νωρὶς εἶναι ἔχομε καιρὸ γιὰ φαγί... Τί λέγεις;»

Ὁ κύριος Ἡλίας ἐστέκετο καὶ ἐκοίταζε τὸ δάσκαλον σὰν ἀναποφάσιτος· μὰ ἦτο φανερὰ συγκινημένος. Στὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἡ φιλαργυρία τὸν ἔκαμνε σκληρό, ἐγυάλιζε τώρα ἀπὸ ἓνα δάκρυ.

«Πηγαίνομε!» εἶπε ἔξαφνα, ἀποφασιστικά. «Ναί, καλύτερα νὰ ὑπάγωμε μαζί... Γι' αὐτὸ τὸ παιδί θὰ κάμω ὅ,τι πρέπει. Σοῦ δίνω τὸ λόγο μου, δάσκαλέ μου».

Ἐξεκίνησαν ἀμέσως οἱ δύο τῶν καὶ σὲ λίγο ἐφθάσαν στὴ ρίζα τοῦ λόφου, στὸ πτωχόσπιτο τοῦ Μπαρμπαθύμιου.

16. Ὁ Γεωργάκης κάμνει πάλι τὸ χρέος του.

1

Ἐκεῖ ἦσαν ὅλοι.

Τὰ μικρότερα παιδιά, μὲ τὸ Γεωργάκη, ἔπαιζαν στὴν ἡλιόλουστη αὐλή. Ἔτρεχαν ἐδῶ ἐκεῖ καὶ ξεφώνιζαν ζωηρά, χαρούμενα.

Ὁ Ἄνδρέας, τὸ παιδί τοῦ μύλου, ἐκάθετο καβάλλα στὴν μάνδρα καὶ ἔξυνε μὲ τὸ μαχαιράκι του ἓνα κλαδί, νὰ τὸ κάμη μαστίγιο.

Ὁ Χαράλαμπος ὁ ψαρῶς, καθισμένος παρέκει, ἐδιάβαζε μιὰ ἐφημερίδα μὲ κόπο, γιατί ὁ κακόμοιρος δὲν ἤξερε πολλὰ γράμματα.

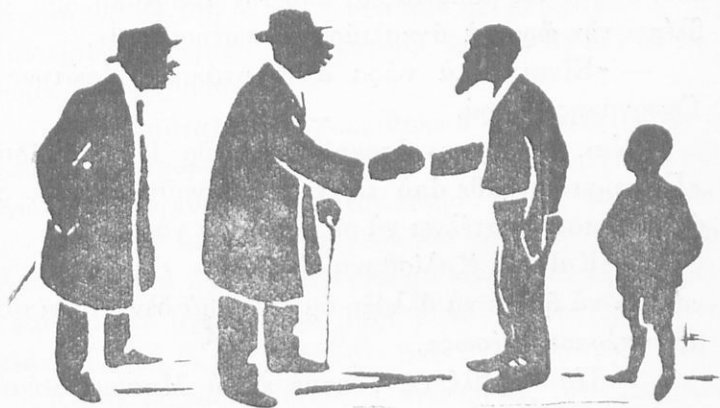
Ὁ μυλωνᾶς, στὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ, ἀκουμβισμένος στὸν παραστάτη, ἐκοίταζε χαμογελώντας καὶ ἔκαμάρωνε τὰ παιγνίδια τῶν παιδιῶν του.

Ἡ Ἄννουλα, ἡ μητέρα καὶ ἡ γιαγιά ἐπηγαινώεροντο μέσα στὸ σπίτι καὶ ἐτοίμαζαν τὸ τραπέζι.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπρόσεχαν τόσο σὲ ὅ,τι Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἔκαμναν ἐκείνη τὴ στιγμῇ,—δουλειά, διάβασμα, παιχνίδι,—πὺ ἀν ὁ Μοῦρογος δὲν ἔτρεχε ἔξαφνα στὴν ἐξώθυρα γαυγίζοντας, κανεὶς δὲν θὰ ἐκαταλάβαινε πῶς ξένοι ἐπλησίαζαν νὰ μποῦν στὴν αὐλή.

Ἐστάθηκαν, ἐσήκωσαν τὰ μάτια των, τοὺς εἶδαν καὶ μόλις ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Μπαρμπαθύμιος ἐγνώρισαν τὸ δάσκαλο καὶ τὸν κύρ Ἡλία, ἔτρεξαν, ἐπαραμέρισαν τὸ σκύλο καὶ τοὺς εἶπαν νὰ ὀρίσουν.

Ἄφου ἐκαλημερίσθηκαν καὶ [ἐχαίρετίσθηκαν . . . (σελ. 104).

Ἐμπῆκαν καὶ ὁ κύρ Ἡλίας ἐκοίταξε γύρω του. Τοῦ ἔκαμε ἐντύπωση τὸ πτωχικὸ σπιτάκι πὺ ἔλαμπε στὸν ἥλιο τόσο καθαρὸ, τακτικὸ, περιποιημένο, ἀλλὰ καὶ τόσο φαιδρὸ, ἀληθινὰ γιορτινὸ, μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ πὺ, ἀν καὶ πτωχοντυμένα, ἐφαίνοντο τόσο χαρούμενα.

Ἴσως ὁ κύρ Ἡλίας θὰ ἐσυλλογίσθηκε πῶς ποτὲ στὸ σπίτι τὸ δικό του, μὲ ὅλα τὰ πλούτη, δὲν εἶχε ἰδεῖ τέτοια χαρὰ καὶ εὐτυχία.

Ἐφοῦ ἐκαλημερίσθησαν καὶ ἐχαιρετίσθησαν, πρῶτος ἐμίλησε ὁ δάσκαλος.

«Ὁ κύριος Ἡλίας ἀπεδῶ εἶπε, ἔρχεται νὰ συγχαρῆ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Γεωργάκη γιὰ ὅ,τι ἔκαμε τὴ νύκτα. Ἐκείνη τὴν ὥρα, στὴν ταραχὴ του, στὴ συγκίνησή του, ὁ ἄνθρωπος τὸ ἐξέχασε. Μὰ τώρα ἦλθε νὰ κάμῃ τὸ χρέος του, σταλμένος μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸν Κωστάκη, ποῦ δὲν βλέπει τὴν ὥρα νὰ ἀγκαλιάσῃ τὸ σωτήρα του».

— «Εἶναι καλὰ τώρα ὁ Κωστάκης;» ἐρώτησε ὁ Γεωργάκης ζωηρά.

«Ναί, παιδί μου» ἀποκρίθηκε ὁ κύριος Ἡλίας ὁ ἴδιος. «Γρηγόρα συνῆλθε ἀπὸ ἐκείνη τὴ λιγοθυμιά. Μὰ δὲν ἀκούεις ποῦ μὲ στέλνει νὰ σὲ πάρω γιὰ νὰ σὲ ἰδῆ;»

— «Καὶ ἐγὼ ἐζαλίσθηκα τὴ νύκτα» εἶπε ὁ Γεωργάκης, σὰ νὰ ἠθελε νὰ ἀλλάξῃ ὁμιλία· «μὰ δὲν ἦτο τίποτε, μοῦ ἐπέρασε ἀμέσως».

— «Παιδιά, βλέπετε», ἔκαμε καὶ ὁ Μπαρμπαθύμιος κινώντας τὸ κεφάλι του. «Στὴ στιγμή γίνονται περδίκια. Μόνο ἐμεῖς παίρνομε τὴν τρομάρα καὶ τὴ λαχτάρα».

— «Ἔχεις καλὰ παιδιά, Μπαρμπαθύμιε!» τοῦ εἶπε τότε ὁ κύριος Ἡλίας. «Νὰ σοῦ ζήσουν καὶ νὰ τὰ χαίρεσαι. Δὲν εἶδες τί ἔκαμε χθὲς ὁ Γεωργάκης; ... Καὶ τὴ ζωὴ του ἀψήφησε, γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ παιδί μου ποῦ ἐκινδύνευε».

— «Εἶναι ἀλήθεια!» ἐπρόσθεσε ὁ δάσκαλος. «Χθὲς ὁ Γεωργάκης ἔκαμε μιὰ ὠραία καὶ εὐγενικιά πράξη».

Ὁ Γεωργάκης ἔγινε κατακόκκινος. Ἐστενοχωρέθηκε ὅπως πάντα ὅταν ἄκουε νὰ τὸν ἐπαινοῦν, ἔχαμίλωσε τὰ μάτια του καὶ ἐψιθύρισε:

«Δὲν ἔκαμα τίποτε σπουδαῖο. Καθέννας στὴ θέση μου. . . Ἐγὼ εἰσοθήκα ἐκεῖ ἐγὼ ἀνέβηκα. Ὁ Κω-
ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ ἴνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

στάκης εἶναι πολὺ καλὸς ποὺ θέλει νὰ μὲ ἰδῆ, νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ. Μὰ γιὰ τόσο μικρὸ πρᾶγμα εἶναι περιττό...»

Καὶ σηκώνοντας τὰ μάτια, ἐπρόσθεσε δυνατώτερα :

«Νὰ τοῦ εἰπῆτε πῶς δὲν ἔκαμα παρὰ τὸ χρέος μου. Καὶ ἐκεῖνος δὲν θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιο γιὰ μένα ;...»

Ὁ κὺρ Ἡλίας ἔγνεψε μὲ τὸ μάτι στὸ Μπαρμπαθῦμιο καὶ εἶπε στὸ Γεωργάκη :

«Καλά, ὅπως θέλεις. Δὲν σοῦ εἶπαμε πάλι πῶς ἔκαμες καὶ κανένα ἀνδραγάθημα !... Μόνο πᾶμε τώρα μιὰ στιγμή, νὰ σὲ ἰδῆ ὁ φίλος σου ποὺ σὲ περιμένει... Ἄ, μὴν εἰπῆς ὄχι ! γιὰτὶ δὲν φεύγομε ἀπεδῶ, ἂν δὲν σὲ πάρωμε. Ἔ, κὺρ δάσκαλε ;»

— «Βεβαιοτάτα !» ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος. «Ἄν ὁ Γεωργάκης ἔκαμε χθὲς τὸ χρέος του, καὶ συμφωνῶ καὶ ἐγὼ μαζί του πῶς τὸ χρέος του ἔκαμε, τίποτε παραπάνω, πρέπει νὰ τὸ κάμῃ καὶ σήμερα καὶ νὰ πάῃ νὰ ἰδῆ τὸν Κωστάκη. Θὰ ἤρχετο ἐκεῖνος, μὰ εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρρώστια καὶ δὲν βγαίνει ἔξω, παρὰ μόνο... ὅταν τὸ σπίτι πιάνη φωτιά... καὶ τότε πάλι ἀπὸ τὸ παράθυρο...»

Καὶ ὁ δάσκαλος ἐγέλασε, κτυπώντας τὸ Γεωργάκη στὸν ὄμο.

3

Στὸ ἀναμεταξὺ αὐτό, εἶχαν βγῆ στὴν αὐλὴ καὶ οἱ γυναῖκες, εἶχαν πλησιάσει καὶ τὰ παιδιά, καὶ ὅλοι, σὲ κύκλο, ἄκουαν τὴν ὁμιλία.

Ὁ Γεωργάκης θὰ ἐπροτιμοῦσε νὰ ἐκάθετο στὸ σπιτάκι του. Δὲν τοῦ ἄρεσε καθόλου νὰ πάῃ νὰ ἰδῆ τὸν Κωστάκη καὶ νὰ ἀκούσῃ τὶς εὐχαριστίες του. Ἐκαταλάβαινε πῶς θὰ τὸν ἐστενοχωροῦσαν.

Ἐκαταλάβαινε ἀκόμη πῶς καὶ ἐκεῖνος θὰ εὐρίσκετο στενοχωρημένον μπροστά του· καὶ ἴσως περισσότερο γιὰ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸν Κωστάκη παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του, θὰ ἤθελε νὰ τὸ ἀποφύγη.

Ἐκ τῆς στιγμῆς ὅμως ποῦ ὁ δάσκαλος τοῦ εἶπε πῶς καὶ αὐτὸ ἦτο χρέος του, ἄρχισε νὰ τὸ συλλογίζεται. Ὅσο δυσάρεστο καὶ ἂν τοῦ ἦτο, ἤξερε ἀπὸ ἄλλοτε πῶς τὸ χρέος τέτοιο εἶναι τὶς περισσότερες φορές. Κοπιᾶζει κανεὶς, στενοχωριέται, πονεῖ κάποτε γιὰ νὰ τὸ κάμῃ, καὶ ὕστερα μόνο ἔχει τὴν εὐχαρίστηση.

Ἄμα εἶδε πῶς καὶ οἱ δικοὶ του τὸ ἠθέλανε, τὸ ἀποφάσισε.

«Καλά, εἶπε, νὰ πάω. Μὰ τώρα;»

— «Ναί, ναί, τώρα, μαζί μας. Ὁ Κωστάκης δὲν μπορεῖ νὰ περιμένῃ. Καὶ τὸ φαγὶ ἀργεῖ ἀκόμη. Ἐ κυρὸ θύμαινα, τί λέγει τὸ τσουκάλι;»

— «Μιὰ παλιόκοτα βράζει, κύριε», ἀποκρίθηκε ἡ γυναίκα τοῦ μυλωνᾶ «καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν θὰ μασιέται καλὰ πρὶν περᾶση καμμιά ὥρα».

— «Μιὰ ὥρα; Μὰ σὲ μισὴ τὸ πολὺ ὁ Γεωργάκης θὰ εἶναι πίσω. Ἐμπρὸς λοιπόν!... γειά σας, καὶ τοῦ χρόνου, καλὰ Χριστούγεννα! Μπαρμπαθύμιο, νὰ χαίρεσαι τὰ παιδιὰ σου! Καί... νὰ ξαναἰδωθοῦμε!»

Καὶ ὁ κυρὸ Ἡλίας ἐχαιρέτισε τοὺς μεγάλους, ἐχάδευσε τὴν Ἀννούλα καὶ τὰ μικρά, ἄφησε τὸ δάσκαλο νὰ περᾶση πρῶτος τὴν ἐξώθυρα καὶ ὕστερα ἐβγήκε καὶ αὐτός.

4

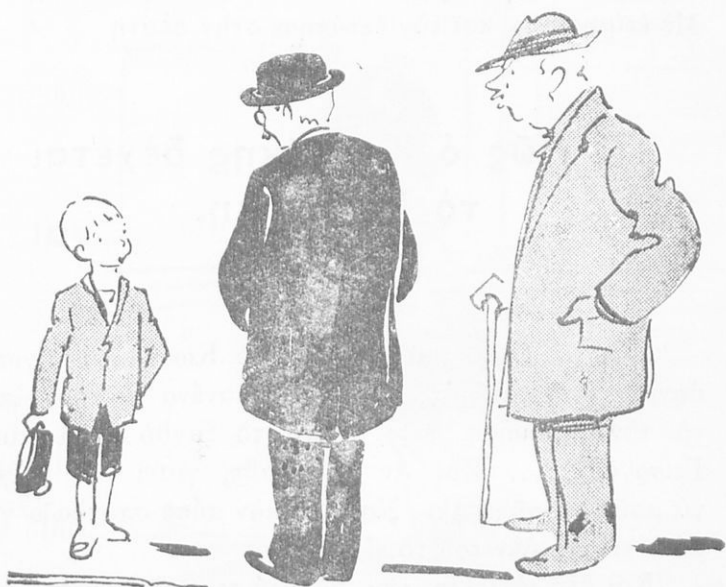
Ὁ Γεωργάκης μὲ τὸ καπέλο στὸ χέρι τοὺς ἀκολούθησε.

Στὸ δρόμο, ἀπὸ σεβασμό, ἐπῆγαινε δυὸ βήματα πίσω των. Σὲ λίγο ὅμως ὁ δάσκαλος τὸν ἐφώνησε κοντὰ του καὶ τοῦ εἶπε νὰ τοῦ διηγηθῇ ὅλα τὰ χθεσινά.

Ὁ Γεωργάκης τοῦ τὰ ἐδιηγῆθηκε, ἀπὸ τῆ στιγμῆ πὸν ἔπεσε καὶ αὐτὸς λιγοθυμισμένος, ὅπως τὰ ξέρομε.

«Ἔπειτα;» ἐρώτησε ὁ δάσκαλος.

— «Ἔπειτα μὲ ἐσῆκωσαν καὶ ἐμένα καὶ μὲ ἐπῆγαν στοὺς δικούς μου, πὸν μὲ εἶχαν χάσει καὶ μὲ ἐπερίμεναν, μαζευμένοι ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά.»

Ὁ δάσκαλος τοῦ εἶπε νὰ διηγηθῆ ὅλα τὰ χθεσινά... (σελ. 106)

Μὰ ὡς νὰ μὲ πάρουν ἐξεζαλίσθηκα καὶ ἤμουν καλά. Ἐκαθίσαμε λίγο καί, ἅμα ἔπεσε ἡ φωτιά καὶ ἦλθε ἡ ἀντλία ἐγυρίσαμε στὸ σπίτι.»

— «Καὶ πότε ἔμαθε ὁ πατέρας σου τὸ... κατόρθωμά σου; Ἐσὺ τοῦ τὸ εἶπες;»

— «Ἄ, ὄχι!» ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Οἱ ἄνθρωποι πὸν μὲ ἐκουβάλησαν ζαλισμένο τοῦ τὰ εἶπαν.»

— «Καὶ τί σοῦ εἶπε τότε ὁ πατέρας σου;»

— «Τίποτε...»

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

— «Πῶς τίποτε . . . Δὲν μπορεῖ. Κάτι θὰ σοῦ εἶπε».

— «Δὲν θυμοῦμαι . . .»

Ὡ πολὺ καλὰ ἐθυμᾶτο ὁ Γεωργάκης τί τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του· μὰ δὲν ἤθελε, ἐντρέλετο νὰ τὸ εἰπῇ.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Γεωργάκης θὰ ἐντρέλετο καὶ νὰ τὸ ἀκούσῃ, ἄς τὸ εἰποῦμε μεῖς σιγὰ κρυφά.

Λοιπὸν, ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε : «Εὗγε παιδί μου ! Μὲ ἐτίμησες !» καὶ τὸν ἐκτύπησε στὴν πλάτη.

17. Πῶς ὁ Κωστάκης δέχεται τὸ Γεωργάκη.

1

«Ἄ !» ἔλεγε καὶ ἐξανάλεγε ὁ Κωστάκης, «γιατὶ ἀργεῖ ἔτσι ὁ πατέρας ; Δὲν εὗρηκε κανένα νὰ τοῦ εἰπῇ, νὰ τὸν βεβαιώσῃ, πῶς ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ παιδί ἦτο ὁ Γεωργάκης ; . . . Καὶ ἂν τὸ ἔμαθε, γιατί δὲν τρέχει νὰ μοῦ τὸ εἰπῇ ; Δὲν ξέρει λοιπὸν πόσο σπουδαῖο γιὰ μένα εἶναι ; Δὲν τοῦ τὸ εἶπα ; »

Καὶ ὄλο ἔστελλε τὴν ἀδελφή του τῆ Φρόσω, ἕνα χαριτωμένο κοριτσάκι ὡς ὀκτὼ χρονῶν, νὰ βλέπῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο ἂν ἔρχεται ὁ πατέρας.

Δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ καὶ στιγμὲς στιγμὲς τοῦ ἤρχετο νὰ κάμῃ ἐκεῖνο ποῦ εἶχε φοβερῖσει :

«Θὰ βγῶ νὰ μάθω μόνος μου ! Θὰ πάω νὰ τὸν βρῶ ! Ξέρω ποῦ κάθεται ».

— Γιὰ τὸ Θεό ! ἐτρελάθηκες ; » τοῦ ἐφώναζαν ἡ μητέρα του καὶ ἡ θεία του.

Καὶ τὸν ἀνάγκασαν νὰ καθίσῃ, νὰ ξαπλωθῇ στὸ κρεβάτι, νὰ ἡσυχάσῃ . . .

Ἐπιτέλους, κάποτε ἡ Φρόσω ἐγύρισε ἀπὸ τὸ παράθυρο φωνάζοντας:

«Ἔρχεται!... ἔχει μαζί του καὶ ἓνα παιδί».

— «Τί παιδί;» ἐρώτησε ὁ Κωστάκης.

— «Ἐνα ψηλό, ξανθό... σὰν τὸν Κώστα τὸν ἐξάδελφό μας».

Ἔστειλε τὴν ἀδελφή του νὰ βλέπῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο (σελ. 108).

— «Ὁ Γεωργάκης!» ἐφώνησε ὁ Κωστάκης.

Ἀκράτητος ἐπετάχθηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι — καλὰ ποὺ ἦτο ντυμένος! — καὶ εὐρέθηκε στὸ κεφαλόσκαλο.

Ἦτο, ἀλήθεια, ὁ πατέρας του μὲ τὸ Γεωργάκη.

Οἱ δύο των. Ὁ δάσκαλος τοὺς εἶχε ἀφήσει στὴν πλατεῖα.

Μόλις εἶδε τὸ συμμαθητή του, ὁ Κωστάκης ὄρμησε.

ἐπάνω του, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἐφίλησε κλαίοντας, σὰ νὰ ἦτο ἓνας ἀδελφὸς πὺ ἐγύριζε ὕστερα ἀπὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ξενιτειά.

« Ἐσύ ; τοῦ ἔλεγε, ἐσύ λοιπόν ;... Ἐσύ, ἀλήθεια, ἔκα-
μες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα γιὰ μένα ;... Γιὰ μένα ;... Ἐλα
ἐδῶ ! Ἐλα ἐδῶ !... Γεωργάκη !... Θέλω νὰ σοῦ μι-

Ἁ Κωστάκης τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἐφίλησε. (σελ. 110)

λήσω !... Ἐχω κάτι νὰ σοῦ εἰπῶ !... Φύγετε σεῖς οἱ
ἄλλοι... ἀφήστε μας μονάχους... Πρέπει νὰ μιλήσω-
με... Γεωργάκη !... Ἐλα !...

Καὶ κρατώντας τὸν πάντα ἀγκυλισμένο, τὸν ἔφερε
μέσα στὸ δωμάτιο, ἔκλεισε πίσω του τὴ θύρα καὶ τὸν
ἔβαλε νὰ καθίσει δίπλα του σὲ ἓναν καναπέ.

2

Ὁ καημένος ὁ Γεωργάκης τὰ εἶχε χαμένα. Μιλιά δὲν ἠμποροῦσε νὰ βγάλῃ· δὲν ἐπερίμενε τέτοιο ξέσπασμα· καὶ βλέποντας δάκρυα στὰ μάτια τοῦ Κωστάκη, αἰσθάνετο νὰ ὑγραίνωνται τὰ δικά του.

Ναί, ἔκλαυσε, ἔκλαυσαν καὶ οἱ δύο!

Ὅστοςο ἐκεῖνος τοῦ ἔλεγε :

«Γεωργάκη, νὰ ξέρης πῶς ἀπὸ σήμερα ἐμεῖς εἴμαστε ὄχι φίλοι, παρὰ ἀδέλφια! Σοῦ χρωστῶ τὴ ζωή, μὲ ἐγλύτωσες ἀπὸ τὶς φλόγες ποὺ ἔκαμαν στάχτη ὅλο μας τὸ σπίτι. Μὰ σοῦ χρωστῶ καὶ κάτι ἄλλο, Γεωργάκη, ποὺ εἶναι πιὸ πολύτιμο καὶ ἀπὸ τὴ ζωή. Μὲ τὸ κίνημά σου, ποὺ ἐγὼ στὴ θέση σου δὲν θὰ τὸ ἔκαμνα — ἀκούεις; ἐγὼ δὲν θὰ τὸ ἔκαμνα — μὲ ἔκαμες νὰ ἰδῶ, νὰ νοιώσω πόσο κακὸς ἦμουν ἐγὼ, καὶ πόσο καλὸς εἶσαι σύ!

» Γεωργάκη, σοῦ ἐφέρθηκα ὡς τώρα ἄσχημα, ἐλεεινά! Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ σὲ ἐγνώρισα, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ ἔπεσα ἄρρωστος, ὅλο κακὸ σοῦ ἔκαμνα, ὅσο ἠμποροῦσα κακό!

» Ἐγὼ, ναί, ἐγὼ ἐπῆρα τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη καὶ τὸ ἔκρυψα στὸ βιβλίό σου!... Ἐγὼ, ἀκούεις; ἀ μὰ τώρα θὰ τὸ εἰπῶ σὲ ὅλους, θὰ τὸ ὁμολογήσω καὶ στὸ δάσκαλο καὶ στὰ παιδιὰ... Γιατὶ δὲν θέλω νὰ ἔχη κανένας τὴν ἰδέα πῶς εἶσαι κλέπτης ἐσύ. Σοῦ δίνω τὸ λόγο μου. Ὅπως τὸ λέγω σένα, θὰ τὸ εἰπῶ σὲ ὅλους· ἀκούεις;»

3

Ἐδῶ μόνο ἠμπόρεσε νὰ τὸν σταματήσῃ ὁ Γεωργάκης καὶ νὰ μιλήσῃ:

«Σὲ εὐχαριστῶ, τοῦ εἶπε, μὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη. Πε-

ρασμένα ξεχάσμένα. Καὶ ποὺ τὸ εἶπες τώρα σὲ μένα, καὶ αὐτὸ περιττὸ ἦτο. Κανένας δὲν ἔχει πιά ἰδέα πῶς τὸ εἶχα πάρει ἐγώ».

— «Ἀδιάφορο!» ἐφώνηξε ὁ Κωστάκης. «Ἐγὼ θὰ τὸ εἰπῶ, γιὰ νὰ φύγη καὶ ἡ τελευταία ὑποψία, ὅπως εἶπε ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ ὁ δάσκαλος. Νὰ μάθουν τί σοῦ εἶχα κάμει ἐγὼ καὶ πῶς μοῦ τὸ ἐξεπλήρωσες ἐσύ! . . . Μὰ εἶναι μεγάλο πρᾶγμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμες Γεωργάκη! εἶναι μεγάλο!»

— «Σώπα, καημένε! Δὲν ἔκαμα καὶ τίποτε σπουδαῖο. Καθένας στὴ θέση μου. . .»

— «Μὰ ὄχι, ὄχι! μὴν τὸ λέγῃς Γεωργάκη αὐτό! Ἐγὼ στὴ θέση σου, σοῦ τὸ ξαναλέγω, δὲν θὰ τὸ ἔκαμνα. Δὲν θὰ ἐκινδύνευα ἐγὼ τὴ ζωὴ μου στὶς φλόγες, γιὰ ἓναν ἄνθρωπο ποὺ θὰ μοῦ εἶχε κάμει τόσα κακά! Ἀδιάφορο ὅμως, τὸ παραδέχεσαι ἢ δὲν τὸ παραδέχεσαι, ἐγὼ ξέρω τί πρέπει νὰ κάμω τώρα. Πέ μου μόνο, καλέ μου Γεωργάκη, μὲ συγχωρεῖς γιὰ ὅ,τι σοῦ ἔχω κάμει;»

— «ὦ, ναί! μὲ τὴν καρδιά μου!»

— «Καὶ θὰ μὲ ἔχῃς τώρα φίλο, θὰ μὲ ἀγαπᾷς σὰν ἀδελφὸ σου, ὅπως σὲ ἀγαπῶ καὶ ἐγώ;»

— «Ναί! Δὲν μοῦ εἶναι καθόλου δύσκολο, γιὰτὶ ἐγὼ ποτὲ δὲν σὲ εἶχα μισήσει».

— «ὦ, πῶς μὲ ἐμισοῦσες, τὸ ξέρω, τὸ καταλαβαίνω, μὰ μὲ τὸ δίκιο σου. Δὲν μὲ μέλει ἀπεδῶ κ' ἐμπρὸς θέλω νὰ μὴ μὲ μισῆς».

— «Μὰ ὄχι, σοῦ λέγω, ἐγὼ δὲν σὲ ἐμίσησα ποτέ! Ὁ Κωστάκης ἀπόρησε.

— «Ἀλήθεια τὸ λέγεις αὐτό;»

— «Ἀλήθεια. . .»

— «Σὲ ἐζήλευα, σὲ ἐλείραζα, σὲ ἔρριχνα κάτω μὲ τριγλοποδιά, σοῦ ἔβαζα στὸ βιβλίον σου ξένα λεπτὰ, ἤθελα τὸ κακό σου καὶ σὺ δὲν μὲ ἐμισοῦσες;»

— «Ὁχι, ὄχι! Ποτέ μου δὲν ἐθέλησα τὸ κακό σου. Ὅταν ἀρρώστησες, ἐλυπήθηκα πολὺ καὶ ἐπαρκαλοῦσα νὰ γλυτώσῃς· καὶ χθὲς ἀκόμη, πρὶν ἀπὸ τὴ φωτιά, περ-
νώντας ἀπὸ τὸ σπίτι σου, σὲ ἐσυλλογίσθηκα καὶ σὲ ἐλυ-
πήθηκα, πὺ δὲν ἠμποροῦσες νὰ πᾶς καὶ σὺ στὴν ἐκκλη-
σία τὰ Χριστοῦγεννα».

Ὁ Κωστάκης τὸν ἐκοίταξε λίγες στιγμὲς σοβαρὸς καὶ σιωπηλός. Ἐξαφνα ἐφώναξε:

«ὦ, τί διαφορετικὸς πὺ εἶσαι ἀπὸ μένα, Γεωρ-
γάκη! Αὐτὸ πὺ μου λέγεις τώρα εἶναι τόσο ἀπίστευτο, πὺ δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα ποτέ, ἂν μοῦ τὸ ἔλεγε ἄλλος. Μὰ μοῦ τὸ λέγεις ἐσὺ καὶ τὸ πιστεύω! Καὶ χαίρομαι, δὲν ξέρεις πῶς χαίρομαι, πὺ δὲν σοῦ κάμνει κανένα κόπο νὰ μὲ ἔχῃς φίλο καὶ ἀδελφό! Ἐλα, αὐτὰ τὰ εἴ-
παμε, φθάνει.

»Εἰπέ μου τώρα τὰ χθεσινά. Διηγήσου μου πῶς μὲ εὐρῆκες, ὅταν ἀνέβηκες μὲ τὴ σκάλα... Θέλω νὰ τὰ μάθω ὅλα».

4

Ὁ Γεωργάκης τότε ἐδιηγήθηκε στὸν Κωστάκη ὅσα ἠθέλε νὰ μάθῃ. Ὑστερα πάλι καὶ ὁ Κωστάκης ἄρχισε νὰ λέγῃ στὸ Γεωργάκη πῶς ἐκατάλαβε τὴ φωτιά καὶ τί ἔκαμε ὡς τὴ στιγμὴ πὺ ἐλιγοθύμησε.

Μὰ ἡ διήγησις αὐτὴ ἐκόπηκε στὴ μέση. Ὁ κὺρ Ἡλίας ἄνοιξε τὴν θύρα καὶ τοὺς εἶπε:

«Ἐλάτε! ἀκόμη δὲν τὰ εἶπατε σεῖς;... Κωστάκη μου, μὴν κρατᾶς περισσότερο τὸ Γεωργάκη. Εἶναι ἀργά καὶ πρέπει νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι του, πὺ τὸν περιμέ-
νουν οἱ ἄνθρωποι νὰ φάγουν... Ἐ, Γεωργάκη; δὲν θὰ ἔβρασε πιά ἐκείνη ἡ παλιόκοτα;»

— «Νὰ τὸν κρατήσωμε νὰ φάγη μαζί μας ;» ἐφώρναξε ὁ Κωστάκης.

— «Ὅχι σήμερα», ἀποκρίθηκε ὁ κύρ Ἡλίας. «Εἶναι Χριστούγεννα καὶ πρέπει νὰ φάγη στὸ σπίτι του, μὲ τοὺς δικούς του. Ἄν θέλῃ, ἄς ἔλθῃ αὔριο».

— «Ναί, ναί, αὔριο!» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Γεωργάκη μου, νὰ ἔλθῃς αὔριο χωρὶς ἄλλο, ἀπὸ τὸ πρωτὶ, νὰ μοῦ κάμῃς συντροφιά. Θὰ σὲ κρατήσωμε καὶ στὸ τραπέζι. Τί φαγὶ σοῦ ἀρέσει καλύτερα; Εἶπέ μου, γιὰ νὰ εἰπῶ τῆς θείας νὰ τὸ κάμῃ γιὰ σένα».

— «ὦ!» ἔκαμε μόνο ὁ Γεωργάκης κατακόκκινος.

— «Καλά, καλά», εἶπε ὁ κύρ Ἡλίας. «ὁ Γεωργάκης δὲν εἶναι κακομαθημένο παιδί, τρώγει ἀπὸ ὅλα. Αὔριο, ἔννοια σου, θὰ ἔλθῃ πάλι... Σύρε στὸ καλὸ, Γεωργάκη, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ πάρῃς καὶ αὐτό. Εἶναι ἓνα μικρὸ δῶρο ποῦ σοῦ κάμνει ὁ Κωστάκης».

Καὶ ἔκαμε νὰ τοῦ βάλῃ στὸ χέρι ἓνα χαρτί.

Πενηντάρικο; ἑκατοστάρικο;

Οὔτε τὸ εἶδε καθόλου ὁ Γεωργάκης, μὰ ἐτράβηξε τὸ χέρι του σὰ νὰ τὸν ἔκαυσε καὶ εἶπε :

«Ἄ, ὄχι εὐχαριστῶ! Λεπτὰ δὲν παίρνω!»

Φυσικά, καὶ ὁ κύρ Ἡλίας καὶ ὁ Κωστάκης τὸν ἐπαρακάλεσαν πολὺ· μὰ μὲ κανένα τρόπο ὁ Γεωργάκης δὲν ἐθέλησε νὰ δεχθῇ τὸ χαρτονόμισμα ἐκεῖνο. Ἔτσι ἀναγκάστηκε ὁ κύρ Ἡλίας νὰ τὸ ξαναφυλάξῃ λέγοντας :

«Καλά, παιδί μου, δὲν πειράζει... Ὁ Κωστάκης θὰ σοῦ κάμῃ κανένα ἄλλο δῶρο, ποῦ ἴσως δὲν θὰ μπορέσης νὰ μὴν τὸ δεχθῆς. Μὲ συμπαθᾶς ὡστόσο· δὲν τὸ ἤξερα πῶς ἐσὺ περιφρονεῖς ἔτσι τὰ λεπτὰ!...»

Καὶ ἐγέλασε μὲ τὸ ἄστειο του.

Ἐγέλασε καὶ ὁ Γεωργάκης καὶ ἀποκρίθηκε :

«Δὲν περιφρονῶ τὰ λεπτὰ. Ὅταν λέγω τὰ κάλανδα

καὶ μοῦ δίνουν, τὰ παίρνω· ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἔκαμα χθές, δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ πληρωμὴ».

Ὁ κὺρ Ἡλίας ἐσήκωσε τοὺς ὄμους του, σὰ νὰ ἔλεγε: «Καλά, ὅπως ἀγαπᾶς». Ἐκράτησε ὁμως στὸ νοῦ του τὸ λόγο τοῦ παιδιοῦ.

Ἄκουσαν πῶς φεύγει ὁ Γεωργάκης καὶ τότε ἐμπήκαν στὸ δωμάτιο ὄλοι: ἡ γυναίκα τοῦ κὺρ Ἡλία, ἡ Φρόσω, ἡ θειὰ Διαμαντίνα, τὰ ἑξαδέλφια.

Ἡ μητέρα τοῦ Κωστάκη τὸν ἐφίλησε. Οἱ ἄλλοι τοῦ ἔσφιξαν θερμὰ τὸ χέρι· καὶ ὅταν κατέβαινε τὴ σκάλα, ἡ Φρόσω, ἡ χαριτωμένη μικρούλα, ποὺ δὲν τοῦ εἶχε εἰπῆ τίποτε, τοῦ ἐφώνασε καὶ αὐτὴ ὑποπάνω:

«Γεωργάκη, Γεωργάκη! Σὲ εὐχαριστῶ ποὺ ἔσωσες τὸν ἀδελφό μου!»

18. Ἡ κότα ἔχει ... δόντια;

1

Μονάχος τώρα, γυρίζοντας στὸ σπίτι, ὁ Γεωργάκης ἐθυμήθηκε ἕναν ἄλλο του γυρισμό, τόσο ἀλλιώτικο! Ἐθυμήθηκε τὸ δρόμο ποὺ εἶχε κάμει ἀπὸ τὸ σχολεῖο ὡς τὸ σπίτι του καὶ ὡς τὸν ἀνεμόμυλο, ἐκεῖνο τὸ δειλινό, τὴν ἡμέρα ποὺ εὐρέθηκε στὸ βιβλίο του τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη, καὶ ἐπήγαινε νὰ εἰπῆ τοῦ πατέρα του πῶς τὸν ἐκατηγοροῦσαν γιὰ κλέπτη...

Σήμερα οἱ δρόμοι τῆς Καρυδιᾶς ἦσαν ἔρημοι. Οἱ ἄνθρωποι, μαζευμένοι στὰ σπίτια των, ἐτοιμάζοντο νὰ καθίσουν στὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Κάπου κάπου ἀπαντοῦσε κανέναν ἄνδρα ἢ κανένα παιδί, ποὺ ἔτρεχε νὰ προφθάση. Κάπου κάπου ἔβλεπε σὲ καμμιά θύρα καμμιά γριά ἢ σὲ κανένα παράθυρο κανένα κορίτσι.

Μὰ ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα, γνωστά του ἢ ἄγνωστα, τοῦ ἐφαίνοντο πῶς τὸν ἐκοίταζαν μὲ καλωσύνη.

Τοῦ ἐφαίνεται πῶς τὰ ἤξεραν ὅλα καὶ πῶς ἔλεγαν σιγὰ μεταξὺ των ἢ μὲ τὸ νοῦ των : «Νὰ τὸ παιδί πού ἐγλύτωσε χθὲς ἀπὸ τὶς φλόγες τὸν ἐχθρό του!»

Καὶ ὅπως τότε ἐπήγαινε σκυπτός καὶ θλιμμένος, γιατί τοῦ ἐφαίνεται πῶς ὅλοι τὸν ἔδειχναν μὲ τὸ δάκτυλο γιὰ κλέπτη, τώρα ἐπήγαινε μὲ τὸ μέτωπο ψηλά, ἑλαφρός, εὐτυχησμένος.

Καὶ ἐσυλλογίζετο : «Πῶς ἔρχονται καμμιὰ φορὰ τὰ πράγματα!... Ποιὸς θὰ μοῦ τὸ ἔλεγε, πῶς θὰ ἔκαμνα μιὰν ἡμέρα φίλο καὶ ἀδελφό... τὸν Κωστάκη!»

Γιατὶ ἐπίστευε ὀλόψυχα στὴ μετάνοια καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ σωσμένου. Δὲν ἤμποροῦσε νὰ εἶναι προσηγορητά, ψεύτικα, τὰ λόγια πού τοῦ εἶχε εἰπεῖ πρωτύτερα, μὲ τέτοια ὀρμὴ καὶ μὲ δακρυσμένα μάτια! Ἔβγαιναν μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του.

Τοῦ παιδιοῦ τοῦ εἶχε κάμει βέβαια μεγάλη ἐντύπωση ὁ κίνδυνός του στὴ φωτιά καὶ ἡ σωτηρία του ἀπὸ τὸ Γεωργάκη πού, ἐπειδὴ τὸν ἐχθρεύετο ὁ ἴδιος, τὸν ἐθεωροῦσε καὶ ἐχθρό του.

Αὐτὸ τοῦ εἶχε ἀναποδογυρίσει μονομιᾶς τὶς ιδέες πού εἶχε ὡς τότε καὶ ἀπὸ ἐχθρό, γεμᾶτο ζήλεια καὶ κακία, τὸν εἶχε κάμει φίλο, γεμᾶτο ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη.

Γι' αὐτό, προπάντων γι' αὐτὸ εἶχε τόση χαρὰ καὶ ἦτο εὐτυχησμένος σήμερα ὁ Γεωργάκης : Ὅχι γιατί τὸν ἐβοήθησε ἡ τύχη, γιατί τοῦ ἐδόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ κάμει μιὰ πράξη πού τοῦ τὴν ἐπαινοῦσε ὁλος ὁ κόσμος· παρὰ γιατί εἶχε κάμει φίλο καὶ ἀδελφὸ τὸν Κωστάκη.

Τοῦ ἐφαίνεται ἔτσι δυὸ φορές σωσμένος ὁ Κωστάκης : μιὰ ἀπὸ τὸν θάνατο πού τὸν ἐφοβέρισε, καὶ μιὰ ἀπὸ τὴν ἐχθρὰ ἐκείνη καὶ τὴν κακία πού τὸν ἐκρατοῦσε

τόσον καιρό. Δὲν εἶχε πιά μέσα του ἔχθρα, εἶχε φιλία. Δὲν εἶχε κακία, εἶχε καλωσύνη.

Εἶχε ἀλλάξει. Ἀπὸ κακὸς εἶχε γίνει καλός. Καὶ ὁ Γεωργάκης δὲν θὰ τὸν ἐλυπᾶτο πιά, ὅπως τότε πού ἀποροῦσε καὶ ἔλεγε μέσα του : «Μὰ γιατί νὰ εἶναι ἔτσι αὐτὸ τὸ παιδί ;» Τώρα θὰ ἠμποροῦσε καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷ μὲ τὴν καρδιά του.

2

Αὐτὰ ἐσυλλογίζετο, καθὼς ἔτρεχε εὐτυχισμένος πρὸς τὸ σπίτι πού τὸν ἐπερίμεναν.

Καὶ τί ὄμορφα, τί χαρούμενα πού τοῦ ἐφαίνοντο γύρω του ὅλα : Τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰ γιορτινά· τὰ πρόσωπα τῶν σπιτιῶν μὲ τὰ ἀνθοστόλιστα παρὰθυρα καὶ μπαλκόνια· ὁ ἀσυννέφιαστος οὐρανὸς μὲ τὸ λαμπρὸν ἥλιο· ἡ θάλασσα μὲ τὰ ἐλαφρὰ κυματάκια· τὰ δένδρα, οἱ πρασινάδες τῆς ἐξοχῆς, τὰ βουνά, τὸ μεγάλο βουνὸ μὲ τὴ χιονισμένη κορυφή καὶ ὁ λόφος μὲ τὸν ἀνεμόμυλο, πού ἀκίνητος στὴ γαλήνη ἐξεκουράζετο . . .

Εὐρῆκε τοὺς δικούς του καθισμένους στὸ τραπέζι· δὲν εἶχαν ὅμως ἀρχίσει ἀκόμη νὰ τρώγουν. Ἡ μητέρα μόλις ἐξένωνε τὴ σούπα, — μιὰ σούπα ἀχνιστή, παχειά, ἀπὸ τὸ ζουμί τῆς «παλιόκοτας», μὲ ρύζι καὶ αὐγολέμονο.

«Ἐλα λοιπόν», τοῦ ἐφώναξε ὁ πατέρας. «Λίγο ἔλειψε νὰ σοῦ κρεμάσωμε τὸ κουτάλι. Ἐ, καὶ πῶς τὰ ἐκαλοπέρασες στοῦ φίλου σου ;»

— «Ὁραῖα», ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης γελαστός. «Ἦθελαν νὰ μὲ κρατήσουν καὶ στὸ τραπέζι. Μὰ ἐπειδὴ σήμερα εἶναι Χριστούγεννα, μοῦ εἶπαν νὰ πάω αὔριο».

— «Νὰ πᾶς, παιδί μου, νὰ πᾶς. . . Σὲ ἐφίλευσαν βλέπω, καὶ κουραμπιέδες. . .»

— «Ναί, ἡ θεία τοῦ Κωστάκη μοῦ τοῦς ἔδωσε ὅταν

ἔφευγα· καὶ εἶναι ἴσια ἴσια ἐννιά! Θὰ φάγωμε ὄλοι ἀπὸ ἓνα καὶ θὰ περισσεύσῃ καὶ ἓνας».

— «Αὐτὸν θὰ τὸν φάγῃς ἐσύ, δεύτερο, γιὰ τὸν κόπο σου. Σοῦ ἀξίζει. Ἄλλο τίποτε;»

Ὁ Γεωργάκης ἐθυμήθηκε τὸ «δῶρο». Στὴν ἀρχὴ ἐδίστασε, μὰ ἔκρινε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ εἰπῇ· καὶ σὰν ἐκάθισε στὴ θέση του, εἶπε κοκκινίζοντας :

«Ὁ κύρ Ἡλίας ἤθελε νὰ μοῦ δώσῃ ἓνα χαρτί, μὰ δὲν τὸ ἐπῆρα».

— «Τί χαρτί;»

— «Ἐκατοστάρικο ἦτο;... Δὲν τὸ εἶδα καλά».

— «Δηλαδὴ μπορεῖ νὰ ἦτο καὶ πεντακοσάριο...»

— «Δὲν ξέρω».

— «Ἄς εἶναι. Ὅ,τι καὶ ἂν ἦτο, ἔκαμες πολὺ καλά πού δὲν τὸ ἐδέχθηκες. Εὖγε, παιδί μου! Ἄλλη μιὰ φορὰ εὖγε! Ἀλλιῶτικα θὰ ἐμίχραινες τὴν πράξῃ σου».

Ἄ, πῶς ἐχάρηκε ὁ Γεωργάκης ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ πατέρα του! Γιατὶ κάτι τέτοιο εἶχε στὸ νοῦ του καὶ αὐτός, πού δὲν ἐμποροῦσε ὅμως νὰ τὸ εἰπῇ ἔτσι καθαρά. Ναί, θὰ ἐμίχραινε τὴν πράξῃ του, ἂν ἐδέχετο τὰ λεπτά. Γιατὶ καθένας θὰ εἶχε τότε τὸ δικαίωμα νὰ εἰπῇ: «Τὸν εἶδες; Γιὰ τὰ λεπτά τὰ ἔκαμε ὄλα!»

ὦ, ἔκαμε πολὺ καλά πού δὲν ἐπῆρε τὸ χαρτί ἐκεῖνον· καὶ ἔκαμε πολὺ καλά πού τὸ εἶπε. Ἐπρεπε νὰ μάθουν ὄλοι, πῶς καὶ ὁ κύρ Ἡλίας, πού τὸν εἶχαν γιὰ φιλάργυρο, ἔκαμε σ' αὐτὴ τὴν περίσταση τὸ χρέος του· μὰ καὶ ὁ Γεωργάκης ἔκαμε τὸ δικό του.

Τὸ χρέος τοῦ ἐνὸς ἦτο κάτι νὰ δώσῃ. Τὸ χρέος τοῦ ἄλλου νὰ μὴ δεχθῇ χρήματα.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴ σούπα, ἔφαγαν καὶ τὴ βραστή κότα, πού καθὼς εἶχε εἰλεῖ καὶ ἡ κυρὰ Θύμιανα, δὲν ἐμασιέτο. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καλά. Μὰ τί τοὺς ἐπείραζε! Δόντια γερὰ εἶχαν, ὄρεξη δὲν τοὺς ἔλειπε καὶ ἡ χαρὰ σήμερα τοὺς ἐπλημμυροῦσε.

Ὁ Μπαρμπαθύμιος μάλιστα, γιὰ νὰ τοὺς κάμη νὰ γελάσουν, τοὺς ἐρώτησε, καθὼς ἔμασσοῦσε μὲ κόπο ἓνα κομμάτι:

«Ξέρετε, παιδιά, ἀπὸ τί γνωρίζεται ἡ νέα κότα ἀπὸ τὴ γριά;»

Δὲν ἀποκρίθηκε κανένας.

— «Ἄ, δὲν τὸ ξέρετε; Λοιπὸν ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ.

Ἀπὸ τὰ δόντια, παιδιά μου!»

— «Μπᾶ!» ἐφώνηξε ἡ Ἄννούλα. «Μὰ ἔχει δόντια ἡ κότα;»

— «Ἡ κότα ὄχι» ἀποκρίθηκε ὁ Μπαρμπαθύμιος, «ἔχω ὅμως ἐγὼ πού τὴν τρώγω!»

Τότε ἐκατάλαβαν τί ἤθελε νὰ εἰπῆ καὶ ἐγέλασαν πολὺ.

Ἔτσι μὲ γέλια καὶ μὲ χαρὲς ἐπέρασαν τὴν ἡμέρα των στὸ πτωχόσπιτο.

Τὸ ἀπόγευμα, οἱ φίλοι πού ἔμαθαν τί εἶχε κάμει ὁ Γεωργάκης, ἐπῆγαν νὰ τοὺς συγχαροῦν.

Ἄκουσε πάλι ἓνα σωρὸ ἐπαίνους τὸ καλὸ παιδί. Καὶ πάλι τὸν ἐστενοχώρησαν, καὶ πάλι τὸν ἀνάγκασαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ βγῆ στὸ περιβόλι γιὰ νὰ μὴν ἀκούη. Ἀλλὰ μὲ αὐτὸ δὲν ἐλιγότευσε ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία του.

Τὸ βράδυ, τὴν ὥρα πού ἐτοιμάζοντο νὰ πέσουν νὰ κοιμηθοῦν, ἄκουσε τὸν πατέρα του νὰ λέγῃ:

«Δόξα σοι ὁ Θεός! Ποτὲ δὲν ἐκάμαμε καλύτερα Χριστούγεννα. Καὶ τοῦ χρόνου, Θεέ μου!»

Ἐξαφνα, τὴ στιγμὴ πού θὰ τὸν ἔπαιρνε πιά ὁ ὕπνος, ὁ Γεωργάκης ἐθυμήθηκε κάτι ἄλλο.

«Νά, εἶπε μέσα του, ἡ ἱστορία τῆς γιαιγιᾶς! Ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, τὴ νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἀπὸ κακὸς ἔγινε καλός».

19. Τὸ ρολόγι.

1

Τὴν ἄλλην ἡμέρα, ὁ Γεωργάκης ἐπῆγε πάλι στὸ σπίτι τῆς θείας τοῦ Κωστάκη.

Ἡ θεία Διαμαντίνα ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατέρα του, χήρα μὲ τρία παιδιά. Ἐκεῖ ἔμενε προσωρινὰ ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ κῦρ Ἡλία.

Ἐ, δὲν ἦτο καὶ μεγάλη. Ὁ κῦρ Ἡλίας, ἡ γυναίκα του, ὁ Κωστάκης καὶ ἡ Φρόσω.

Εἶχε κάμει καὶ ἄλλα παιδιά, μὰ τοῦ ἐπέθαναν. Φυσικά, ἡ ἀγάπη του ὅλη εἶχε πέσει σ' ἐκεῖνα τὰ δυὸ πού τοῦ ἔμεναν.

Ὁ Κωστάκης εἶχε τὰ περισσότερα χάρδια, καὶ μάλιστα ἀφότου ἐκινδύνευσαν νὰ τὸν χάσουν καὶ αὐτὸν δυὸ φορές, μιὰ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια καὶ μιὰ ἀπὸ τὴ φωτιά.

Μὰ καὶ ἡ Φρόσω, σὰ μικρό, χαριτωμένο πλάσματάκι πού ἦτο, δὲν ἐχαδεύετο λιγώτερο. Τέλος πάντων καὶ τὰ δυὸ ἀδέλφια ἦσαν χαδεμένα, καὶ ὅ,τι ἤθελαν, ὅ,τι ἐπεθυμοῦσαν, τοὺς ἐγίνετο ἀμέσως· γιατί τὸ σπίτι των ἦτο πλούσιο, καὶ ὁ φιλάργυρος κῦρ Ἡλίας μόνο γιὰ τὰ ἀγαπημένα του παιδιά δὲν ἐλυπᾶτο νὰ ξοδεύη.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦτο καὶ τόσο γιὰ καλὸ των. Τὰ χάρδια χαλοῦν τὰ παιδιά. Ἡ Φρόσω ἦτο ἀκόμη μικρὴ καὶ δὲν τῆς ἐπαραφαίνετο. Ἐπειτα, αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶχε καὶ ἀπὸ φυσικὸ τῆς καλύτερη ψυχὴ. Μὰ ὁ Κωστάκης, πού ἦτο πιὸ μεγάλος, ἐφαίνετο ἀμέσως σὰν ἓνα παραχαδεμένο παιδί. Θὰ ἦτο πολὺ καλύτερος, ἂν δὲν εἶχε πατέρα πλούσιο, πού νὰ τρέμη γι' αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ κάμνη ὅλα του τὰ θελήματα...

Τὸ σπίτι τῆς θείας Διαμαντίνας ἦτο ἀρκετὰ μεγάλο, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὥστε νὰ χωρῆ καὶ τὴ μικρὴ οἰκογένεια τοῦ ἀδελφοῦ της. Ἔτσι ἀποφασίσθηκε νὰ βουλευθοῦν ἐκεῖ οἱ «καμμένοι» ὄσπου νὰ ξαναφτειάσουν τὸ σπίτι των. Γιατὶ τὰ ἄλλα δυὸ σπίτια, ποὺ εἶχαν στὴν Καρυδιά, ἦσαν νοικιασμένα, καὶ δὲν ἔμποροῦσαν βέβαια νὰ πετάξουν τοὺς νοικάρη-
δές των γιὰ νὰ καθίσουν αὐτοί.

Ἐπειτα, στὴ συμφορὰ ποὺ ἔπαθαν, εἶχαν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ συντροφιά καὶ βοήθεια. Οὔτε κάλτσες νὰ ἀλλάξουν δὲν εἶχαν! Ἔ, ἡ θεία θὰ τοὺς ἔδινε ἀπὸ ὄλα. Ὄσπου νὰ προμηθευθοῦν σιγὰ σιγὰ τὰ χρειαζούμενά των, ἓνα συγγενικὸ σπίτι, καλὰ ἐφωδιασμένο, σὰν τῆς θείας, τοὺς ἦτο ἀπαραίτητο γιὰ ἀποκούμβι, τὶς πρῶτες ἡμέρες μὰ καὶ κατόπι γιὰ λίγον καιρὸ.

Τὴν ἴδια θερμὴ ὑποδοχὴ ἔκαμαν πάλι τοῦ Γεωργάκη ὄλοι· καὶ ἐννοεῖται, πιδὸ πολὺ ἀπὸ ὄλους ὁ Κωστάκης. Τοῦ ξαναεῖπε τὰ ἴδια τὰ χθεσινά, τὸν ἐξαναβεβαίωσε πῶς θὰ τὸν εἶχε σ' ὄλη του τὴ ζωὴ φίλο καὶ ἀδελφό, καὶ ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης του, ἔβγαλε καὶ τοῦ ἐχάρισε ἓνα ὠραῖο ἀσημένιο ρολόγι.

«Πάρε το, τοῦ εἶπε, νὰ μὲ θυμᾶσαι κάθε φορὰ ποὺ θὰ βλέπης τὴν ὥρα καὶ νὰ λέγης: «Αὐτὸ μοῦ τὸ ἐχάρισε ὁ ἀγαπητὸς μου Κωστάκης!»

»Βλέπεις τί ὁμορφο ποὺ εἶναι; Ὁ ἐξάδελφός μου ὁ Τάκης (ἦτο ὁ μεγάλος γιὸς τῆς θείας Διαμαντίνας) τὸ ἀγόρασε τὶς προάλλες ποὺ ἐπῆγε στὴν πρωτεύουσα, γιὰ νὰ μοῦ τὸ χαρίσῃ τὴν Πρωτοχρονιά. Ἐγὼ ὅμως τὸ ἤξερα καί, θέλοντας νὰ σοῦ κάμω σήμερα ἓνα δῶρο, ἐπαράκαλεσα τὸν πατέρα μου νὰ μοῦ τὸ ἀγοράσῃ. Ἔ, δὲν πειράζει ὡς τὴν πρωτοχρονιά, ὁ Τάκης ἐμένα μοῦ παίρνει καὶ μοῦ χαρίζει τίποτε ἄλλο. Πάρε το τώρα σὺ! Ἄ, δὲν μπορεῖς νὰ μὴν τὸ πάρης, Γεωργάκη! θὰ τὰ χαλάσωμε!».

— «Πάρε το νά με θυμάσαι» τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης (σ. 121)

Ὁ Γεωργάκης στὴν ἀρχὴ ἐδίστασε, ἔπειτα ὁμως ἐσυλλογίσθηκε πῶς δὲν ἐμποροῦσε νὰ ἀρνηθῆ τὸ δῶρο. Ὁ Κωστάκης τοῦ τὸ ἐχάριζε μὲ τόση εὐχαρίστηση! Ἦτο δῶρο ἀπὸ φίλο... καὶ ἓνα ρολόγι τοῦ ἐχρειάζεται πόσο πολὺ!

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Λες και τὸ ἤξερε ὁ Κωστάκης, πῶς τὸ ὄνειρο τοῦ φίλου του ἦτο νὰ ἀποκτήσῃ ἓνα ρολόγι— ἄς ἦτο καὶ νικέλινο. Νὰ βλέπῃ μόνο τὴν ὥρα καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ρωτᾷ τοὺς διαβάτες ἢ στὰ μαγαζιά, ὅταν εἶχε νὰ πάῃ κάπου καὶ δὲν ἤξερε ἂν ἦτο ἀργὰ γιὰ νὰ τρέξῃ, ἢ νωρὶς γιὰ νὰ περπατῇ μὲ τὴν ἡσυχία του.

Οὔτε στὸ σπίτι του εἶχαν ρολόγι. Μόνο ἓνα μεγάλο, παλιό, μπρούτζινο, πὸν τὸ ἔλεγε «κρεμμύδα», εἶχε ὁ Χαράλαμπος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὅλο ἔλειπε, καὶ ἡ «κρεμμύδα» του δὲν ἐπήγαινε ποτὲ καλά. . .

Πόσες φορὲς ὁ καημένος ὁ Γεωργάκης, φεύγοντας πρωτὶ ἡ ἀπομεσήμερο ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὸ σχολεῖο, πὸν ἦτο τόσο μακριά, ἔτρεχε, ἔτρεχε στὸ δρόμο, μὲ τὴν ἰδέα πῶς ἦτο ἀργὰ καὶ δὲν θὰ ἐπρόφθανε τὸ κουδούνι. Καὶ μόνο σὰν ἔφθανε λαχανιασμένος στὴν πλατεῖα, ἔβλεπε στὸ μεγάλο ρολόγι τοῦ Δημαρχείου, πῶς ἡ ὥρα ἦτο παρὰ πέντε ἢ παρὰ δέκα, καὶ ἄδικα εἶχε κάμει ὅλο ἐκεῖνο τὸ τρέξιμο! . . .

Τώρα θὰ εἶχε τὸ ρολογάκι του στὴν τσέπη του! Ὅταν ἤθελε, ὅπου καὶ νὰ ἦτο, δὲν εἶχε παρὰ νὰ τὸ βγάλῃ καὶ νὰ κοιτάξῃ σὲ πιά θέσῃ, σὲ ποιὸν ἀριθμὸ εὐρίσκοντο οἱ δεῖκτες.

Τὸ ρολόγι τὸ ἤξερε καλά, ὁ Χαράλαμπος τοῦ τὸ εἶχε μάθει. Ὁ κοντὸς δείκτης ἔδειχνε τὶς ὥρες καὶ ὁ μακρὸς ἔδειχνε τὰ λεπτά. . . Ἦξερε ἀκόμη πῶς ἡ ὥρα ἔχει ἑξήντα λεπτά, ἢ μισὴ τριᾶντα, τὸ τέταρτο δεκαπέντε.

Ὅταν οἱ δυὸ δείκτες ἦσαν μαζί, ἐπάνω στὸ XII, ἡ ὥρα ἦτο δώδεκα, μεσημέρι ἢ μεσάνυκτα. Ὅταν ὁ κοντὸς δείκτης ἦτο ἐπάνω, ἀνάμεσα στὸ XII καὶ στὸ I, καὶ ὁ μικρὸς κάτω, στὸ VI, ἦτο δώδεκα καὶ μισή.

Πάντα λοιπόν ὁ Γεωργάκης θὰ ἤξερε τί ὥρα εἶναι καὶ θὰ τὰ ἐκανόνιζε ὅλα σύμφωνα μὲ τὴν ὥρα. Φθάνει μόνο νὰ ἐθυμᾶτο νὰ κουρδίξῃ τὸ ρολογάκι του κάθε μεσημέρι, ὅταν ἐκτυποῦσε ἡ καμπάνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

3

Ἄμέσως κιόλα τὸ ἀγάπησε ὁ Γεωργάκης, μόλις τὸ ἐπῆρε στὰ χέρια του ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Κωστάκη καὶ τὸ ἐκοίταξε λίγες στιγμές. Εἶδε μπροστὰ τὴν πλάκα μὲ τὸ κρύσταλλο, εἶδε πίσω τὸ γυαλιστερὸ ἀσημένιο καλάκι μὲ τὰ ὥραϊα σκαλίσματα. Εἶδε καὶ τὴν ὥρα, γιατί τὸ ρολόγι ἐδούλευε, ἔνδεκα καὶ εἴκοσι. Ἔπειτα τὸ ἔβαλε στὸ αὐτί του καὶ ἄκουσε τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο καὶ καθαρὸ τικ τὰκ ποὺ ἔκαμνε.

«Τὸ ἀκούεις;» τοῦ εἶπε ὁ Κωστάκης· «σὺν καμπάνα κουδουνίζει· εἶναι καλὸ ρολόγι, θὰ τὸ ἔχῃς χρόνια!»

«Τὸ βλέπω» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης· «καὶ σὲ εὐχαριστῶ πολὺ, πολὺ... Ναί, αὐτὸ μπορῶ νὰ τὸ δεχθῶ».

— «ᾠ, μὰ θὰ ἐλυπόμουν πολὺ ἂν δὲν τὸ ἔπαιρνες» ἐφώναξε ὁ Κωστάκης. «Δὲν θὰ σοῦ ἐξαναμιλοῦσα!»

Ὁ Γεωργάκης ἐχαμογέλασε.

«Πάλι;...» ἐψιθύρισε. «ᾠχι, ὄχι, ἡσύχασε... Νά, τὸ πῆρα, τὸ φυλάγω...»

Ἦτο εὐχαριστημένος ποὺ ἀλόκησε ἓνα ρολογάκι. Μὰ πιὸ εὐχαριστημένος ποῦ ἀλόκησε ἓνα φίλο.

Εἶχε βέβαια καὶ ἄλλους· ὅλα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν τὸ Γεωργάκη. Μὰ καταλάβαινε πῶς ὁ Κωστάκης θὰ τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιῶ, καὶ αὐτὸς θὰ ἐγίνετο ὁ καλύτερος φίλος του.

Ποιός; ὁ Κωστάκης!... Τί περίεργο.

20. Ἡ τιμωρία τοῦ Γιάννη.

1

Ὡσπου νὰ ἐτοιμασθῆ τὸ τραπέζι, οἱ δυὸ φίλοι ἐμιλοῦσαν μονάχοι στὸ ὑπνοδωμάτιο.

Ἡ θύρα ἦτο κλειστή. Μὰ συχνὰ τὴν ἀνοίγε μὲ ὄρμη ἢ Φρόσω, πότε γιὰ νὰ εἰπῆ, πότε γιὰ νὰ δείξῃ κάτι στὸν ἀδελφό της. Ἦτο ὁμως ὀλοφάνερο πῶς τὸ ἔκαμνε γιὰ νὰ βλέπῃ τὸ Γεωργάκη.

Τῆς εἶχε κάμει ἐντύπωση τῆς μικρούλας τὸ μεγάλο αὐτὸ παιδί, τὸ ξανθό, μὲ τὰ γαλανὰ μάτια. Δὲν ἔμοιαζε καθόλου τοῦ Κωστάκη πού ἦτο κοντός, μικροκαμωμένος καὶ μελαχροινός.

Προπάντων τὸ μεγάλο παιδί τῆς ἐφαίνεται καλό, βολικό. Τὸ ἐπλησίαζε, τὸ ἐκοίταζε στὰ μάτια καὶ τοῦ ἐμιλοῦσε μὲ ἀφοβία, μὲ ἐμπιστοσύνη, σὰ νὰ τὸ ἐγνώριζε ἀφότου ἐγεννήθηκε.

«Ἐχεις καὶ σὺ ἀδελφή;» τὸν ἐρώτησε μιὰ στιγμή.

— «Ἐχω... δυὸ μάλιστα...» τῆς ἀποκρίθηκε.

— «Δυό; Ἀκόμη καλύτερα !... Καὶ πῶς τὶς λέγουν;»

— «Τὴ μιὰ Ἀννούλα, τὴν ἄλλη Ρηνούλα».

— «Καὶ πόσο μεγάλες εἶναι;»

— «Ἡ Ἀννούλα εἶναι δώδεκα χρονῶν, ἡ Ρηνούλα εἶναι σὰν καὶ σένα».

— «Τὴν ἀγαπᾷς τὴ Ρηνούλα;»

— «Πῶς; τὴν ἀδελφή μου δὲν θὰ ἀγαπῶ;»

— «Ὡπως ὁ Κωστάκης ἀγαπᾷ ἐμένα;»

— «Ναί, ἔτσι, ἀπαράλλακτα».

— «Νὰ σοῦ εἰπῶ. Θὰ φέρῃς ἐδῶ καμμιὰν ἡμέρα καὶ τὴ Ρηνούλα, νὰ τὴν ἰδῶ καὶ ἐγώ;»

— «Οὐφ, Φρόσω», ἐφώνησε ὁ Κωστάκης, «ἄφησέ
ἠφιλοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μας πιά, ἔχομε ὀμιλία. Ναί, καμμιά ἡμέρα θὰ σοῦ τὴν φέρη. Φύγε».

Ἡ μικρὴ ἐβγῆξε, μὰ σὲ λίγο ἐξαναγύρισε.

«Κωστάκη!» εἶπε. «Τὸ τραπέζι ἐτοιμάζεται. Ἐτοιμάσου καὶ σύ!»

Αὐτὴ ἦτο ἡ πρόφαση, γιατί ἀμέσως ἐγύρισε στὸ Γεωργάκη.

«Πεινᾶς;» τὸν ἐρώτησε.

— «Λιγάκι...».

— «Ἐγὼ πεινῶ πολὺ!... Νὰ σοῦ εἰπῶ, σοῦ ἀρέσουν τὰ μακαρόνια μὲ κιμά;»

— «Πολύ».

— «Δὲν ἔχομε σήμερα. Ὅταν ὁμως ἔλθης ξανά, θὰ εἰπῶ τῆς θείας νὰ κάμη μακαρόνια μὲ κιμά. Μὰ θὰ ἔλθης ξανά;»

Ὁ Γεωργάκης ἐγέλασε χωρὶς νὰ τῆς ἀπαντήση.

«Ἄ! πρέπει νὰ ἔλθης» τοῦ ἐφώνηξε. «Πρέπει νὰ ἔρχεσαι κάθε ἡμέρα ἐσὺ πὺν ἔσωσες τὸν ἀδελφὸ μου!»

«Οὐφ, Φρόσω!» ἐφώνηξε πάλι ὁ Κωστάκης. «Ἄφησέ μας, σοῦ εἶπα! Πήγαινε, στὸ τραπέζι, ὕστερα μᾶς τὰ λέγεις».

2

Ὅταν ἔφυγε ἡ μικρὴ, ἐγύρισε στὸ φίλο του :

«Περίεργο πρᾶγμα, τοῦ εἶπε, πῶς σὲ ἀγαποῦν ἐσένα καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ! Ἐμένα δὲν μὲ ἀγαπᾶ κανένας!»

— «Δὲν πιστεύω» ἀποκρίθηκε ὁ Γεωργάκης. «Ἐγὼ βλέπω πῶς ὅλοι οἱ δικοί σου σὲ ἀγαποῦν».

— «Ναί, οἱ δικοί μου μπορεῖ νὰ μὲ ἀγαποῦν. Οἱ ξένοι ὁμως; Δὲν ἔχω σχεδὸν οὔτε ἓνα φίλο!»

— «Δὲν ξέρω. Ἐγὼ ὁμως εἶμαι φίλος σου καὶ σὲ ἀγαπῶ».

— «Ναί, ἀφοῦ σὲ ἀγάπησα καὶ ἐγώ, σὲ ἔκαμα φίλο!»

— «Τότε ἀγάπησε καὶ τοὺς ἄλλους. Ὅποιον θέλεις νὰ τὸν ἔχῃς φίλο, ἀγάπα τον ἐσύ. Αὐτὸς εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος».

Ὁ Κωστάκης ἔμεινε λίγες στιγμὲς συλλογισμένος.

«Ἀλήθεια», εἶπε ὕστερα, «θυμᾶσαι τί μᾶς εἶπε ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ δάσκαλος στὴν ἐκδρομὴ, ποὺ ἀκούσαμε τὸν ἀντίλαλο τῆς σπηλιάς;»

— «Ναί. Ὅπως μιλῆσης ἔτσι θὰ σοῦ μιλήσουν, ὅπως φερθῆς ἔτσι θὰ σοῦ φερθοῦν. Ἄν θέλῃς λοιπὸν νὰ σὲ ἀγαποῦν, ἀγάπα.»

— «Τώρα βλέπω πόσο εἶναι ἀληθινό», ἐψιθύρισε ὁ Κωστάκης.

— «Ἡ γιαγιά μου, μάλιστα», ἐξακολούθησε ὁ Γεωργάκης, «μᾶς λέγει συχνὰ καὶ γιὰ τὸν ἀντίλαλο τοῦ πηγαδιοῦ. Εἶναι μιὰ παροιμία :

Μὴν πῆς «μπὰ» τοῦ πηγαδιοῦ,

Γιὰ νὰ μὴν ἀκούσης «μού»!

»Καὶ ξέρεις πῶς ἐβγῆκε αὐτὴ ἡ παροιμία; Ἄκουσε :

»Μιὰ φορὰ—μᾶς εἶπε ἡ γιαγιά—ἓνα παιδάκι, στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ του, ἐδιασκέδαζε μὲ τὸν ἀντίλαλο τοῦ πηγαδιοῦ : «Ἄ!» τοῦ ἐφώναζε ἀπὸ ἐπάνω, «ἄο!» τοῦ ἀπαντοῦσε ἀπὸ κάτω τὸ πηγάδι. «Μπά!» τοῦ ἐφώναζε ὁ μικρός· «μπάο!» τοῦ ἀπαντοῦσε τὸ πηγάδι.

»Ὁ παπποῦς, ποὺ ἐστέκετο στὴ θύρα καὶ ἔβλεπε αὐτὸ τὸ παιγνίδι, τοῦ εἶπε :

«Ἀκούεις; Ὅτι τοῦ εἶπῃς σοῦ λέγει».

»Τὴν ἄλλη ἡμέρα, τὸ παιδί ἐπαραπονέθηκε στὸν παπποῦ του, πῶς ἓνα ἄλλο παιδί, ἓνα ξένο κακὸ παιδί, τοῦ ἐμίλησε ἄσχημα.

— «Καὶ τί σοῦ εἶπε;» τὸν ἐρώτησε ὁ παπποῦς.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

— «Μοῦ εἶπε: κακόπαιδο!»

— «Μὰ ἔτσι, χωρὶς ἐσὺ νὰ τοῦ μιλήσης καθόλου;

— «Καθόλου! μόνο τὴν ὥρα ποῦ ἐπερνοῦσε, καθὼς τὸ εἶδα σκονισμένο καὶ λερωμένο, τοῦ ἐφώναξα: Φύγε, παλιόπαιδο!»

— «Ἄ, ἔτσι;» ἐφώναξε ὁ παπποῦς. «Μὰ σὺ λοιπὸν πρῶτος τοῦ ἐμίλησες ἄσχημα. Τὸ εἶπες παλιόπαιδο καὶ σὲ εἶπε κακόπαιδο. Τοῦ εἶπες «μπὰ» καὶ σοῦ εἶπε «μπού», σὰν τὸ πηγάδι. Ἔ, παιδί μου! Μὴν εἰπῆς «μπὰ» τοῦ πηγαδιοῦ γιὰ νὰ μὴν ἀκούσης «μπού!»

— «Σωστὸ» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, πάντα συλλογισμένος. «Ἄκουσες ὅμως τί σοῦ εἶπε πρωτύτερα ἢ Φρόσω; Πρέπει νὰ ἔρχεσαι κάθε ἡμέρα. Θὰ ἔρχεσαι, ναί;... Ἔρχου τώρα σὺ, καὶ ἀργότερα, σὲ λίγες ἡμέρες ποῦ θὰ βγαίνω ἔξω, τότε θὰ ἔρχωμαι στὸ σπίτι σου καὶ ἐγώ».

— «Μά... θὰ σὲ ἀφήνη ὁ πατέρας σου;»

— «Γιατὶ νὰ μὴ μὲ ἀφήνη; Πῶς σὲ ἀφήνει ἐσένα ὁ δικός σου καὶ ἔρχεσαι ἐδῶ;...»

— «Μά... ξέρεις... τὸ σπίτι μας δὲν εἶναι σὰν τὸ δικό σας. Εἶναι πτωχικό».

— «Μπά! καὶ τί πειράζει! Περιβόλι δὲν ἔχει; αὐλή δὲν ἔχει;»

— «Ἦ, αὐλή ἔχει καὶ μεγάλη; Ἔχει καὶ περιβολάκι ἀπὸ πίσω, μὲ δένδρα καὶ μὲ λαχανικά».

— «Ἦραϊα! ἐκεῖ ἔξω θὰ παίζουμε. Θὰ ἔχη γλυκάνει κιόλα ὁ καιρός. Γιατὶ ὅσο κάμνει αὐτὴ τὴν παγωνιά, δὲν θὰ μὲ ἀφήσουν βέβαια νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ σπίτι».

Καὶ ὁ Κωστάκης ἀναστέναξε.

«Ἐννοια σου» τοῦ εἶπε τότε ὁ Γεωργάκης «καὶ ἐγὼ θὰ ἔρχωμαι ὅσο βαστοῦν οἱ διακοπές, θὰ ἔρχωμαι συχνά, ἂν θέλῃς, νὰ μελετοῦμε καὶ μαζὶ. Μελετᾶς καθόλου, τώρα ποῦ εἶσαι καλά;»

— «Ίσα ἴσα, τώρα εἶχα σκοπὸ νὰ ἀρχίσω», ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης, «μὰ ποῦ! Δὲν μοῦ ἔμεινε οὔτε βιβλίο, οὔτε τετράδιο. Ὅλα μοῦ ἐκάηκαν... Ἄς εἶναι, θὰ πάρω καινούργια. Μὰ τὸ κακὸ εἶναι ποὺ μὲ τὴν ἀρρώστια μου ἔχω μείνει πίσω πολὺ».

— «Ναί... ἔλειψες τόσες ἡμέρες...

— «Νὰ εἰποῦμε τὴν ἀλήθεια, στὰ μαθήματα καὶ ἀπὸ πρὶν δὲν ἐπήγαινα τόσο καλά... Φοβοῦμαι, Γεωργάκη, πῶς δὲν θὰ προβιβασθῶ ἐφέτος...»

— «Ἄ, ὄχι, μὴν τὸ λέγης! Φθάνει νὰ θέλῃς καὶ ἔχεις καιρό. Δεκέμβρης εἶναι ἀκόμη. Ὡς τὸν Ἰούνιο εἶναι ἕξι μῆνες· ἀκόμη δὲν ἀρχίσαμε, πές. Ἐννοια σου, Κωστάκη, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω. Θὰ μελετοῦμε μαζί, θὰ σοῦ τὰ ἐξηγῶ. Ἐγὼ δὲν ἔχασα κανένα μάθημα καὶ τὰ ξέρω. Ἄν' θέλῃς καὶ ἀπὸ αὔριο ἀρχίζομε. Φέρνω ἐγὼ τὰ βιβλία μου ἀπὸ τὸ σπίτι».

— «Ναί! Τὶ καλὸς ποὺ εἶσαι, Γεωργάκη! Ναί, νὰ ἀρχίσωμε ἀπὸ αὔριο. Δὲν θὰ ξαναπᾶμε στὸ σχολεῖο παρὰ ὕστερα ἀπὸ τοῦ Ἀϊ-Γιάννη».

— «Σύμφωνοι!»

Ἄνοιξε πάλι ἡ θύρα καὶ ἐμπῆκε ἡ Φρόσω χαρούμενη:

«Ἐλάτε!» ἐφώνησε. «Θὰ καθίσωμε στὸ τραπέζι».

— «Ἀλήθεια τὸ λέγεις;» τὴν ἐρώτησε ὁ ἀδελφός της. «Ἡ ἐβιάσθηκες πάλι γιὰ νὰ ἰδῆς τὸ Γεωργάκη;»

Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἐμπῆκε στὸ δωμάτιο καὶ ὁ κύριος Ἡλίας, γιὰ νὰ πάρη τὰ παιδιά στὴν τραπεζαρία.

«Πατέρα, πατέρα!» τοῦ ἐφώνησε ὁ Κωστάκης. «Ἐέρεις τί; Ὁ Γεωργάκης θὰ ἔρχεται καὶ θὰ μελετοῦμε μαζί. Δὲν θὰ μείνω ἐφέτος στὴν ἴδια τάξη!»

Στὸ τραπέζι ὁ κύρ Ἡλίας ἔδωσε τὴν εἶδησι: «Τὸν εὐρήκαμε ἐπιτέλους, τὸν ἐτσακώσαμε!»

— «Ποιόν;» ἐρώτησε ὁ Κωστάκης.

— «Τὸ Γιάννη, τὸν προκομένο... πού τὸν ἄφησα νὰ σὲ φυλάγῃ καὶ τὸ ἔκαμε ρόιδο!»

— «Ποῦ; ποῦ ἦτο κρυμμένος;»

— «Στῆς μητέρας του· ποῦ ἄλλοῦ; Ἐπῆγα τὸ πρῶτ στα Καμίνια καὶ τὸν ἐξετρούπωσα... Τὸν ἐξεγέλασα πῶς δὲν θὰ τὸν πειράξω, ἀφοῦ ἐγλύτωσες ἐσὺ, καὶ τὸν ἔκαμα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ. Μὰ θὰ φάγῃ ξύλο πού θὰ βάλῃ καὶ στὴν τσέπη του! Θὰ τὸν δέρονω κάθε ἡμέρα ὥσπου νὰ ξανακτισθῇ τὸ σπίτι!»

— «Καὶ ποῦ εἶναι τώρα;»

— «Κάτω στὸ ὑπόγειο τὸν ἔκλεισα. Τί ἔπαθα καὶ τί ἐπῆγα νὰ πάθω ἐξαιτίας του!»

ἽΟλοι ἦσαν μὲ τὴ γνώμη τοῦ κύρ Ἡλία. Ὁ Γιάννης ἔφταιξε καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ.

ἽΟχι βέβαια νὰ δέρονται κάθε ἡμέρα ὥσπου νὰ ξανακτισθῇ τὸ σπίτι—ὁ κύρ Ἡλίας στὸ θυμό του τὰ ἐπαράλεγε—μὰ ἔπρεπε νὰ φάγῃ ἓνα ξύλο πού νὰ τὸ θυμᾶται, καὶ νὰ μείνῃ καὶ δυὸ τρεῖς ἡμέρες στὸ ὑπόγειο, μὲ ψωμί καὶ μὲ νερό.

Μὰ ὁ Γεωργάκης ἀγανάκτησε ἀκούοντας αὐτὰ τὰ σχέδια, καὶ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἔχῃ ἰδῆ ποτέ του, τὸ ἐλυπήθηκε τὸ δυστυχημένο παιδί, πού ἐτοιμάζοντο νὰ τὸ τιμωρήσουν τόσο αὐστηρά.

«Πόσω χρονῶν εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης;» ἐρώτησε.

— «Μὰ στὴν ἡλικία σας» ἀποκρίθηκε ἡ μητέρα τοῦ Κωστάκη. «Λίγο μικρότερος».

ἽΟ Γεωργάκης ἔμεινε συλλογισμένος.

Τὸ παιδὶ ἐκεῖνο ἦτο μικρότερο... Ἐξαιτίας του εἶχε γίνει ἓνα κακό, πού ἂν ἦτο πιὸ πιστὸς στὸ χρέος του, ἠμποροῦσε ἴσως καὶ νὰ τὸ προλάβῃ. Μὰ τὸ ἔκαμε ἐξεπίτηδες; Τὸ ἠθέλησε; Τὸ ἐφαντάσθηκε κἀν;

Ἦχι, βέβαια, καὶ τὸ κάτω κάτω, εἶχε φύγει γιὰ νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησιά, ὄχι γιὰ νὰ παίξῃ... Χριστούγεννα! Ἄκουε τὶς καμπάνες· ἔβλεπε τὸν κόσμον. Δὲν ἠμπόρεσε νὰ βαστάξῃ... Ἐφταιξε τάχα τόσο πολὺ;

Ὁ Γεωργάκης ἐδίστασε κάμποσο. Ἦτο ἴσως πολὺ τολμηρὸ αὐτὸ πού ἠθέλε τὴν ὥρα νὰ κάμῃ. Μὰ τὸ ἀποφάσισε. Καὶ ἔξαφνα, ἐνῶ εἶχαν παύσει πιά νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ Γιάννη, εἶπε θαρρετά:

«Κύρ Ἡλία, θὰ μοῦ ἔκαμνες, ἂν σοῦ ἐζητοῦσα, μιὰ μικρὴ χάρις;»

— «Ἀκοῦς ἐκεῖ! ἐφώνησε φαιδρὰ ὁ κύρ Ἡλίας. «Καὶ ρωτᾷς; Ἔλα ζήτησέ μου καὶ σὺ κατιτί! Νὰ εὐχαριστηθῶ καὶ ἐγώ, νὰ σὲ εὐχαριστήσω καὶ σένα! Ἦχι νὰ σοῦ κάμνω ἓνα δῶρο καὶ νὰ μοῦ τὸ δίνης πίσω, ἀκατάδεκτε! Ἔλα, λέγε μου γρήγορα, τί θέλεις;»

— «Κάτι, πού δὲν θὰ σᾶς κωστήσῃ τίποτε...»

— «Δηλαδή;»

— «Νά, νὰ συχωρέσετε τὸ Γιάννη!»

Ὁ κύρ Ἡλίας ἐκατσούφιασε. Αὐτὸ ἦτο; Μὰ πρὶν ἀποκριθῆ τίποτε αὐτός, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ ὁ Κωστάκης:

«Ναί, ναί, πατέρα! Νὰ τὸν συχωρέσης. Ἄφοῦ τὸ θέλει ὁ Γεωργάκης, πρέπει. Τὸ θέλω καὶ ἐγώ. Νὰ τὸν συχωρέσωμε καὶ δὲν θὰ τὸ ξανακάμῃ!... Ναί, ναί!...»

Μὰ καὶ ἡ μικρὴ Φρόσω, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Γεωργάκη, ἐσυμφώνησε καὶ αὐτή.

«Ναί, πατεράκη!» εἶπε. «Νὰ μὴν τὸν δέρονῃς ὥσπου νὰ κτισθῆ τὸ σπίτι!... Θὰ πεθάνῃ ὁ καημένος!...»

Οἱ ἄλλοι ὄλοι ἐγέλασαν. Θέλοντας καὶ μὴ, ἐγέλασε καὶ ὁ κὺρ Ἥλιος.

«Τὴν ἔπαθα!» εἶπε. «Ὑποσχέθηκα νὰ τοῦ τὸ κάμω πρὶν μάθω τί θὰ μοῦ ζητήσῃ. Μὰ ποῦ νὰ φαντασθῶ!.. Τώρα πάει ἄς ἔχῃ χάρη... Γεωργάκη, ὁ Γιάννης θὰ συχωρεθῆ».

Ἔτσι ὁ πτωχὸς ὁ Γιάννης ἐξώφλησε μόνο μὲ τὸ φόβο.

Τὴν ἴδια ὥρα τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ ὑπόγειο καὶ τοῦ εἶπαν πῶς γιὰ ἀγάπη τοῦ Γεωργάκη, ποῦ ἐγλύτωσε τὸν Κωστάκη, τὸν ἐσυχωροῦσαν... Μόνο νὰ μὴν τὸ ξανακάμῃ.

«Καὶ πότε νὰ τὸ ξανακάμω;» ἐφώνησε κλαίοντας ἀπὸ τὴ χαρὰ του ὁ μικρὸς ὑπηρέτης. «Κάθε ἡμέρα δὲν εἶναι Χριστούγεννα, καὶ κάθε χρόνο, τὰ Χριστούγεννα δὲν θὰ ἀρρωσταίνει ὁ κύριος Κωστάκης, γιὰ νὰ μὲ ἀφήνετε μέσα νὰ τὸν φυλάγω!...»

Ὁ κακόμοιρος! Ἐνόμιζε πῶς τοῦ ἐζητοῦσαν νὰ μὴν ξανακάμῃ τὸ ἴδιο, ἔτσι ὅπως ἔγινε ἐκείνη τὴ νύκτα. Ἐνῶ δὲν τοῦ ἐζητοῦσαν παρὰ νὰ κάμῃ πάντα ὅπως τοῦ ἔλεγαν καὶ νὰ εἶναι στὸ χρέος του πιστός.

21. Τὰ τελευταῖα κάλανδα τοῦ Γεωργάκη.

1

Τὰ δυὸ παιδιά ἔκαμαν ὅπως εἶπαν.

Κάθε ἡμέρα ὁ Γεωργάκης ἐπήγαινε καὶ εὔρισκε τὸ φίλο του. Ἐμιλοῦσαν, ἔπαιζαν, ἀλλὰ ἐδιάβαζαν καὶ τὰ μαθήματά των. Στὰ παιχνίδια των ἀνακατεύετο καὶ ἡ μικρὴ Φρόσφω γελαστὴ πάντα, ζωηρῶς, γαροῦμένη κα

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

φλύαρη σάν τὸ πουλάκι. Μὰ ὅταν ἐδιάβαζαν, τὴν ἔβγαζαν ἔξω καὶ ἐκλείδωναν καὶ τὴ θύρα γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἐνοχλῇ. Αὐτὸ τῆς ἐκακοφαίνεταιο.

«Καλά, κακοί» τοὺς ἐφώναζε ἀπέξω. «Καλά, κακοί!»

Καὶ κάθε λίγο καὶ λιγάκι ἐπήγαινε καὶ τοὺς ἐκτυποῦσε.

«Ἔ!... ἀκόμη αὐτὸ τὸ μάθημα;... Φθάνει σας πιά γιὰ σήμερα. Δὲν θὰ γίνετε ξεφτέρια σὲ μιὰ ἡμέρα!...»

Νὰ εἰποῦμε τὴν ἀλήθεια, πολλὲς φορὲς ὁ Κωστάκης ἦτο μὲ τὴ γνώμη τῆς Φρόσως· νὰ ἀφήσουν τὸ μάθημα καὶ νὰ ξαναρχίσουν τὸ παιχνίδι... Μὰ ὁ Γεωργάκης δὲν ἄφηνε.

«Ἀκόμη λίγο, Κωστάκη μου», τοῦ ἔλεγε... «Νά, ὡς ἐκεῖ θὰ διαβάσωμε, καὶ αὔριο πάλι...»

Καὶ μὲ τὸν τρόπο του τὸν ἐκατάφερνε. Ἔτσι ὁ Κωστάκης, μὲ τὴ συντροφιά, μὲ τὴν βοήθεια, μὲ τὴν ὁδηγία, ἐσυνήθισε σιγὰ σιγὰ νὰ διαβάξῃ ὅσο δὲν ἐδιάβαζε πρῶτύτερα ποτέ του. Ὁ κὺρ Ἡλίας, πού τὸ ἔβλεπε αὐτό, ἐσυλλογίζετο καμμιά φορὰ μόνος του:

«Χμ! αὐτὸς ὁ Γεωργάκης δὲν τὸν ἐγλύτωσε τὸ γιό μου μόνο ἀπὸ τὴ φωτιά!...»

2

Ὅσῳ ἀκόμη δὲν ἔβγαινε ἔξω ὁ Κωστάκης, γιὰτὸ χειμῶνας ἦτο πολὺ δυνατός. Ἐπῆσαν καὶ χιόνια ἀφθονα, πού ἐβάσταξαν ἄλυωτα δυὸ ἡμέρες. Σπάνιο πρᾶγμα γιὰ τὴν παραθαλάσσια Καρυδιά.

Τί ὁμορφο ὁμως πού ἦτο νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ χωριό, ἔτσι χιονισμένο ὅλο, σάν κρουκουλωμένο μὲ ἓνα ἄσπρο σεντόνι.

Λὲς καὶ κάποια νεράϊδα τὸ εἶχε ἀγγίξει μὲ τὸ μαγικό

της ραβδί, ὅπως στὰ παραμύθια, καὶ τὸ εἶχε μεταμορφώσει.

Τὴν πρώτη ἡμέρα ποὺ ἐχιόνισε πυκνά, ἢ κυρὰ Θύμιανα δὲν ἄφησε τὸ γιό της νὰ πάη στοῦ Κωστάκη. Τὴ δεύτερη ὅμως ποὺ ἐσταμάτησε τὸ χιόνι, τὸν ἄφησε. Ὁ Γεωργάκης ἔκαμε τότε ἕναν ὥραϊο περίπατο μέσα στὰ χιόνια.

Ἐπαιξε στὸ δρόμο χιονιές, εἶδε καὶ τὸν χιονάνθρωπο ποὺ εἶχαν κάμει στὴν πλατεῖα κάτι μεγάλα παιδιά· καὶ ὅταν ἐπῆγε στοῦ φίλου του, ποὺ τὸν εὗρηκε περὶλυπο νὰ κοιτάζῃ τὰ χιόνια πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια, τοῦ ἐδιηγῆθηκε ὅλα ὅσα εἶχε ἰδεῖ αὐτὸς ἔξω καὶ τὸν ἐδιασκέδασε.

Ἦστερα ἀπὸ τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο χιόνι, ὁ χειμῶνας ἐξεθύμανε καὶ ὁ καιρὸς ἄρχισε νὰ γλυκαίνει. Ἐκαμνε ἀκόμη τὸ βράδυ παγωνιά, ἀλλὰ τὴν ἡμέρα ὁ οὐρανὸς δὲν εἶχε οὔτε ἕνα συννεφάκι· ὁ ἥλιος ἐφώτιζε χλιαρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἔλαμπε ἀκίνητη σὰ γυαλί, γιὰτὶ δὲν ἐφυσοῦσε καθόλου.

«Κωστάκη», ἔλεγε ὁ Γεωργάκης τοῦ φίλου του, «σήμερα, ὅσπου νὰ ἔλθω ἐδῶ, ἐξεστάθηκα. Γρήγορα, μοῦ φαίνεται, θὰ εἰπῇ ὁ γιατρὸς νὰ σὲ ἀφήσουν νὰ βγῆς!»

Καὶ ἀλήθεια ὁ γιατρὸς, ὁ κ. Πελοπίδας, ποὺ ἐπῆγε πάλι μιὰ ἡμέρα καὶ ἐξέτασε τὸν ἄρρωστό του, τὸν εὗρηκε ἀρκετὰ δυναμωμένο καὶ εἶπε, πῶς ἂν ἐξακολουθοῦσαν ἐκεῖνες οἱ λιακάδες, θὰ ἠμποροῦσε νὰ βγῇ ὡς τὰ Φῶτα.

Φαντασθῆτε πιὰ τὴ χαρὰ τοῦ Κωστάκη, ποὺ εἶχε παραπάνω ἀπὸ μῆνα κλεισμένος, φυλακισμένος σπίτι!

«Ὅλο αὐτὸν τὸν καιρό», ἔλεγε «δὲν ἐβγῆκα ἔξω παρὰ μιὰ μόνο φορά: τὴ νύκτα τῆς φωτιάς. Ἀλλὰ πῶς; λιγοθυμισμένος, κρεμασμένος ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ . . . γιὰ νὰ ἀλλάξω φυλακή!»

— «Τέτοιο βγάλσιμο νὰ μὴ σοῦ τὸ ξαναδώσῃ ὁ Θεός, παιδί μου», εὐχίθηκε ἡ μητέρα του.

3

Τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς, μιὰν ὥραία ἡμέρα, ὁ Γεωργάκης ἐπῆγε πάλι στοῦ φίλου του, ἀλλ' ὄχι μονάχος. Εἶχε μαζί του καὶ τὰ δυὸ ἐκεῖνα γειτονόπουλα, τὸ Βαγγέλη καὶ τὸ Σπύρο, ποὺ τὸν ἐσυνόδευαν ὅταν ἔλεγε τὰ κάλανδα. Ἀνέβηκε, ἐστάθηκε στὸ κεφαλόσκαλο καὶ ἐρώτησε δυνατά:

«Νὰ τὰ εἰποῦμε;»

— «Μπά, μπά!» ἐφώναξαν ἀμέσως ὅλοι καὶ ἐπετάχθηκαν ἔξω στὸ διάδρομο, πρώτη πρώτη ἡ Φρόσω. «Ὁ Γεωργάκης ἦλθε νὰ μᾶς εἰπῇ τὰ κάλανδα!... Ναί, ναί, νὰ μᾶς τὰ εἰπῆτε!... Ἐμπρός!»

Ἄρχισε ἡ φουσαριόμικα τοῦ Βαγγέλη νὰ μουγκρίζῃ, ἄρχισε μαζί τὸ τρίγωνο τοῦ Σπύρου νὰ κουδουνίζει, ἄρχισε καὶ ὁ Γεωργάκης μὲ τὴ γλυκειά του τὴ φωνὴ νὰ τραγουδᾷ.

Ἄρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά κι ἀρχὴ τοῦ Γεναρίου,
αὔριο ξημερώνεται τοῦ Ἀγίου Βασιλείου.

Σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι πούρθαμε, πέτρα νὰ μὴ ραῖση,
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσει.

.

Ὁ κύρ Ἡλίας ἦτο ἐκεῖ, καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὰ κάλανδα, εἶπε στὰ παιδιά φαιδρά:

«Γιὰ κοπιάστε τώρα παραμέσα, νὰ σᾶς ἰδοῦμε καλύτερα».

Τὰ παιδιά ἐμπῆκαν παραμέσα καὶ ὅλοι οἱ σπιτικοὶ τὰ ἐτριγύρισαν.

«Ἐ!» τὰ ἐρώτησε τότε ὁ κύρ Ἡλίας, «τὰ λεπτά ποὺ μαζεύετε ἀπὸ τὰ κάλανδα, τί τὰ κάμνετε;»

— « Τὰ μοιραζόμαστε! » ἀποκριθῆκε ὁ μικρὸς Σπύρος.

— « Ὠραῖα! » ἐφώνηξε ὁ κὺρ Ἡλίας. « Ὅριστε

« Ἐσύ, Γεωργάκη, πάρε αὐτὸ χωριστά, ὅλο δικό σου! » (σελ. 136).

λοιπὸν τρία πεντόδραγμα, νὰ τὰ μοιρασθῆτε. Μὰ ἐσύ, Γεωργάκη, πὺ ἐτραγούδησες, πάρε αὐτὸ χωριστά, ὅλο δικό σου! »

Καὶ τοῦ ἔβαλε στὸ χέρι ἓνα ἑκατοστάριχο.

Ὁ Γεωργάκης ἔκαμε πάλι νὰ μὴν τὸ πάρη, ἀλλὰ ἔβαλαν τὶς φωνῆς ὅλοι :

« Ἄ, ἄ, ἄ ; Εἶναι γιὰ τὰ κάλανδα, πάρτο ! »

« Πάρτο τώρα καὶ μὴ ντρέπεσαι ! » τοῦ ἐφώναξε καὶ ἡ Φρόσω.

« Ἄ, δὲν ἔχει », τοῦ εἶπε καὶ ὁ κὺρ Ἡλίας. « Τὴν ἄλλη φορά, δὲν μοῦ εἶπες σὺ ὁ ἴδιος πῶς ὅταν λέγῃς τὰ κάλανδα, παίρνεις λεπτὰ ; Λοιπὸν δὲν μορεῖς τώρα νὰ εἰπῆς τίποτε. Θυμήσου λίγο καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Γιάννη. Τότε τὴν ἔπαθα ἐγώ, σήμερα τὴν παθαίνεις καὶ σὺ. Λοιπὸν πάρτο ».

— « Μά ... τόσα πολλά ; » ἐψιθύρισε ὁ Γεωργάκης.

— « Ἄ ! ἐγὼ τόσα δίνω ὅταν ὁ Γεωργάκης λέγῃ τὰ κάλανδα. Δικαίωμά μου δὲν εἶναι νὰ δώσω ὅσα θέλω ; »

Τί νὰ κάμῃ πιά ὁ Γεωργάκης ; Ἐπῆρε τὸ ἑκατοστάρικο καὶ τὸ ἔδωσε τοῦ πατέρα του, νὰ τοῦ τὸ φυλάξῃ.

« Τὴν ἔπαθα, πατέρα », τοῦ εἶπε. Ἐπῆγα, νὰ τοὺς εἰπῶ τὰ κάλανδα γιὰ τὸν καλὸ χρόνο, καὶ ἐνόμιζα πῶς δὲν θὰ μοῦ ἔδιναν περισσότερο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο. Μὰ ὁ κὺρ Ἡλίας μοῦ ἔδωσε αὐτὸ καὶ μὲ ἔκαμε νὰ τὸ πάρω θέλοντας καὶ μὴ ».

Καὶ τοῦ ἐδιηγῆθη τὴν ἱστορία ὅπως ἔγινε. Στὸ τέλος ἐρώτησε :

« Ἐτσι ποὺ μοῦ ἔφερε τὸ ζήτημα, ἤμποροῦσα νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ; »

— « Ὁχι, παιδί μου, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας του. « Αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὰ πάρῃς, ἀφοῦ σοῦ τὰ ἔδωσε τάχα γιὰ τὰ κάλανδα. Οἱ ἄνθρωποι, βλέπεις, ἔχουν ὑποχρέωση σὲ σένα καὶ θέλουν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὴν ξεπληρώσουν. Σὲ ἀγαποῦν κιόλα. Ἐ, δὲν ἀξίζει νὰ τοὺς παρακάμνῃς τὸ δύσκολο. Συλλογίσου πῶς τοὺς δίνεις καὶ εὐχαρίστηση ὅταν δέχεσαι κατιτί ποὺ σοῦ χαρίζουν ».

Ναί, καὶ ὁ πατέρας του μπορεῖ νὰ εἶχε τώρα δίκιο. Μὰ Γεωργάκης δὲν ἠθέλε νὰ τοῦ δύνουν λεπτὰ.

Ἐθυμῆτο καὶ τὸν ἄλλο λόγο τοῦ πατέρα του : Ἄν ἔπαιρνε λεπτὰ, ἢ πράξη του θὰ ἐμίκραινε· καὶ γιὰ νὰ μὴ πάθῃ πάλι τὰ ἴδια καὶ τὰ Φῶτα, δὲν ἐβγῆκε τὴν παρανομὴ νὰ εἰπῆ τὰ κάλανδα.

Οὕτε καρᾶβι ἔκαμε, ὅπως ἄλλοτε, γιὰ νὰ τὸ τριγυρίσῃ φωταγωγημένο κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου.

Στοὺς μικροὺς του συντρόφους εἶπε νὰ βγοῦν γιὰ τὰ κάλανδα τῶν Φώτων μὲ ἄλλους.

«Μὰ γιατί; γιατί;» τὸν ἐρώτησαν.

— «Ἐ τώρα πιά ἐγὼ ἐμεγάλωσα» τοὺς ἀποκρίθηκε. «Δὲν θὰ ξαναβγῶ».

Μὰ γιὰ νὰ κερδίζῃ κατιτὶ καὶ νὰ βοηθᾷ τὸν πατέρα του στὰ ἔξοδα τοῦ σπιτιοῦ, ἐλογάριαζε νὰ πιάσῃ καὶ αὐτὸς μεθαύριο καμμιά δουλειά· καὶ ἄλλα πτωχὰ παιδιὰ στὴν Καρυδιὰ ἐργάζοντο καὶ ἐπήγαιναν καὶ σιτὸ σχολεῖο.

4

Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἀνήμερα τὰ Φῶτα, ὁ Γεωργάκης εἶχε μιὰ μεγάλη χαρά. Ὅταν ἐπῆγε στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τοὺς δικούς του, εἶδε ἐκεῖ καὶ τὸν Κωστάκη!

Ἐτρεξε κοντά του καὶ τοῦ ἔοφισε τὸ χέρι.

«Μὲ γειά σου! τοῦ εἶπε. «Μὰ βέβαια ἔπρεπε σήμερα νὰ βγῆς. Εἶναι σὰν καλοκαίρι».

«— Δὲν θὰ ἦτο κοῖμα νὰ χάσω τέτοιο πανηγύρι;» εἶπε ὁ Κωστάκης, γλωμὸς λιγάκι ἀκόμη, τυλιγμένος μὲ ἓνα βαρὺ ἐπανωφόρι, μὰ τόσο χαρούμενος, πὺ θὰ ἔλεγες πῶς ἔλαμπε ὅλος.

Ἄκουσαν τὴ λειτουργία καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ στὴν ἐκκλησιὰ. Ἐπειτα ἐβγῆκαν μὲ

τὸν κόσμον καὶ ἀκολούθησαν τὸ σταυρὸ ὡς τὸ ἀκρογιάλι. Ἐκεῖ στῆ γειτονιὰ τῶν ψαράδων, ἐπερίμενε μιὰ μεγάλη μαούνα στολισμένη μὲ σημαῖες, μὲ πράσινα κλαδιὰ καὶ μὲ λουλούδια. Ἐμπῆκε μέσα ὁ Παπαστέφανος μὲ τὸ διάκο του, μὲ τοὺς ψαλτάδες του καὶ μὲ τὰ ἑξαπτέρυγα, καὶ ἀνέβηκε στὴν πρύμη. Ἀπὸ κεῖ ἔπιασε τὸ σταυρὸ, δεμένο μὲ ἓνα μακρὸ σχοινί, καὶ τὸν ἔρριξε τρεῖς φορὲς στὴ θάλασσα, ψάλλοντας τὸ «ἐν Ἰορδάνῃ».

Ἔτσι ἀγιάσθηκαν τὰ νερά, καὶ τὰ ψαροκάϊκα ποὺ ἐπερίμεναν δεμένα αὐτὸν τὸν ἀγιασμό, θὰ ἔκαμναν πανιὰ ἀμέσως τὴν ἄλλη ἡμέρα καὶ θὰ ἔβγαιναν στὰ ἀνοικτά.

Ἡ Ὄλη ἢ Καρυδιά, μαζευμένη στὸ ἀκρογιάλι, εὐχήθηκε τοὺς θαλασσινοὺς. Καὶ ὁ Γεωργάκης ἐφίλησε τὸν ἀδελφὸ του τὸ Χαράλαμπο, ποὺ θὰ ἔφευγε καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ψαρόβαρκα τοῦ καπετὰν Λευθέρη.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε καὶ αὐτὴ ἡ τελετὴ, ὁ κόσμος ἐξεχύθηκε στὶς κοντινὲς ἐξοχές, νὰ χαρῆ τὴ λιακάδα.

«Ἐμεῖς θὰ πᾶμε κατὰ τὸν ἀνεμόμυλο» εἶπε ὁ Κωστάκης.

Καὶ οἱ δυὸ οἰκογένειες, μὲ τὰ παιδιὰ μπροστά, ἐτρέβηξαν μαζὶ.

Οἱ Καρυδιῶτες ἐπαραξενεύοντο ποὺ ἔβλεπαν τὸν κὺρ Ἡλία νὰ κάμνη παρέα τὸ πτωχὸ Μπαρμπαθύμιο τὸ μυλωνᾶ. Μὰ ὅταν ἔβλεπαν τὰ παιδιὰ των, ἐθυμοῦντο τὴ νύκτα τῶν Χριστουγέννων καὶ δὲν τὸ εὗρισκαν πιά παρᾶξενο. Οὔτε οἱ συμμαθητὲς των, ἂν καὶ ἤξεραν πῶς στὸ σχολεῖο ἦσαν μαλωμένοι καὶ μόλις ἔλεγαν μιὰ «καλημέρα», δὲν ἀποροῦσαν ποὺ τοὺς ἔβλεπαν τώρα φίλους. Γιατὶ ὅλοι πιά εἶχαν μάθει τί ἐχρωστοῦσε ὁ Κωστάκης στὸ Γεωργάκη. Καὶ ἔλεγαν: «Εἶδες πῶς τὸν ἐπλήρωσε ὁ Γεωργάκης τὸν ἐχθρὸ του;»

Ἡ ἐπιθυμία τῆς μικροῦς Φρόσως ἔγινε ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Ἐγνωρίσθηκε μὲ τὴ Ρηνούλα, τὴν ἀδελφοῦλα τοῦ καλοῦ τῆς Γεωργάκη. Ὅλη τὴν ὥρα πιά τὴν εἶχε κοντά τῆς, ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά ὡς τὸ σπῆτι.

22. Ὁ Κωστάκης ὁμολογεῖ.

Ἐπέρασε καὶ τοῦ ἄι-Γιαννιοῦ μὲ ὑγεία, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέρα, πρωὶ πρωὶ, ὁ Κωστάκης καὶ ὁ Γεωργάκης ἀνταμώθησαν πιά στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου.

Τὰ παιδιὰ, ποὺ εἶχαν νὰ ἰδοῦν στὸ σχολεῖο τὸν Κωστάκη τόσο καιρό, τὸν ἐπεριτριγύρισαν μὲ χαρὰ καὶ μὲ συμπάθεια. Ἐφαίνοντο πρὸ πάντων εὐχαριστημένα ποὺ τὸν ἔβλεπαν νὰ φέρεται τώρα στὸ Γεωργάκη τόσο φιλικὰ, νὰ τοῦ μιλῇ μὲ τόση ὀλοφάνερη ἀγάπη.

«Ἐτσι, εὖγε!» τοὺς ἔλεγαν. «Τὶ καλὰ! Νάσαστε καὶ σεῖς φίλοι, ὄχι ὄλο ἐχθροί».

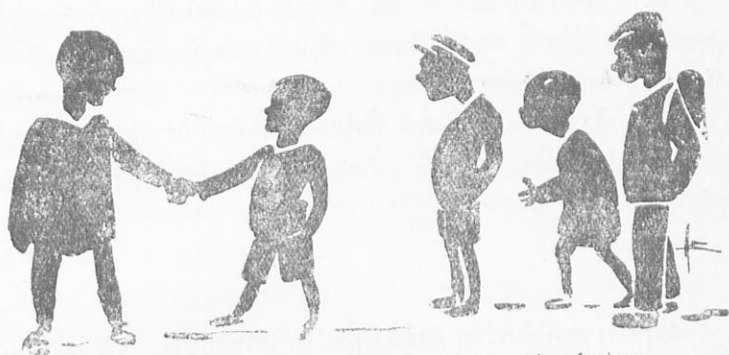
— «Ἄ, πᾶνε πιά ἐκεῖνα ποὺ ξέρατε!» ἀπαντοῦσε ὁ Κωστάκης. «Μὲ τὸ Γεωργάκη εἶμαστε τώρα φίλοι σὰν ἀδέλφια. Μὰ γιὰ συλλογισθῆτε τί ἔκαμε αὐτὸς γιὰ μένα καὶ τί εἶχα κόμει ἐγὼ γι' αὐτόν! Γιὰ θυμηθῆτε! θυμᾶσθε;»

Ἦ ναί, ἐθυμοῦντο πολὺ καλὰ! Ἐεχνιοῦνται ποτὲ τέτοια πράγματα; Καὶ ὅταν εἶναι ξεχασμένα ἀκόμη, τὸ παραμικρὸ τὰ ξαναθυμίζει . . .

Ἐτσι καὶ τώρα, ὅλα τὰ παιδιὰ, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ τοὺς εἶδαν φίλους, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἄκουσαν τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Κωστάκη, δὲν εἶχαν σιὸ νοῦ των παρὰ τὸ πενηντάρι τοῦ Σωτήρη . . .

Ἐξαφνα εἶδαν κάτι παράξενο, κάτι ποὺ δὲν τὸ ἐπερίμενε ποτὲ κανεὶς: Ὁ Κωστάκης ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι τὸ Σωτήρη, καὶ προστιὰ σὲ ὅλους τοῦ εἶπε:

«Σωτήρη!... Ἐγὼ σοῦ ἐπῆρα ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ πενηντάρι σου!... Ἀκούεις; ἐγὼ!... Σοῦ εἶχε πέσει, ἀφοῦ μοῦ τὸ ἔδειξες, ὅταν τὸ ἐξανάβαζες βιαστικὰ στὴν τσέπη, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς, καὶ ἐγὼ ἀπὸ πίσω σου, χωρὶς νὰ μὲ ἰδῆς, τὸ ἐσήκωσα.

— «Σωτήρη! ἐγὼ σοῦ ἐπῆρα ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ πενηντάρι σου!...» (σελ. 141).

»Μοῦ ἤλθε νὰ σοῦ φωνάξω: «Σωτήρη! τὰ λεπτά σου!» Ἄλλὰ μοῦ ἤλθε μαζί καὶ μιὰ ἄλλη κακὴ ἰδέα, πού δὲν μπορῶ παρὰ νὰ τὴν ὁμολογήσω. Γιατί δὲν θέλω νὰ ἔχετε, οὔτε σύ, οὔτε κανένα, τὴν παραμικρὴ ὑποψία πῶς ὁ Γεωργάκης ἐπῆρε ἐκεῖνο τὸ χαρτί. Ἐγὼ, ἐγὼ ἐμπῆκα στὴν τσέξη καὶ τὸ ἔχωσα κρυφὰ στὸ βιβλίο του. Ἐγὼ, γιὰ νὰ τοῦ κάμω κακό».

— «Μά, Κωστάκη!...» ἔδοκίμασε δυὸ τρεῖς φορές, ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, νὰ τὸν διακόψῃ ὁ Γεωργάκης.

— «Σώπα!» τοῦ ἀποκρίθηκε. «Σοῦ ὑποσχέθηκα νὰ εἰπῶ σὲ ὅλους τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ κάμνω! Μάλιστα θὰ τὸ ἔκαμνα καὶ ἂν δὲν σοῦ τὸ εἶχα ὑποσχεθῆ. Ἡμουν ζηλιάρης, ἦμουν κακός...».

Τὰ παιδιὰ ἄκουαν σαστισμένα. Ποιὸς ἐπερίμενε ποτέ, πῶς ὁ Κωστάκης ὁ ἴδιος θὰ ὁμολογοῦσε, μὲ τέτοια μετάνοια, μιὰ τόσο κακὴ του πράξη;

«Μὰ φθάνει λοιπόν!» ἐφώναξε ὁ Γεωργάκης «τώρα μὲ κάμνεις νὰ ντρέπωμαι ἐγώ! Οὔτε κακὸς ἦσουν, οὔτε ζηλιάρης! Ἐκεῖνο τότε τὸ ἔκαμες ἔτσι, γιὰ ἀστεῖο, καὶ θὰ τὸ ὁμολογοῦσες ἀμέσως, ἂν δὲν ἐφοβόσουν μὴ σὲ τιμωρήσῃ ὁ δάσκαλος».

— «Ὅχι, τὸ ἔκαμα στ' ἀλήθεια, καὶ δὲν τὸ ὁμολόγησα, ὅχι γιὰτὶ ἐφοβήθηκα τὴν τιμωρία, παρὰ γιὰ νὰ σὲ πάρουν γιὰ κλέπτη!»

— «Ἄς εἶναι», εἶπε ὁ Θάνος. «Αὐτὸ δὲν τὸ ἐκατάφερες, γιὰτὶ κανεῖς μας δὲν ἐπῆρε γιὰ κλέπτη τὸ Γεωργάκη».

3

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐκτύπησε τὸ κουδούνι· τὰ παιδιά ἄφησαν τὴν ὁμιλία καὶ ἀνέβηκαν τρέχοντας.

Ὁ δάσκαλος ἐπερίμενε στὴν ἔδρα, καὶ ἅμα ἐμπῆκαν ὅλοι στὴν τάξη καὶ ἐκάθισαν στὴν θέση των πρὶν γίνῃ ἡ προσευχή, τοὺς εἶπε :

«Τὶ ἔτρεξε κάτω πρωτύτερα; Ἄκουσα τὸν Κωστάκη νὰ φωνάζῃ... Μὲ ποῖον τὰ εἶχε πάλι;».

— «Μὲ κανένα!» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης. «Μὲ τὸν ἑαυτό μου τὰ εἶχα. Ἐκατηγοροῦσα τὸν ἑαυτό μου».

— «Δηλαδή;» ἐρώτησε ὁ δάσκαλος, πού κάτι εἶχε πάρει τὸ αὐτί του. «Ἐκατηγοροῦσες τὸν ἑαυτό σου γιὰ κανένα κακό;»

— «Ναί!» ἀποκρίθηκε χωρὶς δισταγμό. «Γιὰ ἓνα μεγάλο, πολὺ μεγάλο κακό!».

— «Ἐσύ;... περίεργο!»

— «Ναί, ἐγώ... Μὰ εἶχα ὀρκισθῆ νὰ τὸ εἰπῶ καὶ στὰ παιδιά καὶ σὲ σᾶς».

Καὶ πάλι ἐκεῖ μπροστὰ σὲ ὅλους, ὁ Κωστάκης εἶπε στὸ δάσκαλο ὅσα εἶγε εἰπεῖ καὶ κάτω στὴν αὐλή.

Ὁ δάσκαλος ἐφάνηκε πολὺ συγκινημένος ἀπὸ τὴν ὁμολογία τοῦ Κωστάκη «Καλά... καλά... καλά...» ἐψιθύριζε σὰ νὰ ἐσυλλογίζετο, μὲ τὰ μάτια του στὸν ἀέρα. Ἐπειτα ἐγύρισε στὸν Κωστάκη.

«Παιδί μου», τοῦ εἶπε, «αὐτὸ τὸ ἐλερίμενα. Οὔτε ἡ εὐγνωμοσύνη σου στὸ Γεωργάκη θὰ ἦτο βαθειά, οὔτε ἡ φιλία σου ἀληθινή, ἂν δὲν ἔκαμνες αὐτὴ τὴν ὁμολογία. Ἄνθρωπος ὁμοῦς πού αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνη καὶ φιλία, ἄνθρωπος πού μετανοεῖ γιὰ τὸ κακὸ πού ἔκαμε, ἔχει καλὴ καρδιά. Μόνο πού ἡ καλὴ καρδιά εἶναι καμμιὰ φορὰ κρυμμένη βαθειά, καὶ γιὰ νὰ ξεφανερωθῆ πρέπει νὰ τύχη κάτι ἔκτακτο . . .

» Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ νὰ μὴν ξανακάμης ποτὲ κάτι σὰν ἐκεῖνο πού ἔκαμες ἐκείνη τὴν ἡμέρα, γιατί εἶμαι βέβαιος πῶς τέτοιο πράγμα δὲν θὰ τὸ ξανακάμης. Ὡς τώρα εὐρίσκεσο σὲ ἕνα δρόμο κακό· τώρα ἐμπῆκες στὸν καλὸ δρόμο. Νὰ τὸν ἐξακολουθήσης, παιδί μου, ὡς τὸ τέλος. Εἶναι δύσκολος, ἔχει ἀγκάθια, μὰ θὰ σὲ βγάλῃ σὲ καλὸ. Καὶ τώρα, παιδιά, τὴν προσευχή μας!

» Ἄς εὐχαριστήσωμε τὸ Θεὸ γιὰ ὅλα. Ἄς τὸν εὐχαριστήσωμε πού μᾶς ἀξίωσε νὰ ξανανταμωθοῦμε σήμερα μὲ υγεία καὶ μὲ χαρά. Ἄς τὸν εὐχαριστήσωμε ἀκόμη καὶ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀγαπητοῦ μας Κωστάκη.

Ὁ δάσκαλος ἐτόνισε καλὰ τὴ λέξη «σωτηρία», σὰ νὰ ἤθελε νὰ εἰπῆ «σωτηρία ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, σωτηρία ἀπὸ τὴ φωτιά, σωτηρία καὶ ἀπὸ τὸν κακὸ δρόμο».

Ναί, ὁ Κωστάκης εἶχε μπῆ στὸ δρόμο τὸν καλὸ.

23. Ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης ἀδέλφια.

1

Ἐπέρασαν ἀκόμη τρεῖς μῆνες.

Ὑστερα ἀπὸ τὶς Ἀποκριεὺς ἦλθε ἡ Σαρακοστή, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴ Σαρακοστή ἦλθε ἡ Λαμπρὴ. Μὰ λίγο πρωτύτερα εἶχε περάσει καὶ ὁ χειμώνας καὶ εἶχε ἔλθῃ ἡ ἀνοιξη μὲ τὰ λουλούδια καὶ τὰ χελιδόνια.

Ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης πάντα φίλοι, πάντα μαζί, σχεδὸν ἀχώριστοι.

Τὴ Λαμπρῇ οἱ δυὸ οἰκογένειες ἐγιόρτασαν χωριστά. Τὴ δεύτερη ὁμοῦς ἡμέρα, ποῦ εἶναι καὶ αὐτὴ σὰ Λαμπρῇ, ὁ Κωστάκης καὶ ἡ Φρόσω ἐπῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Γεωργάκη, γιὰ νὰ τοῦ πάρουν κόκκινα αὐγά καὶ νὰ τοῦ εἰποῦν τὸ «Χριστὸς Ἄνέστη».

Ἦτο ἓνα ὠραῖο ἀνοιξιάτικο ἀπομεσήμερο, ζεστὸ σὰν καλοκαιρινό, ἄν καὶ χωρὶς πολὺν ἥλιο, γιὰ τὸν ἐσκέπαζαν κάτι ἐλαφρὰ ἄσπρα σύννεφα σὰ βαμβάκια.

Τὰ παιδιὰ ἔπαιξαν στὸ περιβολάκι, καὶ ἔπειτα ἐμαζεύθησαν στὴν αὐλή, νὰ δειλινίσουν μὲ κόκκινα αὐγά καὶ μὲ κάτασπρο νωπὸ τυρί, κάτω ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη κληματαριά τοῦ Γεωργάκη, γεμάτη τώρα πράσινα φύλλα.

Στὸ τσούγκρισμα, ἡ μικρὴ Φρόσω ἔσπασε τὸ αὐγὸ τοῦ Γεωργάκη, καὶ ἔκαμε κάτι γέλια!...

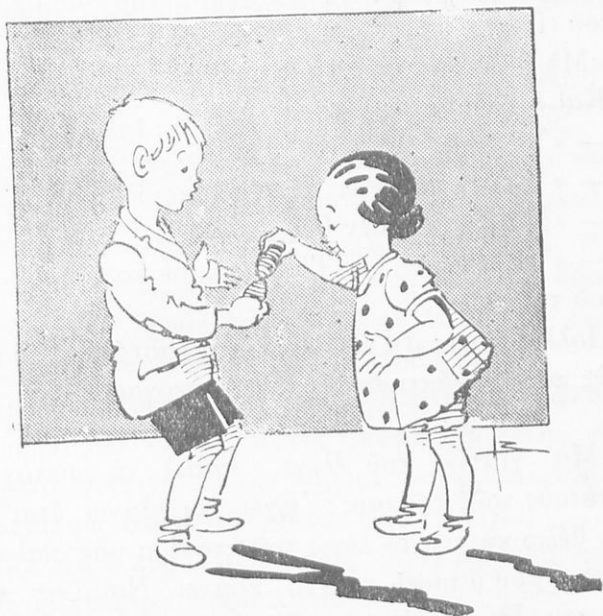
2

Ὁ Κωστάκης εἶχε μπῆ, καθὼς εἶπαμε, στὸν καλὸ δρόμο. Καὶ τὸ δρόμο αὐτὸ δὲν τὸν ἄφησε πιά.

Ἀλήθεια, καμμιὰ φορὰ ἔκαμνε νὰ ξεφύγῃ δεξιὰ ἢ

ἀριστερά, ἀλλὰ ὁ Γεωργάκης ὁ φίλος του ἦτο πάντα ἐκεῖ καὶ τὸν ἐκρατοῦσε. Καὶ νὰ πῶς :

Τοῦ ἄρρεσε ἀκόμη, ἀπὸ τὴν παλιά του συνήθεια, νὰ λέγη ψέματα. Ὁ Γεωργάκης τὸν ἐτσάκωνε καὶ τοῦ ἐπαραπονιέτο :

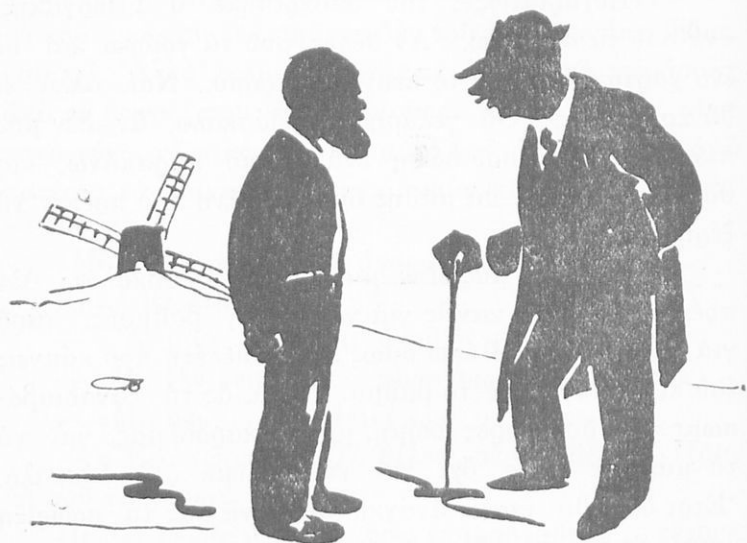

Ἡ μικρὴ Φρέσω ἔσπασε τὸ αὐγὸ τοῦ Γεωργάκη (σελ. 144).

«Τί ἐκατάλαβες, καημένε, πὺ μ' ἐγέλασες;... Ἐγὼ θέλεις νὰ σοῦ μάθω πῶς τὸ ψέμα εἶναι κακό; Ἀπὸ τὸν ἴδιο δάσκαλο δὲν τὸ ἐμάθαμε καὶ οἱ δύο μας;»

Μιά, δύο, τρεῖς φορές, καὶ ὁ Κωστάκης ἔκοψε καὶ τὴν κακὴ αὐτὴ συνήθεια.

Τοῦ ἄρρεσαν ἀκόμη καὶ οἱ κατεργαριές. Ἄμα ἤθελε νὰ ἐπιτύχη κατιτί, ἐμεταχειρίζετο τρόπους πὺ δὲν ἦσαν καθόλου ἴσιοι.

«Μπαρμπαθύμιο, μού δίνεις τὸ Γεωργάκη σου νὰ τὸν ἔχω σὰν παιδί μου;» (σελ. 148).

αὐτὸ τὸ παιδί, πού μού τὸν ἔσωσε ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ φωτιά».

Ἄληθινά, ὁ κύριος Ἡλίας περισσότερο εὐγνωμονοῦσε τώρα τὸ Γεωργάκη γιὰ τὰ ἄλλα, παρὰ γιὰ τὴ σωτηρία τῆ νύκτα τῶν Χριστουγέννων. Τὸ κάτω κάτω, αὐτὴ ἤμποροῦσε νὰ τὴν κάμη καὶ ἓνα ἄλλο παιδί, ὅποιο καὶ νὰ ἦτο. Ποιὸ παιδί ὅμως θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀλλάξῃ ἔτσι τὸν Κωστάκη; Ἐπῆρε τὴν ἀπόφασή του ὁ κύριος Ἡλίας καὶ μιὰ ἡμέρα ἐξεκίνησε καὶ ἐπῆγε στὸ μύλο νὰ βρῆ τὸ μυλωνᾶ.

«Μπαρμπαθύμιο», τοῦ εἶπε ὀρθὰ κοφτά, «μού δίνεις τὸ Γεωργάκη σου νὰ τὸν ἔχω σὰν παιδί μου;»

Ὁ Μπαρμπαθύμιος ἐκίνησε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἐφώνηξε :

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

«Τί μοῦ λέγεις ἐκεῖ, κύρ Ἡλία; Τὸ καλύτερό μου παιδί νὰ σοῦ δώσω; Ποτέ!

— «Μπά! Καὶ μήπως σοῦ τὸ γυρεύω γιὰ νὰ τὸ σφάξω;» εἶπε γελώντας ὁ κύρ Ἡλίας. «Ἡ μήπως θέλω νὰ τὸ πάρω σκλάβο; Ἐλα, Μπαρμπαθύμιε, μὴν εἶσαι κουτός· τὸ Γεωργάκη τὸν θέλω γιὰ νὰ τὸν σπουδάσω μαζί μὲ τὸν Κωστάκη μου. Θὰ σὲ ἀπαλλάξω ἀπὸ ὅλα τὰ ἔξοδα, καὶ πάλι δικός σου θὰ εἶναι».

Ἡμποροῦσε ποτὲ νὰ μὴ δεχθῆ τέτοια πρόταση ὁ Μπαρμπαθύμιος;

«Ἄφου εἶναι ἔτσι, κύρ Ἡλία μου», ἀποκρίθηκε, «τί νὰ σοῦ εἰπῶ, πάρε τον. Καὶ ὅ,τι κάμης γι' αὐτόν, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσει».

3

Τὰ ἐσυμφώνησαν λοιπὸν ὅλα καὶ ὕστερα τὰ εἶπαν στὰ παιδιά.

Ὁ Κωστάκης ἐπῆδησε ὡς ἐκεῖ ἐπάνω ἀπὸ τὴ χαρὰ του, ὁ Γεωργάκης ὁμοίως δὲν ἔδειξε τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό. Νὰ ἀφήσῃ τὸ σπιτάκι του, νὰ χωρισθῆ τοὺς ἀγαπημένους του, νὰ πάῃ νὰ καθίσῃ μὲ ἄλλους;... Μονάχα ὅταν τοῦ ἐμίλησαν οἱ δικοὶ του καὶ τοῦ ἔδειξαν πῶς αὐτὸ ἦτο γιὰ τὸ συμφέρο ὅλων, τὸ ἀποφόσισε.

Ἔτσι, στὸ καμένο σπίτι, πὺδ ὁ κύρ Ἡλίας τὸ ἐξανάκτισε γρήγορα, γιὰτὶ ὑπῆρχαν τὰ θεμέλια καὶ οἱ τοῖχοι, ἐτοιμάσθηκε καὶ γιὰ τὰ δυὸ παιδιά τὸ ἴδιο ἐκεῖνο δωμάτιο πὺδ ὁ Γεωργάκης εἶχε μπῆ γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὴ σκάλα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τοὺς ἔβαλαν δυὸ κρεββάτια. Ἐκεῖ μέσα, ὁ Κωστάκης καὶ ὁ Γεωργάκης θὰ ἐκοιμοῦντο πλάι σὰν ἀδέρφια.

Ἔτσι θὰ ἦσαν πάντα μαζί, ἀχώριστοι. Τὸ καλοκαίρι θὰ ἐπῆγαιναν στὸ κτῆμα ὅταν θὰ ἐτελείωναν τὸ

σχολειὸ τῆς Καρυδιᾶς, θὰ ἐπήγαιναν στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, στὸ γυμνάσιο, καὶ ἀπεκεῖ στὴν Ἀθήνα, στὸ Πανεπιστήμιο. Πάντα μαζί, ἀχώριστοι...

Ὅταν ἐτοιμάσθηκαν ὅλα καὶ ἦλθε στὸ καινούργιο σπίτι τοῦ κὺρ Ἡλία ὁ Γεωργάκης, μὲ λύπη καὶ μὲ χαρά, τὸν καλύτερο λόγο τοῦ τὸν εἶπε ἡ μικρὴ Φρόσω:

— «Εἶχα δὲν εἶχα, σὲ ἔκαμα ἀδελφό... »

24. Ἐπίλογος

1

Τὸ καλοκαίρι, ἀφοῦ ἔκλεισε τὸ σχολεῖο, ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρ Ἡλία μὲ τὸ Γεωργάκη ἐπῆγαν στὸ κτῆμα, στὴν ἐξοχή.

Ἦτο ἓνα μεγάλο κτῆμα, δυὸ ὄρες μὲ τὸ ἀμάξι ἀπὸ τὴν Καρυδιά. Εἶχε ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιῶνες καὶ ἓνα ὄμορφο ροδοβαμμένο σπιτάκι, ἀνάμεσα σὲ ροδοδάφνες, γιὰ τὴν οἰκογένεια πού κάθε χρόνο ἐξεκαλοκαίρευε ἐκεῖ.

Ἐκεῖ κοντὰ ἦτο καὶ τὸ μεγάλο βουνό, ἐκεῖνο πού ἀπὸ τὴν Καρυδιά ἐφαίνετο τόσο μακριά, γαλάζιο σὰν ἀέρινο καὶ πού ἡ κορυφή του, τὸ χειμώνα, ἄσπριζε πάντα χιονισμένη.

Τί διαφορετικὴ πού ἦτο ἡ ὄψη του ἀπὸ τὸ κτῆμα ! Πρῶτα πρῶτα τὸ χρῶμα του· ἀπεκεῖ ἦτο καταπράσινο, γιὰτὶ ὡς τὴν κορυφή του σχεδὸν τὸ μεγάλο βουνὸ ἦτο δασωμένο. Εἶχε πεῦκα, ἔλατα, πρινάρια, καὶ στὰ ριζοβούνια ἐλίές. Εἶχε ἐκεῖ κάτω καὶ δυὸ τρία χωριουδάκια μὲ κάτασπρα σπιτάκια, πού ἐφαίνοντο ἀπὸ μακριὰ σὰν κοπάδια πρόβατα σταλισμένα στὴν πρασινάδα.

Συγχρῶς ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης, πού ἔκαμναν μακρινοὺς περιπάτους στὴν ἐξοχή, ἔφθαναν ὡς τὴ ρίζα τοῦ μεγάλου βουνοῦ καὶ ἐστέκοντο πότε στὸ ἓνα χωριουδάκι καὶ πότε στὸ ἄλλο. Μιὰν ἡμέρα ὁμοῦς ἀποφάσισαν νὰ ἀνεβοῦν καὶ στὴν κορυφή.

«Γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου» εἶπε ὁ Γεωργάκης· «θὰ εἶναι ἔξοχο θέαμα.

— «Γιὰ νὰ ἰδοῦμε καὶ τὸ μεγάλο κάμπο ἀπὸ πίσω» ἐπρόσθεσε ὁ Κωστάκης. «Λέγουν πῶς εἶναι κάτι θαυμάσιο!»

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Γιατί ποτέ ἄλλη φορά ὁ Κωστιάκης δὲν εἶχε ἐπιχειρήσει νὰ ἀνεβῆ στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ. Ἦτο μικρὸς γιὰ τέτοια ἐκδρομή. Τώρα ὅμως εἶχε μεγαλώσει, καὶ ἀκόμη ὁ φίλος του ἦτο κοντά του, τοῦ ἔδινε θάρρος καὶ δύναμη...

Ἐζήτησαν λοιπὸν τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν κύρ Ἡλία πὺ πρόθυμα τοὺς τὴν ἔδωσε.

2

Ἐσηκώθηκαν νύκτα καὶ ἐξεκίνησαν μὲ χαρά. Ἐπῆραν μαζί των καὶ τὸ Γιάννη, πὺ ἤξερε τὰ κατατόπια, γιὰ ὁδηγό. Ἐπῆραν ἀκόμη καὶ τὸν Ἀράπη, τὸ σκύλο τοῦ κτήματος, ἕνα μεγαλόσωμο καὶ ἄγριο σκύλο σὰ μικρὸ λεοντάρι.

Τὸ ἀνέβασμα δὲν ἦτο πολὺ εὐκόλο· τοὺς ἐκούρασε πολὺ. Ἐφθασαν ὅμως στὴν κορυφή, στὸ πιὸ ψηλὸ ἴσιωμα, καὶ ἀπεκεῖ εἶδαν καὶ τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου καὶ τὸ μεγάλο κάμπο πὺ ἦθελαν.

Πρῶτα πρῶτα ἐθαύμασαν τὸν ἡλιο. Ἐνας ἡλιος πὺ ἐβγήκε ἀπὸ τὴ θάλασσα, πελώριος, κόκκινος καὶ χωρὶς ἀκτῖνες, ὅπως δὲν τὸν εἶχαν ἰδεῖ ποτέ!

Ἐπειτα ἐστάθηκαν νὰ ἰδοῦν τὸν κάμπο, πὺ ὅσο ἀνέβαινε ὁ ἡλιος, τόσο ἐφωτίζετο καὶ τόσο ἔδειχνε τὶς ὁμορφιές του.

Τὸν ἔσχιζαν δρόμοι καὶ δρομάκια, ποτάμια καὶ ποταμάκια. Τὸν ἔκοβαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χαμηλὰ βουνάκια, λόφοι δενδροφυτευμένοι, καὶ τὸν ἔκλειναν ἐκεῖ κάτω ἄλλα βουνὰ μακρινά, πὺ ἐφαίνοντο καὶ αὐτὰ γαλάζια σὰν ἀέρινα, ὅπως τὸ μεγάλο βουνὸ ἀπὸ τὴν Καρδιά.

Δεξιά, ἐκεῖ πὺ ἐτελείωνε πιά ἡ βουνοσειρά, ἀνοίγετο μιὰ μακρινὴ θάλασσα, μιὰ θάλασσα ἄλλη ἀπὸ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐκεῖνη πού ἔβλεπε πρὸς τὴν Καρυδιὰ καὶ ἀπόπου ἔβγῃκε πρὶν ὁ ἥλιος.

Ὁ μεγάλος κάμπος εἶχε πλῆθος κτήματα μὲ σπιτάκια μοναχικά, σκόρπια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μέσα στὰ πράσινα ἀμπέλια, στὰ λιβάδια καὶ στοὺς λόγγους. Εἶχε ὅμως καὶ χωριουδάκια, εἶχε καὶ χωριὰ μεγαλύτερα.

Ὅταν τὰ μάτια τῶν παιδιῶν ἐξεθαμβώθηκαν κάπως ἀπὸ τὸ μαγευτικὸ θέαμα πού ἐπρωτόβλεπαν, ἠμπόρεσαν νὰ διακρίνουν καὶ μιὰ μεγάλη χώρα, μισοκρυμμένη ἐκεῖ πέρα μέσα στὴν πρωινὴ καταχνιά.

«Ἄ, τί εἶναι ἐκεῖ;» ἔκαμε ὁ Κωστάκης μὲ ἀπορία.

— «Θὰ εἶναι ἡ πρωτεύουσα!» ἐσυμπέρανε ὁ Γεωργάκης μὲ θαυμασμό.

Ὁ Γιάννης, πού τὴν ἤξερε, τὸ ἐβεβαίωσε. Ναί, ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἐκεῖ πού θὰ ἐπῆγαιναν μεθαύριο.

«Μὰ τότε θὰ φαίνεται καὶ ἡ Ἀθήνα» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Γιατὶ δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν πόλη».

— «Θὰ ἐφαίνετο», ἀποκρίθηκε ὁ Γιάννης, «ἀλλὰ τὴν κρύβει ἐκεῖνο τὸ βουνό».

— «Ἄ, ἐκεῖ ἀπὸ πίσω εἶναι;» ἔκαμε ὁ Γεωργάκης. «ὦ, βέβαια, ἀπεκεῖ! . . . Καὶ ἐκεῖνη ἡ θάλασσα πού βλέπουμε, θὰ εἶναι δική της . . .»

— «Νά, νὰ ὁ σιδηρόδρομος!» ἐφώνησε ἔξαφνα ὁ Κωστάκης.

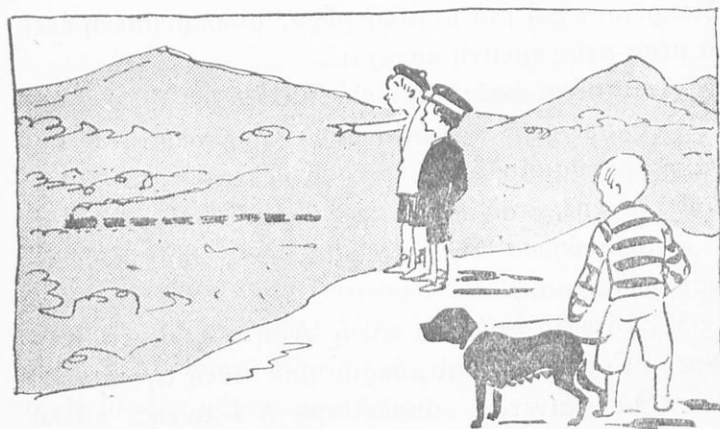
Ἐδειχνε σὲ ἓνα μέρος τοῦ κάμπου, ὅπου πραγματικὰ ἐδιακρίνετο μιὰ μικρούλα ἀμαξοστοιχία νὰ τρέχη σὰ φίδι, μὲ τὴν ἀτμομηχανούλα της πού ἐκάπνιζε καὶ μὲ τὰ βαγονάκια πού ἔσυρνε ἀποπίσω.

«Πηγαίνει τώρα στὴν πρωτεύουσά μας» εἶπε ὁ Γεωργάκης. «Καὶ ἀπεκεῖ πιά ἴσια στὴν Ἀθήνα!»

— «Μὲ αὐτὸ τὸ σιδηρόδρομο θὰ πᾶμε μιὰν ἡμέρα»

καὶ μεῖς» εἶπε ὁ Κωστάκης. «Θὰ τὸν βροῦμε στὸ ἄλλο χωριό, πὸν σταματᾶ, θὰ τὸν πάρουμε καὶ θὰ φθάσωμε στὴν πρωτεύουσά μας».

— «Ἀπεκεῖ», εἶπε ὁ Γεωργάκης, «μιὰν ἄλλη ἡμέρα θὰ πάρουμε τὸν ἴδιο καὶ θὰ φθάσωμε στὴν Ἀθήνα, νά, ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὸ βουνό. Μοῦ φαίνεται τώρα σὰ νὰ τὴ βλέπω!...».

«Νά, ὁ κόσμος!» εἶπε ὁ Γεωργάκης (σελ. 154).

Ἐστάθηκαν ἀκόμη καὶ ἐκοίταζαν σιωπηλοί. Ἐξαφνα ὁ Γεωργάκης, ἀπλώνοντας ὀλόγυρα τὰ χέρια του, εἶπε :
«Νά, ὁ κόσμος!»

— «Ἀλήθεια» ἀποκρίθηκε ὁ Κωστάκης. Ἐπεδῶ ἐπάνω βλέπομε τὸν κόσμο! Βουνά, κάμπους, θάλασσες, χωριὰ καὶ χῶρες. Τί μεγάλος πὸν εἶναι καὶ τί ὄμορφος!»

— «Εἶναι ὁ κόσμος πὸν μᾶς περιμένει!» ἐπρόσθεσε ὁ Γεωργάκης. «Αὐτὴ τὴ στιγμή, μοῦ φαίνεται σὰ νὰ εὗρισκώμασθε στὴ θύρα του, στὸ κατώφλι, καὶ σὲ λίγο θὰ μπουψήφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἔβλεπαν καὶ ἐσυλλογίζοντο τώρα τὰ μελλούμενα. Τὰ χρόνια ποὺ θὰ ἐξοῦσαν στὴν πόλιν ἐκείνη τὴ μισοκρυμμένη μέσα στὴν καταχνιά . . . τὰ χρόνια τὰ ἄλλα ποὺ θὰ ἐξοῦσαν στὴ μεγάλη Ἀθήνα, ποὺ τὴν ἐμάντευαν πίσω ἀπὸ τὸ βουνό . . . καὶ τὰ καλοκαίρια ποὺ θὰ ἐγύριζαν οἱ ξενιτευμένοι — μὲ πόση χαρά! — στὴ μικρὴ ἀγαπημένη πατρίδα των καὶ θὰ ἐξανάβλεπαν κάθε φορὰ τοὺς δικούς των ὕστερα ἀπὸ μηνῶν χωρισμό . . .

Ἐκεῖνοι οἱ δυὸ ὅμως θὰ ἦτο πάντα μαζί. Φίλοι πιστοί, ἀγαπημένοι σὰν ἀδέλφια, καὶ στὴν πατρίδα καὶ στὴν ξενιτειά . . .

Μιὰ στιγμή ὁ Κωστάκης, καθὼς ἐκοίταζε πέρα, πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Γεωργάκη καὶ τοῦ τὸ ἔσφιξε δυνατά.

Ὁ Γεωργάκης ἐμάντευσε τὴ συγκίνησή του, ἐμάντευσε καὶ τὴ σκέψη του καί, κρύβοντας τὴ συγκίνηση τὴ δική του, τοῦ ἐτράνταξε τὸ χέρι καὶ τοῦ ἐφώναξε φαιδρά :

«Κωστάκη, νά, ὁ κόσμος! Ἐμεῖς ὅμως δὲν τὸν φοβόμαστε, γιατί θὰ εἴμαστε πάντα μαζί!»

«Καὶ πάντα στὸν καλὸ δρόμο!» τοῦ ἐψιθύρισε στὸ αὐτὸ ὁ Κωστάκης.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. "Ήλιος χειμωνιάτικος.

"Ήλιος χειμωνιάτικος ξάφνου μέσ' στα χιόνια
λάμπει, καὶ ζεσταίνει μ' ὄλο τὸ βοριά,
καὶ στὴν πλάση ὑπόσχεται πάλι χελιδόνια
καὶ καλοκαιριά.

N. I. Χατζιδάκις

2. Μάρτης! "Ανοιξη.

Μάρτης! "Ανοιξη, λιακάδες! Πάει ἡ μαύρη συννεφιά.
"Ακου, πέρα στα λαγκάδια περδικούλες κακαρίζουν...
"Αναστήνεται ὁ κόσμος! Τί ζωή! τί ζωγραφιά!
καὶ μὲ πόσην ὁμορφιά
τὰ περιβόλια μας ἀνθίζουν!

Μάρτης, Μάρτης! Κι ἂν θυμόνη καὶ αὐτὸς καμιὰ φορὰ,
μὰ τὰ χελιδόνια φέρνει πού μᾶς λένε ζωηρά:

«"Ἦρθε Πάσχα, τί χαρά,
ἔφτασε τὸ καλοκαίρι!»

I. II. 'Ιωαννίδης Βοσπορίτης

3. Τὸ καλοκαίρι.

Ὁ κόσμος λάμπει
σὰν ἓνα ἀστέρη
βουνὰ καὶ κάμποι
δέντρα, νερὰ
γιορτάζουν πάλι
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τὰ γέρι
μέσ' ἀπ' τὰμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά, ἀγγελούδια
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κ' ἡ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα,
ζωῆς, πλημμύρα,
τὸ καλοκαίρι,

Θεοῦ χαρά!

Ἡ φύση πέρα,
ὦ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
Ἡ πλάση ὄλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμᾶς

4. Πάσχα στὸ χωριό.

Νύχτα βαθειά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἢ ἐκκλησία·
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσία.

Χριστὸς Ἄνέστη! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παπᾶς μεγάλη,
Χριστὸς Ἄνέστη, Χριστιανοί,
ὄλος ὁ κόσμος ψάλλει.

Καὶ μπάμ καὶ μπουμ οἱ τουφεκιές
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.

ᾠ τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκειές!
Πῶς φεύγει κάθε λύπη!

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾶ,
κι ὄλοι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ πὺρ αὐγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προοσμένουν.

Ν. Γ. Χατζιδάκις

5. Ὁ κισσός.

Σ' ἓνα πλούσιο περιβόλι
ποῦ τὸ καμαρώνουν ὄλοι,
τί δὲν εἶναι φυτεμένο,
ἀκριβό, ξενοφεριμένο !
Κεῖ, στὸν τοῖχο, μοναχὰ
— μὲ τί περιφρόνια !
ἀπ' τὰ χρόνια τὰ φτωχὰ
ἀπ' τὰ περασμένα χρόνια,
ἔχει μείνει ἓνας ντόπιος
ἀσπρολούλουδος κισσός,
ξεχασμένος, πὺ δὲμως ὅποιος
τόνε βλέπει νὰ φουντώνη
καὶ ψηλὰ νὰ σκαρφαλώνη,
λέει : « τί ὁμορφος κισσός !

Ἦρθε βαρυχειμωνιά,
παγωνιά μεγάλη,
τὸ περιβόλι μ' ἀπονιά
κάνει σὲ μεγάλο χάλι.
Μὰ ἓνα μόνο ζωντανό,
καταπράσινο, τρανό,
βλέπεις μέσα στὰ καμένα
τὰ κιτρινομαυρισμένα
φραγκοσέλινα :
τὸν κισσὸ τὸν Ἑλληνα !

Δ. Γρ. Καμπούρογλου

6. Η πεταλούδα.

Σ' αεράκι χλιαρό
μ' άνοιξιάτικο καιρό,
μέσ' σέ κήπο άνθηρό
φτερουγίζω.

Σ' άνθοστόλιστη βραδειά,
πού με θεία μυρουδιά,
μοῦ γεμίζει τήν καρδιά,
τριγυρίζω.

Πρίν νάρθῃ ἡ καλοκαιριά,
σέρονομουν μέσ τὰ κλαριά,
κάμπια άσχημη, βαρειά,
κουρασμένη.

Μά μιὰ μέρα ξαφνικά
ποκοιμήθηκα γλυκά,
σέ σεντόνια μαλακά
τυλιγμένη.

Καί χτές μόλις τὸ πρωί
βιαστικά καί με βοή
ξύπνησα σ' άλλη ζωή,
φτερωμένη.

Καί με τ'άσπρα μου φτερά
μέσα σ' άνθη δροσερά
φτερουγίζω, άπό χαρά
μεθυσμένη!

N. I. Χατζιδάκις

7. Ἡ μέλισσα.

Ποτέ μου δὲν ἀμέλησα
τὸ ἔργο μου σὰ μέλισσα
κι ὅπου νὰ ζήσω θέλησα,
δὲν ἔβλαψα, μὰ ὠφέλησα.

Γ. Βιζυηνός

8. Ὁ μπάτης.

Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης,
ἡ θάλασσα δροσίζεται,
στὰ γαλανὰ νερά της
ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται.
Κι ἰδὲς πῶς παίζουν μὲ χαρὰ
πετώντας δίχως ἔννοια,
ψαράκια μὲ χρυσὰ φτερὰ
σὲ κύματα ἀσημένια.

Γ. Δροσίνης

9. Γαλήνη.

Δὲν ἀκούεται οὔτ' ἓνα κῦμα
εἰς τὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά.
Λὲς κι ἡ θάλασσα κοιμᾶται
μὲς στῆς γῆς τὴν ἀγκαλιά.

Δ. Σολωμὸς

10. Τὸ ψαράκι.

Ψαράκι πού ὄ,τι νὰ βρεθῆ
ὀρέγεται νὰ τὸ γευθῆ
καὶ μὲς τὸ ρέμα τὸ βαθὺ
κυνηγητὸ τοῦ κάνει,
ὄσο καὶ νὰ προφυλαχτῆ,
μιὰ μέρα θενὰ γελαστῆ,
ἀπὸ τ' ἀγκίστρι θὰ πιαστῆ
καὶ θάμπη στὸ τηγάνι.

Γ. Βιζυηνός

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης	Σελ. 5
2	Τὸ πενητάρι τοῦ Σωτήρη	» 14
3	Νὰ ὁ κλέπτης	» 27
4	Χὰ χά χά! αὐτὸ ἦτο;	» 38
5	Τὰ πράγματα ἀλλάζουν	» 44
6	Ὅχι καὶ ὄχι	» 49
7	Ἡ κληματαριά καὶ ὁ σκύλος	» 56
8	Τὸ περιβολάκι	» 63
9	Παραμονὲς Χριστουγέννων	» 67
10	Ἡ χριστουγεννιάτικη ἱστορία	» 72
11	Πανικός στὴν ἐκκλησιά. Φωτιά σ' ἓνα σπίτι	» 78
13	Ποιὸς θὰ τὸν σώσει;	» 84
14	Μὲ ἔσωσε αὐτός!	» 90
15	Ὁ κακὸς φύλακας	» 96
16	Ὁ Γεωργάκης κάμνει πάλι τὸ χρέος του	» 102
17	Πῶς ὁ Κωστάκης δέχεται τὸ Γεωργάκη	» 108
18	Ἡ κότα ἔχει . . . δόντια;	» 115
19	Τὸ ρολόγι	» 120
20	Ἡ τιμωρία τοῦ Γιάννη	» 125
21	Τὰ τελευταῖα κάλανδα τοῦ Γεωργάκη	» 132
22	Ὁ Κωστάκης ὁμολογεῖ	» 140
23	Ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Κωστάκης ἀδέλφια	» 144
24	Ἐπίλογος Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς	» 168

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

- 1 Ἡλιος χειμωνιάτικος, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι
(ἀπόσπασμα) Σελ. 156
- 2 Μάρτης! Ἄνοιξη, ποίημα Ι. Π. Ἰωαννίδη Βο-
σπορίτη (διασκευασμένο) » 156
- 3 Τὸ καλοκαίρι, ποίημα Κωστῆ Παλαμᾶ » 157
- 4 Πάσχα στὸ χωριό, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι (δια-
σκευασμένο) » 158
- 5 Ὁ κισσός, ποίημα Δ. Γρ. Καμπούρογλου (δια-
σκευασμένο) » 159
- 6 Ἡ πεταλούδα, ποίημα Ν. Ι. Χατζιδάκι (ἐκ τοῦ
γερμανικοῦ) » 160
- 7 Ἡ Μέλισσα, ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ » 161
- 8 Ὁ Μπάτης, ποίημα Γ. Δροσίνη (διασκευασμένο) » 161
- 9 Γαλήνη, ποίημα Δ. Σολωμοῦ » 161
- 10 Τὸ Ψαράκι, ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ » 162

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Αὐγούστου 1934

Ἄριθ. { Πρωτ. 51231, 51232
Διεκ.

Π ρ ο ς

τοὺς κ. κ. **Ξενόπουλον** καὶ **Κονιδάρην**
συγγραφεῖς διδ. βιβλίων

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταυταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν, τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πράξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ καλὸς δρόμος» βιβλίον σας διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθῆτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

Ν. Σ Μ Υ Ρ Η Σ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλοῦνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθεῖσης τιμῆς ἄνευ βιβλιοσήμου, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 14.20

(Διόρθωσις Δραχ. 3 ἐπὶ πλέον)

ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 60179

2-10-34

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

0020561090

Ψηφιοποιήθηκε σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Ψηφιακής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΣΟΤΙΚΩΝ

